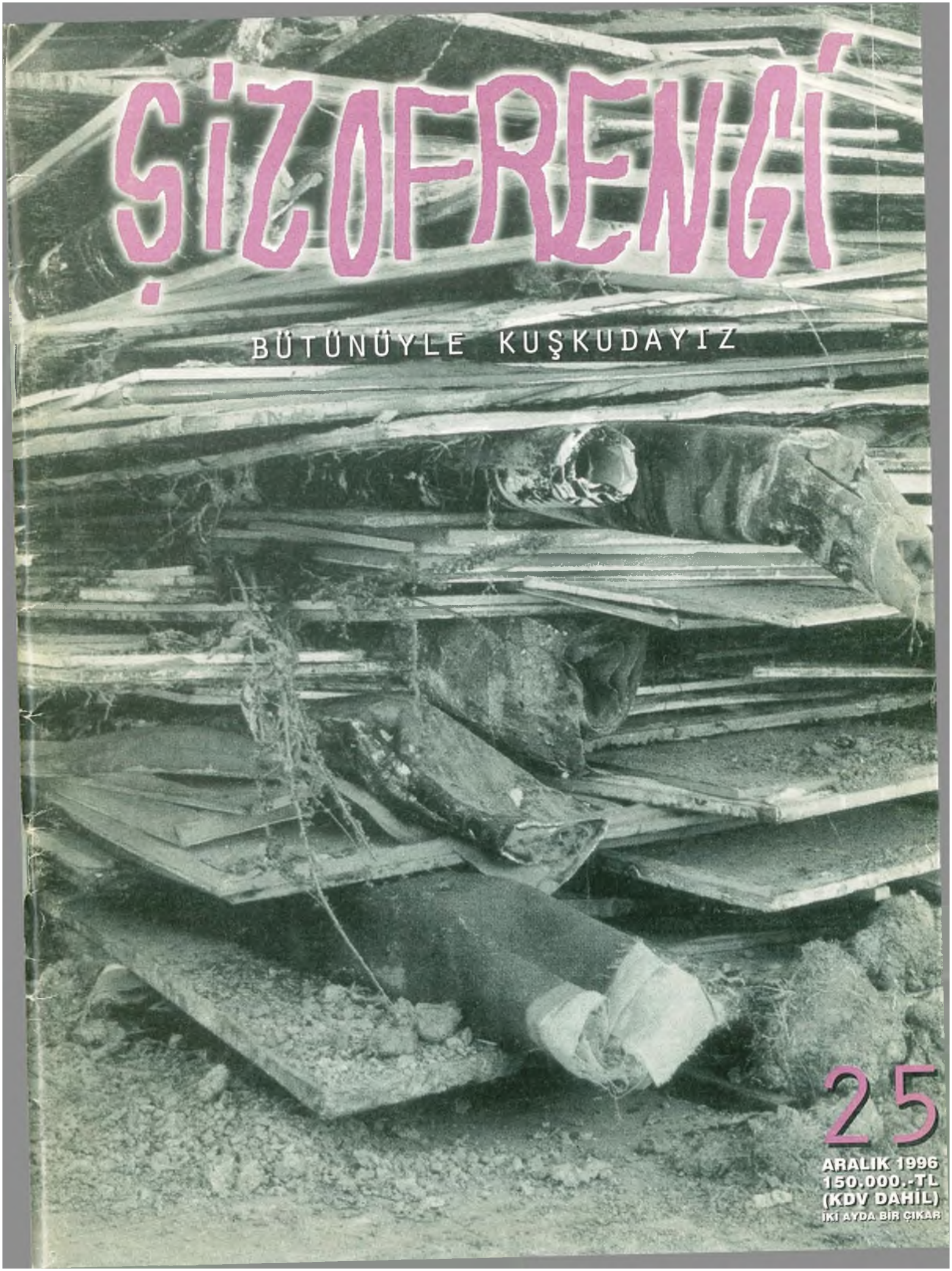
ŞİZOFRENGİ
BÜTÜNÜYLE KUŞKUDAYIZ
25
ARALIK 1996
150.000.-TL
(KDV DAHİL)
İKİ AYDA BİR ÇIKAR

Durmaksızın insan ilişkileri ve tepkileri üzerine konuşmak ütopiktir; eskimiş ya da gerçekleştirilmeyi bekleyeni (insan ilişkilerini) varsayar. Bugün bu ilişkiler insanlıkdışıdır; insanlardan çok kobaylara, kişilerden çok şeylere özgüdürler. Ve kötü niyetten değil, kötü bir toplumdan dolayı. Bunu unutmak, insan ilişkilerini, onları acımasız kılmış olan toplumsal kökenlerinden koparark duyarsızlaştırmaya çalışan duyarlık gruplarının ideolojisine teslim olmaktır. Daha fazla duyarlık bugün devrim ya da delilik demektir. Gerisi boş laf.

Russell Jacoby

Girişteki alıntı daha önce bazı makalelerinin özetlerini Şizofrengi'de okuduğunuz Belleğini Yitiren Toplum'dan. Kitabı Hakan Atalay çevirdi, Ayrıntı Yayınları yayımladı.

Kapaktaki ' iki ayda bir çıkar' yalanı belki dikkatinizi çekiyordur. Sebebi şu: Abonelere dergi gönderirken indirimden yararlanmamız için postane görevlilerinin dergiye matbu eser muamelesi yapması lazım ve bunun için de iki buçuk ayda bir zor çıktığımız halde her sayıda daha kapaktan yalan söylemeye

DEĞİNMELER

başlamamız gerekiyor. Çünkü başka türlü altmış dört sayfa yazının matbu olduğunu kanıtlamamız mümkün olmuyor.

Şizofrengi 25, yıllar evvel, fi tarihinde Paris'ten postalanmış bir yazıyla açılıyor. Bir Şizofrenin Tutmayan Frenleri / Biblio-Biographie

Bu sayıda Melih Pekdemir'in otobiyografik denemesini de okumanız söz konusu.

Eski defterleri karıştırırken bundan 5 yıl önce, çıkarken hazırladığımız, ama

yayınlamadığımız bir yazıya rastladık. Kısmet bugüneymiş.

" Çıkarken, niye çıkıldığı yazılır her zaman. Yani durup dururken nereden çıkıldığı açıklanır. Biz birşey açıklamıyoruz. Çıktık işte. Gene çıkacağız. Başınıza bela olacağız. Dergi başına beş bin liranıza konacağız, ama cebimize beş kuruş koymayacağız. Olsa olsa gidip bir yerde, artan parayla yemek yiyeceğiz. (O da artarsa). Hepsi bu. Biz, hayattan maddi teselliler aramayan, akıldan ve diğer bakımlardan fukaraların dergisiyiz. "

Bu arada laf maddiyattan açılmışken derginin yeni fiyatının yüz elli bin lira olduğunu, çünkü Kavram Yayınları'nın Şizofrengi Kitabı'nın ikinci baskısı nedeniyle verdiği telifin daha önceki sayıların yüz bin lira seviyesinde tutulmasına imkan sağlamakla birlikte artık tükendiğini ve yüzde elli zamla yeniden elinize düştüğümüzü belirtelim. Size kolay geliyor tabii, gidip iki buçuk ayda bir "Dergi çıktı mı acaba?" diye sormak. Fakat işin aslı öyle değil. Çok farklı. Türkiye'de dergi çıkarmak.....Yani yani..İnanın...Bi uzatırsak yazı buradan itibaren doğru ∞'a gider.

Dergiye yine fi'li tarihlerden birinde gelen Hasan Mırsal imzalı bir yazıya değinelim bir de. Yazının adı "Şizofrengi'nin Ölümsüzlük Boyutu"

" Aman Allahım! Kulaklarıma inanamıyorum. Nöbet ertesi falan değilim. Kafam salim, gayet güzel dinleyebiliyorum hastalarımı bugün, yanlış duymuş olamam.Tekrarlatmak bütün tılsımı bozacak diye düşünüyorum. Biliyorum lafı nereye getireceğim merak ediliyor, anlatıyorum: 35 yaşlarında, ilkokul mezunu, iki yıldan beri güneydoğunun uzak köşesindeki bir ilçeden 5-6 ayda bir bizi ziyaret eden, bir memur hanımı, hasta. Dosyadaki tanısı moda deyimle' Bipolar Bozukluk' her defasında hastalığının adını soruyor, her defasında nasıl cevap verdiğimi hatırlamıyorum ama bu defa biraz ağırdan aldım, cevap vermekte geciktim. Kendi sorusuna biraz korkarak (sadece benim izlenimim olabilir): "Sakın 'şizofrengi' olmasın" şeklinde başka bir soruyla cevap verdi Artık söyleyecek söz bulamadım, soru kaynayıp gitti, sonra başka bir boyutta düşünmeye başladım. Ölümsüzlük. İsimsizlik ve ölümsüzlük. M.Foucault isimsiz insanı, isimsizliği ölümsüz yaptı. İsimsizliğin tılsımı bozuldu belki de. Ölümsüzlük boyutu kazandı isimsizlik, ama aynı zamanda ölümsüzlüğün de tılsımı bozuldu. Ölümsüzlük artık isimsizlik koşuluna bağlandı. Yani kendi doğasına döndü. Ölümsüz, isimsiz şizofrengilere....."

Şizofrengi'de başka neler var. Martin Heidegger'in "Sein und eit" ından yapılan çeviri Akın Etan'ındır ve Bedia Akarsu'nun Çağdaş Felsefe kitabından alınmıştır. Serdar Koçak evlendi, evlenmeden önce son yazısını gönderdi.

Köprü ve Özgürlük isimli yazıya bir bakın. Müthiş. Yazanın ismi yok. Kim ise, bizi bir arasın. Belki de Serdar'dır.

Gerisi içerde.

Sahibi: Graf Yayıncılık Ltd.
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşegül Yapraklı Hanımefendi
Yayın Kurulu: Fatih Altınöz, Mehmet Şenol, Yağmur Taylan
Sayfa Düzeni: Faruk Baydar, Altuğ Atik
Dizgi: Zülal Canpolat
Düzelti: Hülya Demir
Dinamo: Muzaffer Göçüncü
Adres: Akdoğan Sok. No:11 Kat: Teras Beşiktaş/ İstanbul
Tel: 0.212. 260 68 49 Faks: 0.212. 258 72 69
Baskı: Gürtaş Ofset- Yılmaz ve ark. Cağaloğlu/ İstanbul

ABONELİK:

Altı sayı için Graf Yayıncılık Ltd. Akbank Beyoğlu/ İstanbul 14990 nolu

hesap 1.000.000 TI, Avrupa için 40 dolar, Amerika ve benzerleri için 50.

Aynı bankadaki 14990-6 döviz hesabına.

"Burası canım,
çığlıklar diyarı"(*)
M.E.

BİBLİO-BİOGRAPHİE

(1)Dünya seks ansiklopedisi, sağdan üçüncü rafta Zola, tren rayları ürkütmeyiniz beni, bilardo salonları açılırken ben kendime ufak tatiller verişim, bütün sonbaharlarda bitkileri ters ekişim -kökleri dışarda penceremden resimlerini yapışım- kötü bahçenin sahibi Anton amca, martta kediler, şubatta evimizin önünden anarşist ve anarşist olmayan masumların kaçışışı-ilk kez insanları sa-

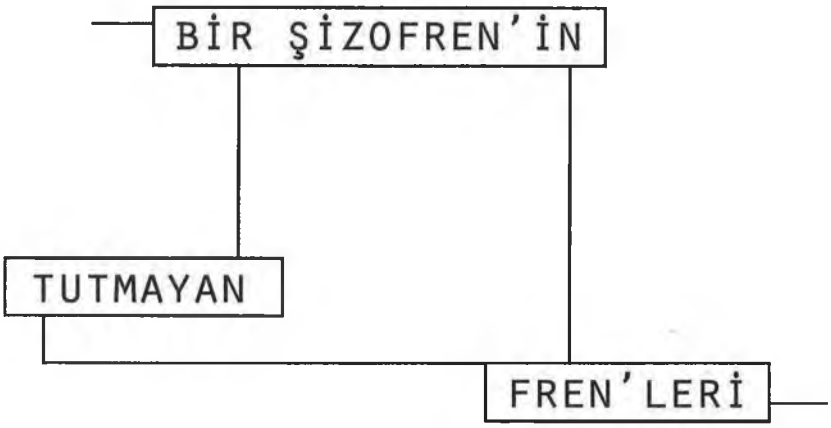

hici ve koşarken görüyorum. Manıkyan'ın elindeki egzamayı bütün ermeniliğine yoruşum, Beyazıt tahviller kitapevinden elimize gerçek Moğol hükümdarlarının başka dilden hikayatlarının verilişi, elimizi oramızdan çekmek için iğne batırılışı. Aşağıdaki mahallede Tevfik Fikret, Abdülhak Şinasi Hisar ve mef'a ilün'lü konuşmalar üzerine tenbihlenişimiz. Ablamın manastır yerine günahkarlığını iş bulma mülakatlarına ve bozuk türkçeli edebiyata verişi. 'Kahbe Felek' şarkısını ilk işitişim, gündüz başlayan sinemalardan gece çıkışım ve karşıyaşam, ölüm korkusu. Bunun da iki çeşit

korkuya yol açması; geç kalma ve cezalandırılma. Ve bir mayıs günü o bütün çocukluğun deli-fişeğinin patlaması.

İki adım geri: (Pinokyo): Bağımlılık sorunu, sevgi, bir vücuda sahip olma, diğerlerinden farklı olma söylencesinin oynak eklemleri olan bu tahta çocukla (onun dolayımıyla) ortaya çıkması, manifaktür babanın sevecenliği (yerine koyma), el işlemi ve onun bütün çağrışımlarına ilgi, babanın yerine geçme.

Arayışlar ve güvensizliklerere karşı görünüşte etkili bir çözüm; aksiyomlar, postülatlar ve Eukleides'in sınırlı çizim kuralları, Pithagoras'ı tanımadan kendi gerekirliğinde pithagorasçı olma:

Bir espiriyi yaşamak zorunda oluşum; bakkal defterlerinden tutunabilecek doğrulara ulaşmaya çalışma... Kağıdın maddi varlığı ve benim maddi varlığım bir ve aynı gerekirlilik içinde-ben yanlış eğitilirken ve rastlantısal ve bir-başınalığımla yönelirken bu rastlantısal ve ben olan kağıt benim gerekirliliğimin bir parçası-

Sonuç: babam bakkaldı. Bir işlev, bir kazanılmış alan (uzam) ve süre olarak defter yeni işlevinde (ki bu aynı zamanda eski işlevdendir) başarısız. Tek tek kişilerin bakkal borçlarından oluşan bu defter (açıklık) gerekliydi. Ancak onun Pitagorcu kullanımı-ki Pitagorcular hep iktidar olmak istemişlerdir-gerçekleştirilememiş

-FELSEFE HERZAMAN ÜSTÜ ÖRTÜLÜ SİYASADIR-
ve yine el işlemine dönüşüm....

(2) Bachelard'dan bir tümce: 'Elektirik lambasında cam ampulün varlığı hava akımını önlemek için değil hava boşluğunun sağlanması içindir.' (x). Yarattığı bütün anlamlarla böyle bir tümceyle daha önceden karşılaşmış olsaydım, bu benim için ilk kez aynada yüzümü görmek gibi birşey olacaktı(!) İşte bu yüzden, kendini aynı zamanda bir ampul markası da yapmış olan saygıdeğer Edison'un başarısından çok başarısızlıkları, Curie'lerin o sevimli ihmalkarlıkları ve aletlerdeki nice eklemlenme 'hata'ları benim ilgimi çeker. Bachelard, bunu düzeltiyor. Tahtadan çocuk birden can kazanıyor, belki sonuna kadar gidemeyeceği sonsuz bir akış içine giriyor-buna sonradan bir paradigma çarpıtmalı bir şekilde "kendini kabul ettirme" deyip sıyrılacaktır işin içinden-

Geçici bir sonuca varma:..."madem ki",... "madem ki",... "bundan dolayı",... "bu sebeplerden", aletlerimiz hatalıdır. Çevre insana karşıdır-bunla çok sıkı bağlantılı olarak-insan insana karşıdır.

Burdan vardığım sonucun mantıksal desteklerden yoksun olduğu anlamı çıkarılmamalıdır. Bunun nedeni nedenlerin o gün bütünlüklü olarak dizilemediği, ancak çok içten, ayrışmamış bir nedenler yumağının içrek bir şekilde yaşanmışlığıdır-aynanın yokluğu-

(Aynanın olmadığı devirlerde insanların çok daha başka olduklarını düşünürdüm; kendileriyle hiç dıştan karşı karşıya gelemedikleri için kendi üzerine bilgilerini doğrudan karşılarındaki tek tek bireylerden alacaklarını ve ilişkilerinin de bu yüzden bugünkünden çok farklı olacağını sezinler gibi olurdum.)

Bunlar yaptığım işi daha çok içrek felsefelere yaklaştırıyor gerekirlikler belki mantıksal dizgeden yoksun ama farketmeden dışsal ve çok siyasal-bireysel olduğu halde,alanlardan muştulanıyor olsa bile kendimi yine koca hantal metafizik kağnımı çekerken buluyorum. İstemeyerek de olsa kendimin simyacılarla aynı kaderi paylaştığına inanmaya başlıyorum.

El işlemi, benim deney alanım annemin altın yüzüklerini karartmaktan başka bir işe yaramıyor gibi geliyor bana. Bu neden siyasal olsun? İnsan insana karşıdır düşüncesine bu başarısızlıklarla örülü karanlık uğraştan nasıl varabiliyorum? Eylemin içeriği en temel istemi, en içrek, en dolaysız yerden geldiği için o karanlıklara bürünse bile kendinden başka birşeyin nedeni olarak ortaya çıkıyor. Bir yüceltme mi? -yani şu Freudcu anlamda sublimation- Sıradanlaşmış anlamında böyle bir yargıya varmak hiçbirşeyi açıklamaz. Tüm bu dıştan muştulanma kavramı açısından biblio-biographie'yi yeniden okumak gerekir. Peki, nedir bu kavram? Bunu yine başka sorular içinde göreceğiz.

(x)-Gaston Bachelard; 'Rationalisme'; 4.böl.; s.107

-İNSAN HERZAMAN KANILARININ HESABINI VEREMEZ-

3 Lenin, çağımızda bütün idealist filozofların kendilerini bir kaç kez madde'nin çürütülmesi girişiminde bulunmaya zorunlu hissettiklerini, sırf bunun bile onların madde kategorisi olmadan hiç birşey yapamadıktlarını gösterdiğini yazmıştı. Cesaretle yazılmış (bu cesaretin ölçütlerini de biliyoruz-Hume'cularla, Kant'çıların safsataları ile bizim aramıza kesin ve silinmez bir sınır çekecek kadar-) bu sözleri destekleyeceğiz ancak kendi durumumuzu da neyin aydınlatacağını soracağız:

Bir simyacı madde ile uğraşırken maddeyi nasıl çürütmüş oluyor? Ve madde orda ve çürütülürken gerçekte nasıl belirliyor? İşte aynası olmayan simyacının uğraşının nesnesi olan ve bütün bulgulamaların görüngübilimini oluşturan şeyi kendi çok katlı aynamıza düşürmeye çalışacağız.

Bir bakkal defterinin 'açıklığı'nda başgösteren Pitagorculuğu gördük. Geçicilik (günlük hesaplar) içinde genelgeçer olanın saplantılı arayışı doğuyor (günlük yaşamın, maddenin ve babanın reddi) ve bu elde edilen açıklığın korunması(yani felsefede silahlanma) anlamına gelindiğinden çürütülen madde savunulan şeyin kendisi haline geliveriyor.

Ah: renkli şeylerin kimyası ve (Pitagorculuktan doğru gidersek) dokunulabilen şeylerin fiziği, hatta bazen doğrudan pitagorculuğun görmesinin dinamiği, optiği ve dışardan muştum;politik termodinamiğim...

Simya için düşünürsek; bu tutuşma, karma, toz haline getirme, eritme kimyasının dışardan muştusu ekonomik özerklikti, ittirilmiş bir kurumlar yoksanmasınnı tutku haline gelmiş şekliydi simya. Altını bulacak ve o bilinen bütün çıkmazların içinden yola ulaşacaktı. Simyacının yaptığı işte bu kendini ittirilmiş çıkmaz yollara sokmuş olan maddenin bir yoksanmasıydı.

Politik termodinamik: çok yabancılaştırılmış bu yeni şeklinde önce bu kavramın kor(cor) (x) halinin bir kesitini alırsak kader,kısmet ve Bay Hegel'in Napolyon'un ordularını 'tarih geçiyor' diye selamlamasına kadar çok renkli bir yelpazesini elde ederiz. Tözün bu yeni şeklinde, fizikçiler adına kalabalıklardan özür dileme mi; yoksa kalabalıklar adına fizikçilerden özür dileme mi durumunda kalacağımız açıklığa kavuşturulmalıdır. Biz o cesaretimizi kullanarak aletlerin insana karşı olmasını ve insanın insana karşı olmasını bu kavramın içerisinde anlayabileceğimizi geçici olarak öne sürüyoruz. Ve bu işi kimseden özür dileme zorunda kalmadan yapabilmek için umutlu olduğumuzu söylediğimizde nereden muştu aldığımızı da soracağız.

Hatalı üretimler mezarlığında dolaşırken termodinamik bile soğukkanlılığını kaybedip şiddetle ya da hıçkırıklarla bir tepkide bulunabilir...

(x)- Sokrates, "Lingua"nın karşısına koyar. "Asıl anlam", "iç söz" anlamındadır.

-SİMYA'YA, ANARŞİZM'E VE KARŞI BİLİMSELCİLİĞE KARŞI OLDUĞUMUZ HALDE, BUNLARI ANLAMAYA ÇALIŞIYORUZ-

IV 'Farklı' ve 'biricikliği' içinde eklemli çocuğun ben-merkezciliğinin oluşumu: paranoia, schizo-, ve vicdan:

göz: dışardan izleyen, duvar aşırı, ben'in çevresinde, ve hesap soran haber taşıyan kuşların....

Berkeleyci öznelciliğin o günkü insanların günlük hezeyanlarından olması: Berkeley bir sarılık hastasının bizim kırmızı gördüğümüz bir kumaşı sarı olarak göreceğini söyleyerek nesnelerin varlığının bizim bilincimizde olduğu şeklindeki felsefesini bir hastalıkla temellendirmeye kalkmıştı. Şimdi biz de aynı şekilde Berkeley'i de içine alan büyük bir sayrıllar ordusunun bu felsefeyi çok iyi bir şekilde temellendirdiğini söyleyeceğiz. El işleminden elini eteğini çekmiş saygıdeğer kişilerden, eldeğmemiş kızlardan ya da yeniyetme çocuklardan oluşan bu ordu ne zaman kendini düşünmeye zorlasa aynı şeyi düşünmüş.

Felsefe'yi değil ama sayrıllığı temellendiren şeylerden uzaklaştırmadan Kartezyen şüpheciliğe bakalım: burda Descartes de geometrinin ulaştığı belitsel düşünmeyi felsefede aramaktadır. Bir çeşit önceki sayrıllığın kendi bilincine varıp tutunacak bir dal aramasıdır bu.

Bir hezeyan: benden gizlenen ve yasak büyük bir dünya parçası oldu-

ğuna göre okul'un, aile'nin ve bütün başıma gelenlerin sahici olduğundan şüphelenebilirim. Bunlar benim ne kadar çok bildiğimi bana tehlikesizce sorma çabalarından başka birşey olmayabilir. O halde varlığım yalnız ve yalnız bu düşünme üzerine oturtulabilir. Sokağın, devletin ve dinin benden ayrı bir varlık gibi görünmesini ancak bundan sonra anlamaya çalışabilirim.

ve bir belitle barışa sığınıyor:

-COGİTO ERGO SUM-

O eski Spinozacı düş, ahlak'ın geometrik ilkelere göre düzenlenebileceği düşü işte bu şekli almıştır. Büyük deliliğimizin hem nedeni hem sonucu haline gelen bu düşün tarihi yenilgilerle doludur. Çünkü deliliğimizle karşılaştırılınca geometri herzaman zavallı kalmıştır. Ohalde yine organon'un (alet) bizi yol'da (methodos) bırakması söz konusu-

Eklemlerini belli birdüzen içinde biraraya getiren onu diğerlerinden ayrılığı içinde o yapıp bir vicdan'a sahip kılan bu göz aynı zamanda kendi varlığını kendisine veren, dünyayı gördüğü şey yapan kendi göz'ü haline gelir.

Bu göz'ün 'bütün evrenin geometrik ilkeleriyle' çizilip kendi bedeninin eklemlerinin geometrisini kurduğunu da düşününce bu göz'ün artık herşeyi 'ahlak'lı olarak görmeye, dahası eylemeye başlayacağını da iddia edebiliriz artık(!)

-KİTAB'IN (biblion) ve TEKİL YAŞAM'IN (bios) DELİLİĞİN YOKSANMASININ OLUŞTURDUĞU AHLAK'I DA BİR HEZEYANDAN İBARETTİR-

V. Kant Baba ve Locke'cu babalarımız nasıl davranmamız gerektiğinin ilkelerini uygulayımın ilkelerinden o kadar ayırdılar ki; pratikte bizi ahlak hezeyanlarımızın kiplerinin doğrudan bu yararcı kılgısallık içinden muştulanacağı, teoride ise bizi daha büyük deliliklere yollayacak başka dünyalardan muştulara inanmaya zorladılar. İşte yaptıklarıyla inandıkları böylesine ayrılmaya başlamasıyladır ki onlara olan güvenlerimizi de yitirdik.

(O cuma beni camideki yerimde bulamıyorlar. Dükkana soruyorlar, sırıtık oğlanlara ve tütüncü dükkanlarına... 'Hileli ya da hilesiz zeytinyağı satmam artık' diye bir ibare buluyorlar. Kayıkhanede misafir ediliyorum ve bilinç denilen uçsuz bucaksız deniz anada bir yolculuğa başlıyorum.)

İnsanın, çevresinde olup biten birçok şeyin gerçekte hezeyanlardan olduğunu görüp de bunları tersinden okumaya girişmesi, yani kaynağa doğru yolculuğa başlaması da bir çeşit geometriyi gereksinir:

Önce sisler içindeki yüzler silinir. Yüz ifadeleri, uzam ortadan kalkar. Sonra söylenen sözler havada asılı kalır. Böyle bir geometrinin ilk ilkeleri için bir açıklık, boş kağıt elde ederiz. Sonra bir kadın ya da erkek kahkahası duyulur. İlk ayrımsadığın sesin cinsiyetidir. Sonra bağlamın nasıl yılan gibi geometrimizin gözünden kaçarak çoktan çöreklendiği farkedilir. Geometri biraz geç kalarak hemen bağlamı oyup çıkarır. Ancak kahkaha bitmeden bunun diğer oyup çıkarılmış parçalarla karşılaştırılması yapılmalıdır. İşte o anda o erkek veya kadın sesinin ilk hıçkırıkları duyulur. Ses kendine döner. Eliyle dilini tutar. Geometri ona bir yüz ifadesi ve uzamıyla bir göz verir. Ve deliliğinde yolunu bulabilmesi için onun için hazırladığı taslak halindeki tomarları...

-KÜBERNETES(yani Eski Yunanca'da GEMİ YÖNETME SANATI), OLUMLU ANLAMDA BİR "POLİTİK TERMODİNAMİK" OLARAK ANLAŞILMALIDIR.

MELİH BAŞARAN

*Mehmet Edeş-12 Kasım 1980 günü gözaltına alındı (16 yaşındaydı).

Şimdi"paranoid şizofren" teşhisiyle adlandırılıyor. 1986'da tahliye olmuştu...(31-Temmuz.1988-bir basın bildirisi-)

İnsan aklı hep bir ortalama alma, genelleme yapma, düzen kurma çabası ile etrafına bakmış ve çevresine ince çizgiler çizmiştir.

Kuzeyle güney arasına ekvatoru, doğu ile batı arasına 180° boylamını, gece ile gündüz arasına güneşi, doğumla ölüm arasına yaşamı, avrupa ile asya arasına boğaz köprüsünü (hem de iki tane), cennetle cehennem arasına

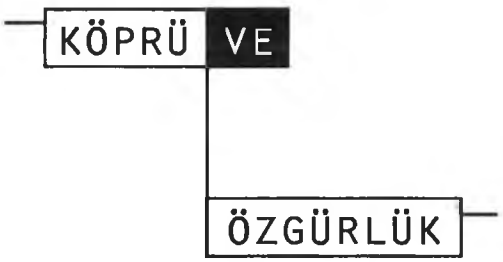

tanrıyı, siyahla beyaz arasına griyi gibi.

Halbuki siyahlar, beyazı göremediğimiz

çizgilerse, sınırlar gördüğümüz yerde başlar,

Bu yüzden ne kadar gözümüzü kapar-

sak kapayalım, beyazı kendinden ayıramayız. Ayrıklar hep vardı.

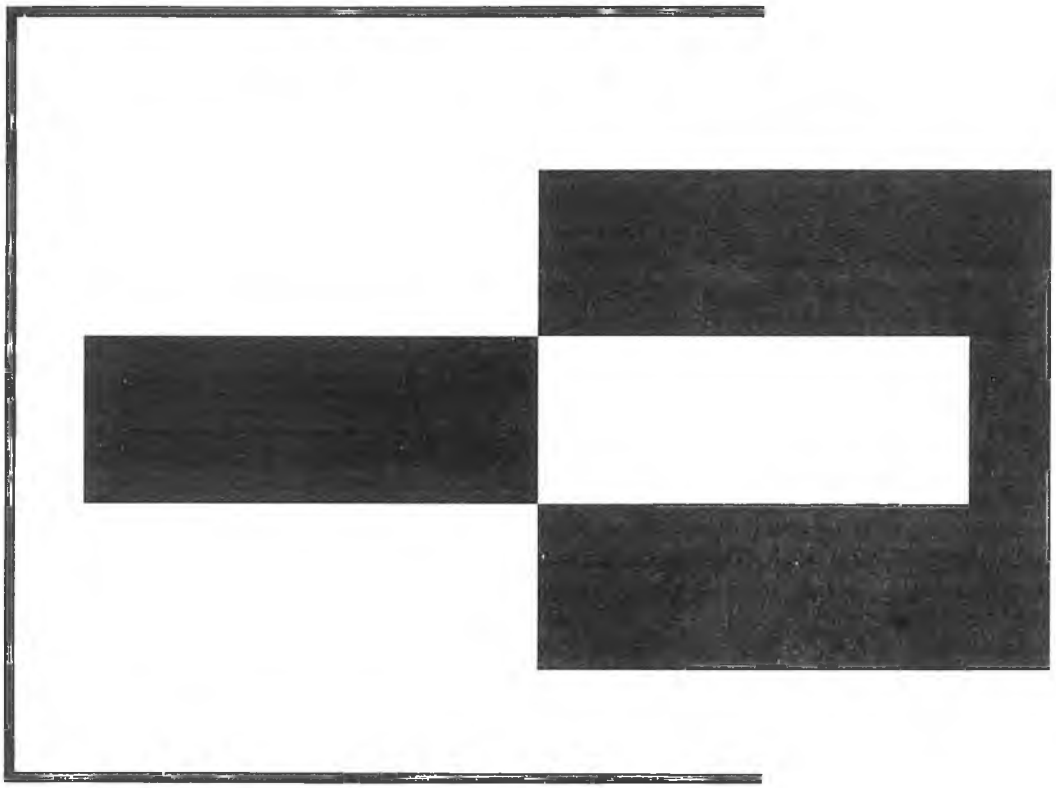

ayrıklara çiçek ektim
geçenler koklasın diye

1
mevlüd:

meğer doğmuşum "kudurmuş tipileri boşver. yumuşak taneleri uçuşuyorsa eğer, kar yağarken konuşamam: kar sessizliği umurumdadır. karda mıdır karda mıdır sermayem? emeğim emeğim bebeğim, can havliyle merhaba demiştir. yani dünya dünya maliki dünyada, ateş sönmüş buz kesmiştir. merhabanın kavli tipileri kudurtmuş, rüzigarı estirmiştir. bebeğim bebeğim emeğim umurumdadır. bebeğimin merhabası uçurumdadır. şimdiden yankılanıiır yankılanır." dedi annem.

meğer doğuyormuşum...

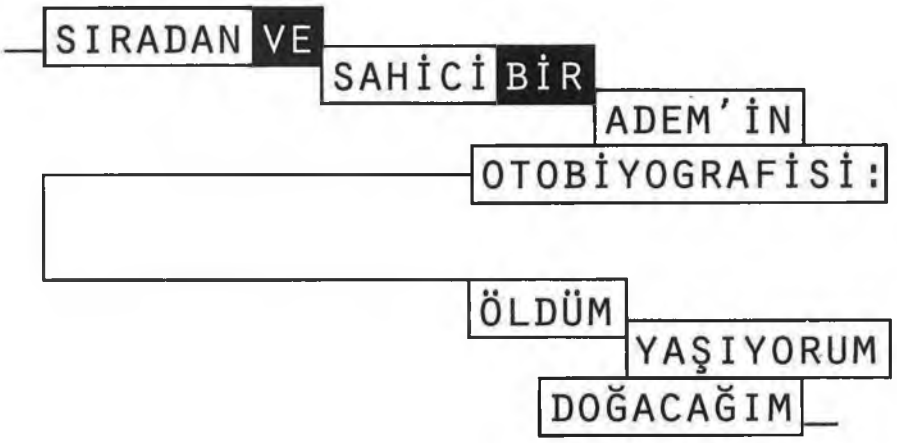

ve doğdum. karnım acıkmıştı. biberonun bir milim çapındaki meme deliğinden humana mama içtim. doydum. uyudum. gözlerimi açtım:

ağladım acıktım doydum uyudum sıçtım işedim uyandım ağladım geğirdim doydum hebele hübele yaptım. büyüyordum. ağlamayı biliyordum, bağırmak ağlamaktı benim için. gülmeyi bilmiyordum, tesadüfi kas değişimlerime bakıp güldüğümü sanıyorlardı. meleklerle konuştuğuma inanıyorlardı. gülmeyi daha sonra mı öğrenecektim?

"geceleri yaptığım yalnızca biberon dibinde uyumaktı. fener alaylarıyla sallamıştım beşikleri ve agular susmuştu işte.

sehbanın ayağına bağladığım geyiği azat ettim oğlumun." dedi babam.

"nene gerek nazar boncuğu balım, boncuk boncuk gözlerin işte:
ebidoşe ebidoşe ebidoşe"
— gayye gayye gayye gayye hııııı-ıı
"fosfiriyoşşi fosfiriyoşşi"
— nen nen nen nen nen hııııııııı

"kertik burunlum, harman saçlım, pörtlek gözlüm, büzük dudaklım, çarpık kaşlım, fare dişlim, tombul yanaklım, kaşık kulaklım ... senden güzeli varmola?" bunu ben oğluma mı dedim, bunu bana babam mı demişti?

buram buram ekşimik tütüyorsun. küstah reçelleri ellerine bulaştır. acıkmışsındır. seni disketimde alıkoyamam. sıkılırsın. legolardan bir kırlangıç yapayım sana. bin kuyruğuna, tahteravalliden güzel. büzme dudağını, üzme oyuncağını. al bu harf de senin olsun. senin olsun neye uzandıysan. flomaster kalemi de veririm sana. ağlama ağlama ağlama

e bebeğim e e eeeeeee
e bebeğim e e eeeeeee
bir tatlı mucuk almaya geldim bebeğimden kucakladım meleğimi bana anlattı beni: meğer doğmuşum, önce aileden emekli muvazzaf bir çocukmuşum, sonra hercai bir gençmişim. mucize! hala yaşıyormuşum, derken, meğer ölmüşüm...

2
önce: muvazzaf bir çocukmuşum

eskiden merdiven altları hep kömürlüktü. begonvillere konsolos çiçeği denirdi. çocukluğumdaki mekanlar hep büyüktü. sonra gidip baktığımda hayret etmiştim o büyük sandığım mekanlara. ben küçük olduğum için büyüktü belli ki... çocukların, devler ülkesindeki guliver'ler olduğunu böyle öğrendim. panayırlarda destan okurdum, omuzumda bir megafon. destanımı pedallı
matbaalar basardı bolca dizgi hatasıyla. ben gaydesiyle söylerdim
ve köprüden geçerken duvağıyla dereye düşüp boğulan gelinin destanını
beş kuruştan satardım. sen satın alırdın. gaydesini tutturamazdın.

sen bir de yirmibeş kuruşa hayber kalesi kitabını alırdın, okumak için
değil, kapağına bakarak cengaveri bir de kendin çizmen için.

sen bir de on kuruş ödeyip hazreti alinin devesini gösteren çadırlara
girerdin. loş karanlıkta mistik bir deve maketine bakıp dalardın. beş
kuruşun, yirmibeş kuruşun, on kuruşun hiç boşa gitmemişti.

sen bir de şam baba tatlısını çok severdin. stapula benzeri bir bıçakla
ölçülerek kesilen, her bir parçası yirmibeş kuruş olan; ama sen
yirmibeş kuruşluk ile doymadığın için on kuruş daha verip bir küçük
parça daha alırdın. yine doymazdın. hep bir liram olsa da dört parça
yesem hayaliyle ayrılırdın şam babacının tezgahından.

hiç bisikletim olmadı. bilyalı tekerlerden tornetler yaptım,
tornetlerden aldım hevesimi. param olduğunda, sinemaya gitmeyeceksem, şam tatlı yemeyeceksem, koştum bisiklet kiraladım yirmibeş kuruşluğuna. sonra yine sadece asfaltta gidebilen tornetime bindim.

cümlelerden mektup yazdım çocukluğuma. yine tornete bindim
kelimelerimde. aileden emekli bir muvazzaf oğuldum. nesebi gayri sahih
kaküllerim hiç olmadı. ama zülüflere saygım sonsuzdu. bir telaş
muhtevasındaki sükunet havasındaki kokuyu çekerdim içime sinsice. artık bu solan bahçede bülbüllere yer yoktu. ve beni okyanus gezilerine
götürecek gemilerde yer kalmadığından yolculuğumu ertelerdim, saatimi
yeniden ayarlardım nazarlardan korunmuş bir bebecik gülüşüne bakarak.

kestane çiçeği sundurmanın üzerine düşmüşse, dondurmasını yalamış
durmuşsa çitlenbik, umurumda değil dumura uğramış bakışlar. çiçek ile
çitlenbik bakışları kışkışlayınca, sundurma el çırpınca sevincinden,
dondurma zıplayıp durunca külahında, umarım bir fer getirir gözlerine
alkışlar: umurumdadır dumura uğramamış bakışlar.

3
sonra: hercai bir gençmişim

bomboş duruyorsun! yazılacak boşboğazlık hiç mi kalmadı?
seni dinliyorum. serseri kelimelerin naralarını, küstah bıyıkların
hovardalığını, burun çekmelerdeki raconu, kasketinden yere düşen
fiyakayı...

susma konuş!

sen istediğin kadar konuşma. anıların ele verdi seni, her şeyi
anlattılar. senin iyiliğinedir konuşman, ama sen bilirsin. anlatırsan
cezan daha az olur. pişman mısın değil misin onu söyle. kimlerle yaptın
bütün bu kanlı deliliği.

konuşşşşşşşş! ben bilirim seni nasıl konuşturacağımı...

kulak memelerinden libido vereceğim sana. seni umutlarına tersten asacağım. tabanlarında kırlardan topladığın çiçekler açacak. kurumuş damarlarından can suları fışkıracak. ağzın kulaklarına varacak, her dokunuşumda. serseri kelimelerin naralarını susturamayacaksın. bıyıkların küstahlaşacak yine, hovarda titremeleriyle sarsılacaksın. bir burun çekeceksin raconu konuşacak. kasketinden yere düşen fiyakayı tutamayacaksın...

konuş dedim sana konuşşşşşşşş!

sen konuşmazsan konuşma! serseriliğin, küstahlığın, hovardalığın, raconların, fiyakaların bir bir anlattı sırlarını...

...

nerelere nerelere sakladım sırlarımı? lacivert patlamalarla sağır oldum besbelli. tebeşir sözlere karnım tok! bana zırzoplardan maval okunmasın. tıpış tıpış yürüyüşlerden tıklım tıklım meydanlar mı dolarmış?

küheylanlara binmiş havariler bir hicran tutmuşlar. şirret şirketler pişirmişler mi bu hicranı? harmanların fetretinde yemişler de yemişler. cehennemden çıkmış gelmiş zebani. hani bana hani bana demiş. hani bana harmancıık harmancık.

devrim dediğin nedir ki? gökten düşen üç elma. birini kürtler ve türkler paylaşmış. birini sünniler ve aleviler paylaşmış. birini sadece çalışanlar paylaşmış. burjuvalar da hani bana hani bana demiş. hani bana harmancıık harmancık.

"primum non nocere", önce zarar vermemek, tıb ilkesidir. çözümsüzlük, nihilizmin rahmidir. rahman ve rahim çözümsüzlüğün namıyla. kademsiz çözüm girişimlerinde tükenen soluklar bir daha alınmaz. soluk alamaz olunca öksürme bir refleks. mucizeleri beklemeyi boş ver,.determinist mucizeleri... mukallit çözümleri kenara koy. muhafazakar mukallittir. devrimciler isyankar. bilim mukallit değil yaratıcıdır, yani isyankar. isyan edemiyoruz. isyan etmenin tek mukallit biçimi intihar. kavramlar çürüdü... içi boş çekirdek hepsi. filiz vermiyor. kavramlar şimdi çitlenmiş çekirdek, eğlencelik... karın doyurmuyor. içi çürümüş kavramlarla ancak anlaşılmaz cümleler kuruluyor. kimse inanmıyor, kimse dinlemiyor.

oysaaaa...

şimdi belki kavramlar yerine düpedüz kelimelerle konuşmak zamanı. yani kavramlarla izah etmek yerine, olup biteni ve yapılan işleri ve en önemlisi yapıldıktan sonra, kelimelerle anlatmak. kavramların önlenemez gücüne bel bağlamak, büyücülüktür. solcular hala büyülerden medet umuyor, büyücülük yapıyor. toplulukların karşısında medyumlukla yetiniyor. anti medya olamıyor. medya, medyumun çoğuludur... düşünce kalıpları bomboş, kerameti kalmadı ajitasyonun. kusursuz söylemler kısırlaştı, söylemden eylem doğmuyor hiç. hiçliğimizi yaşıyoruz hanidir... heyhat ki söylemlerin içeriği yok. oysa eylemin söylemi lazım şimdi.

4
mucize: hala yaşıyormuşum

kitabın sayfasının kenarını kıvır, kapat. sonra devam edersin. sigaranı tablaya koy. sonra içersin. beri gel. bana anlamsızın anlamını anlat. ışığın sesini dinlet, karanlığın kokusunu duyayım. kitabı kapağını açmadan okumayı öğret bana, imkansızı göster. ama mucize istemiyorum.

şimdi...

simdi diye başlar her tasarlanmamış söz. şimdi demek o anda, zamandan yani şimdiden kazanmaktır. şimdisi ödenmiş kazanç kutsaldır. biz geçmişimizi harcıyor, geleceğimizi ipotekliyoruz, şimdiyi kaybetmemek uğruna.

siz nasıl buldunuz bilmiyorum kıpkısa asırların cesaretini... bir ben bulamadım erken sabahların tasarladığı akşam vakti mucizelerini. bulamam hiç bir akşam dakikliğinde tasasız iklimlerin mevcudiyetini.

inanılmaz bir iç güdü yaktı kavurdu maşallahını bebek kokularının. nasıl yani, şimdi nereden çıktı bu gözünü sevdiğimin muhabbeti? ne diyorsun? saçmalıyorsun işte mutena bir kahbeliğin külfetiyle. doğrusu çok şaşırdım tabirsiz kahredişine zalimliğin hürmetini. hayret ki kurumuştu hikmeti gözyaşlarının ve kurulmuştu pazarı bezirganların, kurtulsun diye kulları hükümdarların...

hükmü kalmadı artık hanedan tezgahının, kabız ve kısır bir sızıntıdır
şimdi piyasada kısmet! nasıl altından kalkarım bilmiyorum şaibeli
cevapların. evet bir gafletti o bir nefretti o sadece bir sevap
değildi. düşünmek bile istemiyorum toklarca tüketilmesini mükellef bir
sofranın sofra nın sofra nın sofra nın

nın nını nını nın
nın nını nını nın

hiç endişelenmeyin melankolik bir tik deşifre ediyor tuzakları. derdim
o değil, saatim durmuş ama zaman akıp gitmiş ve ben yaşamamışım. iş mi
bu allah aşkına şıkkıdı şık şık şıklıklarla arzı endamlar? mecburduk
biliyorsun, dışarıda gürül gürül gürültü ve havada tütün kokusu vardı,
ölüm vardı, kalım vardı. bütün hayallerimiz tepetaklak uyudu da büyüdü.
bu fasıl da bittiiii. tabiatıyla kırık gölgeler bıraktı hezeyanlar.
ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar....

(rodrigonun konçertosuna gitarlar ağlamıştı. ama gitaristin yüzünde
tebessüm sümbül rayihasındaydı.)

o kadar çok zırvaladım ki artık elimde zırva kalmadı. böğrümdeki ise
işte şu kalemtıraş acısı.

biryerlerde başı boş bıraktım paremi, sarsıntılarla mukavemetim
tükendi. gezgin saatlerde üşümektir teslimiyet. sakınmadım sözümü.
zehir zemberek rezilliğe isyanım nerede? seyreyle gözüm. dünya dünya
maliki dünya. aslolan kemiyetin değil keyfiyetin kahyasıdır. keyfim
çekip gitmemiş mi? e gitmiş. o zaman keyifsizliğin keyfini çıkaralım.
keyifsizlikten keyifi çıkarırsan, aritmetikte, sıfır eksi bir eşittir
sıfır gibidir.

bilemezsin susuzluğun ölgün zemherisindeki ateş çok cevval yanar,
ziyade tutuşur. evlerin ağırlığı üstüne inmiş bir sokak, leylim
makamında kaçar tenhalara, kırlara açılır, papatyalardan demetlenmiş
huzura uzanır.

elbet nasır duyarsızlığını okşamak, faydasızdır.
oysa ışık gölünde raksetmenin fütursuzluğu, bambaşka...

seyyar hayatların sabit bekçisi başka, bayat şarapların sarhoş
tiryakisi başka; ırmakta çimmek başka, plajda yüzmek başka, derya içre
mahi başka, rakı şişesinde balık başka...

üstatlar kelimelerin tuzunun tadının miktarını çimdiklemede ustadırlar.
mübarek muhabbetlere müdavimdir muhterem meteliksizler, hem okurlar hem yazarlar, yalan dünyadan bezerler. cozutmuş bir sini etrafında mezeyi rakıya kurban ederler.

sarhoş mu sarhoş bir peygamber devesi hasbelkader sayıklardı barut
fıçısında unuttuğu çakmağını. tekerleme vahiylerin manasını
çakmadığından, susturamadı selalarda yapılan ifşaatı. perişan perişan
intihar etti bütün vaadler.

amil oldu ey kulum, ulu kulum
uluma

böğrümdeki tembellik (yüreğim kıpır kıpır), midemdeki sarhoşluk (beynim ayık); ağlıyor yüreğim, kanıyor beynim. göz yaşı kan pıhtısı kabuk tutmuş acıyor tutamıyorum... kündeye geldik şakülümüz bozuldu ama ar namus tertemiziz!

yahu şu şuh şapırtılar
pörsük dudaklardan mı
rujlu bardaklardan mı

eskiler alırıııııım eskiciiiiiiiiiiii. eskidi gözbebekleri
dağarcık, gözbebekleri eskidi. bebek gözlerini sevdim ben, mis buğusu
üzerindeydi. gözler alırııııııım bebek gözleriiiiiiiii. şimdi tam
sırası dağarcık, işte bastır kirpiklerini.

beşi beş kuruştan beş kirpik tanesini, yirmibeş kuruşa alırım dağarcık.
gözlerin nerede? kirpikleri ıslatırım dağarcık, ağırlaştırırım. ıslak
ağır kirpikleri satarım dağarcık, göz yaşların nerede? ağladıkça kar
ederim dağarcık, kirpiklerin nerede?

kirpiklerin nerede dağarcık gözlerin nerede? göz yaşı mı kıtmış,
gözlerini mi akıtmış bitmesin diye? yüreğini bitirmiş dağarcık, yüreğin
nerede? bir selam bile söylememiş mi öyle mi gitmiş? selamımı
saklamamış dağarcık, selamım nerede? yitmiş gitmiş bitmiş gözlere
yüreklere, dağarcık dağarcık azıcık yer mi yoktu, yerlerin nerede?

sözleriniz sessizliğime küsmesin. tesirli bir sabır düşündesiniz. gözlerinizde kıblelerin şavkı var: bilinmez izlerimi görebilirsiniz.

göremiyorum. maalesef kabahatim yok. köşemde mazeretlerimle dertleşmekteyim.

hah geldiler sefa geldiler berhudar oldular. yalancı pezeveeeeeenk! bütün siyasi demeçlerin hükmü ve ömrü sadece bir günlük...

dermatolojik olarak test edilmiş temaslara mahkumdular. papparazziler deli dana hutbesi okudulardı. kanlı oyunların son perdesi ekranlardaydı. hafta içi hergün asayiş berkemal.

herşey kontrol altında; sorgu, iddianame, savunma, infaz tamam...

- sorgu:
ifademi aldım, tek tek sorgulayarak bütün ayrıntılarımı. kırıntı gerekçelere sığınamıyordum, spot lamba altındaydım. gözlerim kendimi göremiyordu, aynasızdım, gözüm gözümü görmüyordu. ama ben bedenimi izliyordum acımasızdım, besbelli kıskıvraktım. itiraf etmeli miydim? hafiyeliğimi kutlamalı mıydım? yüzüme sigara dumanı üflüyordum, nefessiz kalmıştım. ısrarlı sorularımla alnım boncuk boncuk ıslanmıştı. ısrarlı bir karasinek bu yapışkan alana habire konup kalkıyordu. allahtan hiddetle salladığım parmağım gözüme girmiyordu, şanslıydım. hem hafiye hem zanlı sorgulayan ve sorgulanandım. iltimas olamazdı değil mi böyle bir ikilide? anlayamamıştım gerçi karasineğin ne işe yaradığını.

- iddianame:
bu kadar yeter dedi hafiyeler bu kadar kafiye yeter! parmak izleri delilidir iflah olmaz deliliğinin. çay kaşığının raksına ahenk veren titrek eller senindir. senin ve sairenin bardağında ışıldayan havai fişekler şahit olmuştur bir yudumda içtiğin demli cinayete. inkar edemezsin artık ve sairenin katili bellidir. çay kaşığı ve havai fişek ve saire aleyhindedir. firari bir katilsin şimdi, hükmün gıyabında verilmiştir.

- savunma:
ihtimal bir ihmal daha var içtiğim cinayette. ıskaladım ithamlarını rakkasenin salınışlarında. delilleri yok edememiştim deli fişeklerin havailiğinden. telafisi mümkün kabahatimle taammüden mahcubum. infazımın tehirini talep ederim vicahi mahkememde.

- infaz:
saatler sustu zaman konuşuyor bir ben dinliyorum gezegen fırtınasını. ensemdeki kemend gıcırtısı zamana meydan okuyor küstahh mı küstah. karşımda rakamlar merasim geçidinde her biri tarihin infazına tanık. celladım olmuş tanıklarım, bunu sehba fısıldıyor mahcup ve pişman. aman dilemiyorum saatlerden, fırtına dinmiyor bir türlü, infazım ertelenmiyor.

- firar:
gök taşıyım şimdi, yörüngesiz dengesiz firarlardayım kozmik
sonsuzluklara. sakın ha firarımı ihbar etmeyin. beni gördüğünüzde bir
dilek tutun, rüşvetim olsun, yerine getireyim. samanyolu döğenini
sürdüreyim yıldız harmanlarının. burcunuzu söyleyin gidip kaderinize el
koyayım nasıl arzularsanız. firari kalmak istiyorum saatler susmuşken.

fettan aydınlıklardan firar etmiştim. ortalıktaydım. sen yoktun ah
delikanlı karanlık ben de kör ışığ saklandım. vallahi kördü o billahi
görmüyordu, ama loş ıslaklığıyla taciz ediyordu yalnızlığımı.

firarımı yalnızlığıma zamkladım.

...

zamkladım kağıdı katladım mühürledim kilitledim sözlerimi. zambak mı
açtı mühüründe gözlerinin görmedim ama hissettim. duydum gülen ağıdı,
ağlayan kahkahayı bastıran figanıyla: ağulu zambak yaşıdır şimdi
öyleyse kirpiklerin kenarından sızan. zakkumun adı çıkmış iftiradan,
zehir kusmadığı halde zambak misali; oysa zıkkım olduydu ol mühürlü
kağıt içre katlanmış sitemlerim.

pamuk tarlaları kusmuştum sen susunca.
rüzgar perdeleri dışarı çağırıyordu
uğultuydu duyduğum sen susunca
yanımda yanıtım da yoktu çaresizdim.

fakat gene ıssız ormanlarda dolaşan ruhlar, nehirlerde hanidir paslanan
uzun ince esprilere ağlıyordu. üzülmek, tesellisiz kahırlardan mâada
lüzumsuz yerinmelerin şakasıdır.

önce ve cebren çarenin zehrine susamış
bilge fısıltısı gelmeli ışıklarla... o dakikada radarların
hüzmelerinde parıldar umut. işte, evrensel aklın üzerinde taşıdığı
keskin merak lambası yanmıştır.

ampul yanmışsa karanlıktasındır
lamba yanmışsa aydınlıkta...

gecenin horhorundan bi duman sessizlik çektim ampulüme. sünepe
yıldızların pırpırında sarhoş bir sokak feneriyim. şimdi nasıl oldu bu
iş diyeceksiniz ve ben felsefe yapacağım. şimdi nasıl... demeyin lütfen
beni filozoflaştırmayın. felsefesiz ışığımla aydınlıkları yalpalatmak
yeter bana. dibime kusmazsanız misafirim olun biir güzel kucaklaşalım.
sarhoş bir fenere sarılmış sarhoşlar yakışır bu rivayette. fener
yıkılmaz sarhoş yıkılmaz, muhabbet dimdik ayaktadır. yıldızlar karışır
aramıza sünepeliklerinden sıyrılır ... amman bekçi düdüğü mü bu, haydi
yolunuza, ben fener nöbetindeyim. dibime kusmadığınız için teşekkür
eder, yarın gece yine beklerim.

lamba yanmışsa aydınlıktasındır
ampul yanmışsa karanlıkta...
gecedesindir...

beyoğlu gecelerindeyim, fikrimi aklımda tutamıyorum.

meczup yamuk bir mehtap bulutan tesettüründe; klarnet ezgisiyle yanıp
tutuşuyor mavikaranlık. duyuyor musun uzaklaşan ağıtları, duyuyor
musun? çiçeğim çiçeğim, filiz vermeden kuruyor musun?

hışırtıları dinle nemli nefeslerden mi geliyor
gazellere tutsak olmuş kelimelerden mi geliyor

ben her kelimede ürperiyorum, tenime her değişinde. klarnet susuyor çiçeğim kuruyor ve gazel uzuyooor uzuyor. ve uzuyor mavikaranlık uzuyor, uzanıyor ellerime...

bir tutsam bir tutsam bir tutsam, tutamıyorum
mavi meczup nemli namelerdeyim, tutunamıyorum.

....

meczup gecelerde uyuyamıyorum...

uykulara uzan git sahte düşü bul seni aldatan. yürek yakan andır uykuda aynalara yakalanman. karabasanı kandır, azat et kendini kuruntularından. yaldız çerçeveli tablo ol, tablodaki fayton ol...

tablo oldum, fayton oldum vallahi oldum. koşumları çıngıraklı müzayedeler yarıştırdım. fayton fayton at koşmayı satın aldım. vah keşke dedim sarısı safran ipeği kaftan, bir cuma akşamı güneşinde ıslanan, yağlı boya kahkahalarla dolaşsam, ah dolaşsam ah koşsam...

...

SEN BAŞKA BİR ŞEY BİLMEZ MİSİN? neden büyük harfle yazdın bu soruyu,
bunu dahi bilmezsin. yalan söyleme. tıkırdama. sessiz düşün, tıkırdamadan yaz. resim çizmeliyim yeniden. yazmaktan daha ehven. yazarken çağrışımın kölesi olmak var, çağrışım tehlikeli madde, infilak eden kelimeleri döküyor kağıda, yazarken. ama çizerken boyarken öyle değil. çağrışımın davet ettiği tehlikeli maddeler infilak edince kağıdın üzerinde rengarenk bir cümbüş şenlendiriyor ortalığı. ben bu tütünün filitreye en yakın yerindeki tütüşündeki kokusuna bitiyorum abi. bana bu kokunun resmini çizsene abi. abidinin çizdiği resim gibi abi. renkler infilak etsin sen bu resmi çizerken.

bir kırmızı infilak etmiş bir mavi; mosmor kesilmiş yüzüm.

kırmızı yalnızlık saati kurmayı unutunca, durmuş mu zaman? aman bunu duymasın mekkare mütefekkirler. zira yalnız kırmızı mürekkep yazarmış kadrana, kırmızı yalnızlık rakamını; göz kırpıp kirpiğiyle boyarmış, yalnız kırmızı makamını.

serin mi serin bir yeşil, derin mi derin bir siyah, müptezel beyaz, mağrur kırmızı, aptal sarı, hınzır füme ve bir de turkuvaz ve ille de mavi, ebemkuşağı makamına aday mı olmuş ne? pembelerden pembe beğen,
turkuvazlardan bir mavi. gözbebeğindeki deli, çıkarmış da pembe dilini, reyini ihsas ediyor.

ebemkuşağı ebemkuşağı! mavinin muavini turkuvazdır. turkuvaz göklerde pempe açmış ebem kuşağı: kızmış oğlan olmuş ebem uşağı...

kızarmış kırmızı. bir kırmızı infilak etmiş bir mavi; mosmor kesilmiş yüzüm.

imdat imdat imdat
kayıtlardaydım
kuytu kuytu kuyulardayım
dibe gidiyorum dibeeeee
diiiiiiiiiiiiiiiiiibe

....

şeyy, ne diyecektim? şeyyy...

herşeyin şekli şemali değişti, bir "şey" kaldı değişmedik. şeydi neydi şey? şeyin şekli şemali neydi? in miydi cin miydi? yoksa şeyin cemali miydi? her şeyin şekli şemali bir yana, yanık şeyin cemali bir yana. yana yana, döne döne, her şeyin cemali değişti. her, şey, in, cin, futbolu berabere bitti. saha bomboş.

5
ağıt: meğer ölmüşüm

saha bomboş... meğer ölmüşüm...

çetelesini tutmuştu simsarlar silahlı çetelerin. oysa simsiyahtı sevinçleri çelenk melenkşelerinin. ki bu çiçeklerden bal özü malzemesini devşirten silahlı çetelere, buyruklarıydı arı beylerinin. şimdi buyurmuşlardı işte cenaze namazına.

şimdi bir demet meymenet elpençe divandadır. kasveti rüzigarda, estiği andadır. urmuşlar kellesini, dökülen kandadır.

kandadır ölen; kindedir ölmeyen
kan ölür, kin ölmez... demiş bunu bilen.

ortayerde dururken redifler sabırdan bekleyişlerinde, avuçlarında tutam tutam yolunmuş nobran haşarılıklar; mutlu mu mutludurlar. demedim mi demedim mi, kuru musun sıkı mısın demedim mi? kayıtsız meyusluklarda lakin, yarın şimdiden ölümsüzleşti, vakur cesetlerin çelebiliklerinde. zafer sessizce başladı. aha orada... gördün mü gördün mü?

....

herşey üç sözcüğe sığıyor işte: doğdum yaşıyorum öleceğim.
herşey üç sözcüğe sığıyor işte: öldüm yaşıyorum doğacağım.

herşey üç zaman kipine sığıyor işte: geçmiş zaman şimdiki zaman gelecek zaman.

şimdiki zaman hiçbir zaman geçmiş zamanı tekrarlayamaz;
şimdiki zaman hemen şimdi gelecek zamana dönüşebilir

doğdum yaşıyorum öleceğim. doğdum ölüyorum yaşayacağım. yaşadım doğuyorum öleceğim. yaşadım ölüyorum doğacağım. öldüm doğuyorum yaşayacağım. öldüm yaşıyorum doğacağım.

doğdum yaşadım öldüm. doğuyorum yaşıyorum ölüyorum. doğacağım
yaşayacağım öleceğim.

doğmadım yaşamadım ölmedim.

epikür:

"ölümün bizi hiç ilgilendirmediği düşüncesine alışın. çünkü iyi
de kötü de duygunun içindedir, oysa ölüm duygunun yitirilişidir."
"bizim olduğumuz yerde ölüm yoktur, ölümün olduğu yerde ise biz yokuz."

ama madem ölmüşüm, seçeneklerden seçenek beğenmişim...

- seçenek bir:

bir bomba patladı üzerimde, paramparçayım. tabutlarda salkım saçak beni taşıyorlar. her parem bir başka tabutta. her paremi başka mezara
gömecekler. ben ölünce çoğalacağım. mezarlarımı ziyarete gelecekler.
her birinin başında ayrı ayrı anacaklar beni.

ruhum mezarlarım arasında mekik dokuyacak. sağ elimden sol ayağıma,
seğiren bir gözümden sırtımın hala kaşınan bir parçasına... ruhum, ben
öldükten sonra da yorulacak.

ve ben bir mezarda nihavend ya da vivaldi dinlerken diğerinde hayal
kuruyor olacağım. belki birinde şiir dahi yazacağım. her parçam bir
başka beni yaşayacak her mezarımda ayrı ayrı.

gözyaşlarımı sadece ağlayabilen gözümün bulunduğu mezarda akıtacağım.
diğer parçalarım ağlamayacak ve artık ağlamayan parçalarım da olacak.

beynim, fazla hasar görmemişse eğer, sadece bir mezarda düşünmeyi sürdürücek. diğer yanlarım düşünme külfetinden kurtulacak.
düşünmemeyi tadacağım.

- seçenek iki:

kanteri bitkinim. en son ve ertelenemez yudumu da içtim. öyle bir yerde
günahkarım ki mümkünü yok bağışlanamam. bağırdıkça hançeremden alev
çıkıyor ses yerine. en deli mitosun ejdarhasıyım şimdi. süklüm püklüm
ölümlerin meydanındayım.

durup durup da bir söz söyledim mi, dupduru düşler düşmeli döşümden

şuncacık kıyısıdır değmediğim
şuncacık şarkısıdır demlerimin.

pembe miydi kavlinin kaneviçesi, bağbozumunda tükettiğin vaadlerinde?
olmaz olaydı olurların koruk kahbeliği. seyredip semaverin buğusunda
huşu içindeki dervişliğinin kükremesini, aktı gitti ya zaman
sabredemeden, kahkahasını ardında bırakıp tekzibinin.

kaytan karanlıktan kayan lahzasıdır zehrimin. bend olmuş şavkından akan ifrazatı şehrimin. ben dolmuş boşalmış sokaklarında adımlardım.
gayesizdim çaresizdim kimsesizdim. pare pare hiçliğim ki sade bir
saadete sahipken, çıktım seyrine, sordum esbabı ne namevcudiyetimin.

- seçenek üç:

daha yeni sustu radyodaki her dakikadaki nostaljik-müzik. telefon
telesekretere bağlı ve televizyon kapalı. ben insanlığımı yaşıyorum
dışarıdaki yıldızların içerideki aydınlığında. parmaklarım beynime
hükmediyor ellerim yüreğime el koymuş. gözlerim kulaklarımla bir
söyleşide deme gitsin. ayaklarım herbir yere gidiyor hiç gitmediği
halde. şimdi hiçbir şey hatırlamıyorum ne güzel, sadece boş bakıyorum.
şimdi hiçbir cevap sormuyorum, sağırlığımla mağrurum. vay vay
insanlığıma vay yıldızlara vay aydınlığa. henüz bitmedi dur gitme
bitmedi hanidir böyle yaşamışlığım. hanidir hiç böyle ölmemiştim
yaşarken ve bilmemiştim öldüğümü. kirpiklerim bile gülüyordu ben
ölürken ve hiç görmemişti güldüğümü. uykum mu geldi nedir bıktım böyle ölmekten belki ölmemekten. kapanıyor gözlerim ölmekten vazgeçtim yaşayacağım uyurken. bir uyanacağım ki radyoda nostaljik müzik ve telefonda herkes konuşuyor. ben yine susacağım dinleyeceğim gürültüleri
ama sağırlığım baki.

- final:

bitti
ne demek
kalmadı demek
kalmadı
bitti
yeniden üretilemez
artık başka bir şey üretmek lazım
bitti

öyle de bitti
böyle de bitti

bitti her daim bir nebze tutuşan kahkahalar
ne demek ufkunun görkemine tutsak olmuş hatıralar
kalmadı demek zehir zemberek lahzalarda hatalar
kalmadı arşınlardan fışkıran fütuhat
bitti denemez dengine denk bir tövbekar
yeniden üretilemez mi dedim tarumar bir kasrı bahar
artık başka bir şey üretmek lazım sana ey sahtekar
bitti ne demek bitmedi kaldı o masaldaki seyyah
ööööyle dinelmekteydi.

öyle de bitti
böyle de bitti...

MELİH PEKDEMİR

Arkadaşım Oris yorganı kibarca tekmeledi, uykusunun arasında sayıkladığı sözleri yattığım yerden bütün açıklığı ile duyuyorum. "Büyük-taş, kemer-köprü." Dün gece sabaha kadar gezindi durdu zorlukla soluk alıyor, sık sık pencerenin yanına gidiyor, elini cama doğru uzatıyordu. Neden bilmem, orada soluk alması duruyor gibi oluyordu, ışık seçmeme izin vermiyordu ama, yüzünün solduğuna da eminim.

Oris birşey yemiyor, yediklerini de çıkarıyor. Zem şehrinde bir dağdan, içinde deniz olan dağdan sözediyor. Yosunları büyük bir lezzet veriyormuş yerken, Oris bunları anlatırken gözleri canlanıyor. En sık yaptığı şey şu masama gelip yatmamı söylüyor, kağıtları

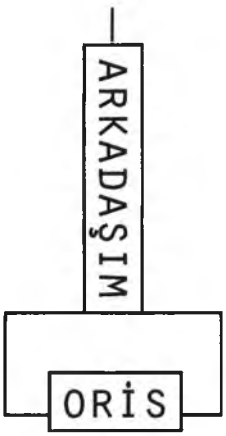

durgun ve özensiz özensiz çekmecelere dolduruyor. Kitapları kütüphaneme koyuyor ve eliyle masanın üzerine şöyle yazıyor: elleri titrek, titrek; bütün ışık tırnaklarına toplanmış gibi, omuzları bir kadının omuzları gibi:

"Ben Kendimi Yedim."

"Avucumda bir komodin var, komodinin üst çekmecesinde küçük bir kutu, küçük kutunun içinde bir kağıt, kağıdın üzerinde 'merdiven' yazıyor: boşlukta olduğumu buradan anlıyorum merdiven boşlukta duruyor, ve boşlukta duruyor."

Sonunda Oris'in cebine tıktığı kağıtlardan birini o tuvaletteyken ele geçirdim Odamız, bu arada tuvalet soğuk, buna rağmen Oris tuvalete giderken ceketini, boyunbağını,

gömleğini, pantolonunu çıkartıyor, onlardan bir an evvel kurtulmak istermiş gibi oldukları yere bırakıyor ve şaşırtıcı bir çeviklikle üzerlerinden atlıyor, geriye döndüğünde atlama hareketini tersine doğru tekrarlıyor. Kendi etrafında dönüyor, sola düşen aynaya bir göz atıyor ve giyinmeye başlıyor. Bulunduğu yerden aynaya düşüyor mu tam olarak hiçbir zaman kestiremeyeceğim. Bir defa emekleyerek elbise yığının yanına kadar gidip nefes nefese yukarıdaki notu çalmayı düşündümse de başka bir teşebbüsüm olmadı. Gerçi ayna ile çapraz bir noktaya düşüyorsa da bulunduğu yer, o derece sarsak ki, aynaya bakarken biran o aynayı görmese bile ayna onu görüyor mu diye düşünüyorum. Aynanın bakışına kırkbeş derecelik bir açı teşkil edecek yere ulaşabilmeyi düşünürsem, düşüncemi kontrol edebileceğim, her ne kadar kontrol ben aynanın bulunduğu yeri boşluktan düştüğünü varsayıyorsam ve bu aynanın bulunmadığı yerin yokolduğun anlamına geliyorsa da. Oris'in ayna için varolup olmadığını bilmiyorum bunu gerçekten bilmiyorum ve bu sağ ayak başparmağının karıncalanmasına yolaçıyor bununla birlikte sol ayak başparmağım hiç kımıltısız içtenlikle kımıltısız dönüp duruyor.

Oris yorganımı o kadar kibarca tekmeledi ki ister istemez onun kızamık olduğunu düşündüm geriye ayna olmam kalıyor kı o da hoş bir ihtimal. Senin içinse ne hoş ne ihtimal sayın okur, kımıltısız olduğunu hemen farkettiğine göre neden kımıltılı olduğunu düşüneceksin. Hemen sana bir formül öneriyorum. "Sabit sayılar kımıldanabilirler."

Anlattığına göre Oris şehre Güney kapısından girmiş, bir adam sayı sayıyormuş, zem, zem, zem, zem. Oris diyor ki, "bir bardak; toprak bir kapmış bu ve alabildiğine şekilsizmiş, evet köşeleri yokmuş ama vadileri ve yokuşları varmış; bir bardak suyu eşit olarak ikiye bölmüş ve yarısını karnından çıkardığı kadınına, yarısını sayı sayan adama içirmiş. Öte yandan adamın yanındaki yosunların güneşte nasıl ıslak kaldığını gene de merak edermiş.

Oris biraz doğruldu, o doğrulunca ben de başımı yastığa iyice koyverdim, bununla birlikte onu rahatça görebiliyorum, yorganı tekmelediği yer kırışmışmış gibi eliyle sakın sakin düzelttı, gözle.ini düzelttiği yere diktı. Hemen hemen kırkbeş derecelik bır açıyla gözlerini diktiği mesafeyi katederek başını oraya koydu böylece yüzü pencereye doğru dönmüş, sağ kulağı da altında kalmış oldu. "Bundan önce denizde yaşadım" dedi ve ağzını kapattı, bir an öyle durdu sonra açtı ağzını, öylece duruyor; gözleri yumuk, ağzı açık.

Sağ ayak başparmağım nedense karıncalandı iki ve üç numaraları kastederek iki ve üç diye seslendim: yatağın bir bölümü diğer iki bölümle eşit olarak düzgün bir şekil aldı. Hem masamın başındayım şimdi hem de mükemmel bir kavsim var, omuzlar ve dirsekler de buna benzer kavisler taşırlar ama bu neredeyse kavsın ta kendisi olacak denli kışkırtıcı: oturdum kışkırtılmış bir üslupla yazmaya koyuldum. Oris geleli altı gün oldu, bu süre içinde hemen hemen hiçbir şey yemedi ne de bir şey içti bununla birlikte bir çok kez tuvalete gitti, kağıtlara ve oraya buraya yazdıklarının bir bütünlük teşkil etmediğini kötü niyetle varsaysak ve camın yanında havada duran elinin görünmeyen hareketlerini hesaba katmasak bile, iyi çalışıyor ve ne yazdığını biliyor. Saf ve gerçek sözü bulmuş da dile getirmeye çalışıyormuş gibi ben de onun yazmasını yazıyorum. Onu odanın merkezi yapıyorum, habire de devingen olduğundan odam ölçülemez bir hal alıyor, günler uzuyor ve buraya sonbahar geliyor. Geçmekte olan, gelmekte olan, mutlak sonbahar: Oris'in söylediğine göre Zem şehrinin tek mevsimi: "bugün Eylül, içinden geçtiğim kapının yakınına kadar gittim. Orada sahipsiz ayak seslerimi hüzün içinde dinledim kapıya daha da yaklaştım geçtiğim çizgiyi açıkça görebilmek için. Bir kız çocuğu koşarak geldi, elime bir tül bıraktı yavaş bır sadelikle sekerek uzaklaştı."

Yazdıklarından eğer yalan söylemiyorsa açıkça anlaşılıyor ki, Oris hüznü duyabilen bir insan: yahut birini yemiş olmalı, içinde hüzün olan.

ZEM ŞEHRİ

Biri güneyde biri batıda biri kuzeyde biri doğuda olmak üzere beş kapısı vardır. İstikametimizi bozmama gayreti içinde hangi istikamete giderseniz gidiniz bir müddet sonra denize ulaşmış sayılırsınız, bununla birlikte istikametinizi bozmama gayreti içinde olmanız lüzumsuzdur. Bütün evlerin üç katlı, bütün evlerin tek katlı olduğu yerler görürsünüz, uzun süre kalacaksanız, tek katlı bir evin içinde de üç katlı bir ev görebilirsiniz.

Çarşılarında tartı bulunmaz, elinize para geçebilir, elinize geçen paraların hiçbiri diğerine benzemez; şekilleri benzemediği gibi işaretleri de benzemez. Kendilerini göstermezler Zem şehrinde aynalar; Kör noktalardadırlar. Yere serdikleri toprak rengı çuhaların üzerinde dizleri yerde çalışır ressamlar; bütün ressamlar aynı resmi aynı renklerle birbirlerini tıpatıp taklit ederek çalışırlar, bu ortasından boş bir kayık geçen ırmağın resmidir, resim soldan başlar ve çuhanın tam ortasında nihayet bulur. Bütün resimler nihayet buldukları yere kadar tamamlanmıştır. Bununla birlikte ressamlar fırça tuttukları elleriyle havada devinirler resim yerine. İki kıyı birbirinin aynıdır, bu, nerede olduğunuzu unutmanıza yol açabilir.

SERDAR KOÇAK

MEZBELE RESİMLERİ

1

Önce bir kızıllığa sonra bir açıklığa dönüşen bir sarıya dalmış, beyaz giysili, lame çantalı kadın. Yüzü bir zamanlar yapılmış saçlarıyla örtülü, eli resmi yakıp yutan renklerde kaybolmuş.

Yüzünün yarısı yine kızıllarda, beyazlarda, sarılarda kaybolmuş adam. Beyazlığın ardı gibi duran beyaz giysili kadın, beyaz gömlekli adam, siyah giysisi beyaz martıları andıran lekelerle kaplı bir başka kadın.

Hepsinin ellerinde kimi boş kimi yiyecekle dolu pembe plastik tabaklar.

Kadınlardan biri beyaz gömlekli adama bakarken gülümsüyor.

Güvertesini sınırlayan korkulukları çiçeklerle bezeli bir teknenin burnunda sırtı açık, mor giysili kadın, gelin, takım elbiseli kaptan, damat, sağdıcı.

Beyazlıkları izleyen bir çavlan herşeyi yarıp yırtarak bir resimde kaptanı, bir resimde gelini, bir resimde damadı yutuyor.

Bana bakıp utanmasızca kıkırdıyor morlu kadın.

2

Önce balık ağını andıran bir telörgü

olduğunu sandığım bir çatkının üzerinde bir raket bir de top.

Sonra altıgen biçimlerin gerçekte yer karosu olduğunu anlıyorum. Topla raketin daha altında, onlara bakan, yerde yatıyor ya da dörtayak üstünde duruyor olması gereken birinin -beki de bir çocuğun- başı. Saçları dağınık. Yukardan.

3

Calvino'nun nedense adını anımsamadığım bir kitabının arasında bulduğum resimde bir sedirde oturan, gülümseyen, kollarını birbirinin omuzuna atmış bir adamla bir kadın. Arkalarındaki duvarda bir afiş, afişte dünya duralı varolan bir çakılın yakından görünüşünü andıran bir leke. Ayşegül İzer'in kimi biçimlerini anımsatan.

4

Lovecraft'ın "Düşlerde Kadath'ı Aramak" adlı kitabının arasında bulduğum, siyah beyaz bir resimden kesilmiş bir kitap ayracı.

Kumsal. Kumsala neredeyse koşut bir dalgakıran. Kumsaldaki katlanabilir bir koltukta yaşlı bir kadın. Başına kareli bir bone.

Koltuğun arkasına büyük bir havlu asılmış. Kadın koltuğun kıyısına takılı bir şemsiyeyi düzeltiyor. Şemsiyenin yanında beyaz, bezden, kocaman, kımıldayan bir torba asılı.

5

Gür saçlı, yorgun yüzlü, belki zenci, belki de sakallı bir adam belki de bir kibritin alevinde beliriyor bir an. Yüzünün ardında bir ışıltı.

Üstüne ışık düşen eli mi? Başka bir beden mi? Işığın kaynağı olan alev mi yoksa?

6

Stadyum. Öndeki pistte beyaz atletli, koyu renk şortlu biri koşuyor.

Ardında bir telörgü, iki direk, uzanıp giden beton bir yapı. (Ne?). İri pencereleri karanlık birer dörtgen, ortadaki küçük bir çerçeve üçe bölünmüş. Adamın önlerinde pencereden kaynaklanıyor olabilecek ama ondan daha parlak, dörtgen bir ışık parçası.

7

Sokak. Köşe. sokağın öte yanında binalar. Bu yanında parketmiş arabalar. Adı "Zum Zum" olan bir ayaktan araştırma yerine sanki döner bir kapıdan geçerek dalıyor çizgileri bulanık biri. Dışarı çıkmakta olan bir kadının çıplak sağ dizi, açık renkli çorabı, uzun çizmeleri. İçeri dalan, o denli hızlı ki, gerçekte o da az önce çıkmış da kaldırımda hızla yönünü değiştiriyor olabilir. Bir kolu ya iyice öne ya da iyice arkaya savrulup bedenine sarılıyor. Üst bedeni, alt bedeni, bacağı üç açık renkli leke. Bulanık. Sanki bir kadın da: (Sağ?) ayakkabısının uzun topukları ancak seçiliyor. Öteki bacağı kapının gölgelerine karışmış.

8

Sokak. En önde bir direk. Ardına doğru iki koca saksı. İlerde ağaçlar. Kaldırımda insanlar. Biri sakallı, başında kırmızı bir bere. Biri tümüyle direğin ardında. Biri kımıltı. Duvarlar da bulanık. Bir otobüs geçiyor. Sokağın öte yanında bir galerinin, bir aşevinin tabelaları. "Geyik Avcısı"filminin afişi.

9

Altıyla üstü ayırdedilemeyen, gündoğumunda mı, günbatımında mı, bir fırtına bastırırken mi yoksa çekilip giderken mi çekildiği çözülemeyen bir resim. Çözülebilse, olup bitiverecek belki de.

10

Yıllar boyunca kentlerin dörtbir yanından topladığım bütün bu resimleri kuşatıp kucaklayabilecek bir öykü arıyorum bütün olası öyküler, öykücükler arasında.

11

Asılı olduğu duvarla, çerçevesiyle birlikte solmuş- mu, yanmış mı, kavrulmuş mu- bir resim bir de. Unutulmuş kan rengi.

MUSTAFA ZİYALAN

İnsanın öteki insanlar ile öteki insanlar için ve öteki insanlara karşı sürdürdüğü günlük yaşam uğraşında sürekli olarak ötekiler karşısında farklı olma kaygısı yatar. Bu, ötekiler karşısındaki farkı kapatma kendisi ötekilerden geriyse, bu geriliği giderme veya ötekilerden üstünse onları altta tutma kaygısıdır. Ötekilerle kendisi arasındaki "mesafe" nin kaygısı, insanın kendisine de örtülü kalan bu kaygı, ötekilerle birlikte olmayı gerginleştirir. Günlük insan bu mesafeliliğinin ne kadar az farkındaysa bu kaygı o kadar sarsılmaz ve kökten biçimde etkisini gösterir.

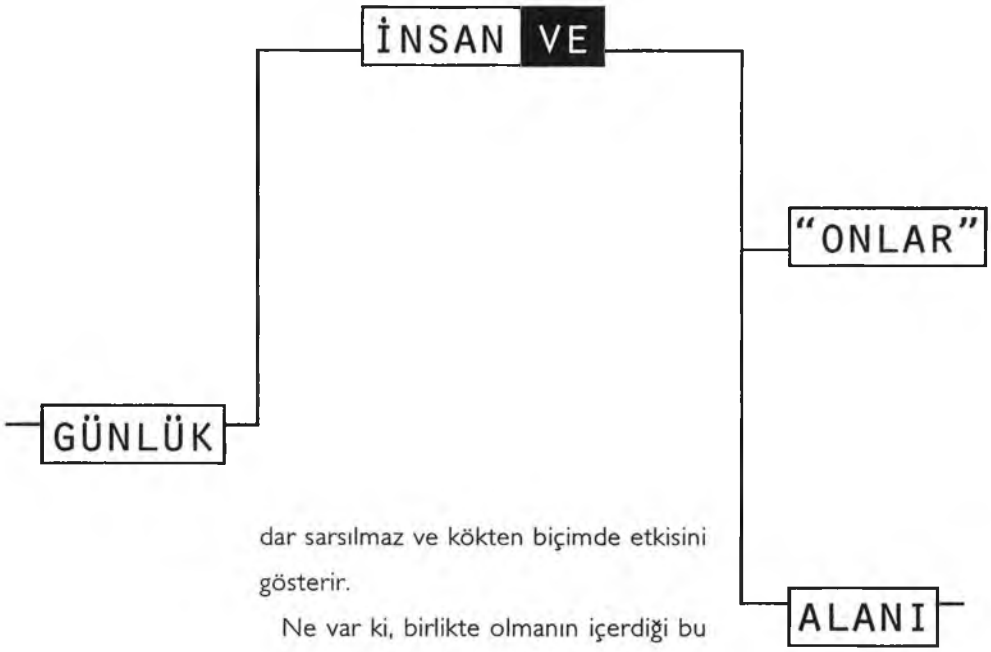

Ne var ki, birlikte olmanın içerdiği bu mesafelilikte insan, ötekilerle birlikte varolan günlük insan olarak ötekilerle uyma ötekiler için ne geçerliyse onu geçerli sayma durumundadır. Burada insan kendisi değildir; onun "kendisi olma"sını ötekiler üzerilerine almışlardır. İnsanın günlük yaşam olanakları ötekilerin koyduğu ölçülerce yönetilir. Bu ötekiler değildir. Her öteki bütün ötekilerin yerine geçebilir. Önemli olan insanın

farkında olmaksızın devraldığı ötekilerin sessiz, göze batmayan egemenliğidir. İnsanın kendisi ötekilerin bir parçası olarak onların gücünü sağlamlaştırır. Aslında onların bir parçası olduğunu gizlemek için insanın "ötekiler" diye adlandırdığı şey günlük birlikte olmayı oluşturanlar, yani her zaman "burada olanlar"dır. Ötekilerin kimliği ne bu ne de şu kimse ne insanın kendisi ne bazı kimseler ne de hepsinin toplamıdır. Onların kimliği "kimsesizlik" ya da "herkes"dir.

İnsana her zaman en yakın olan, içinde insanın günlük yaşam uğraşlarının olup bittiği alan "kamu" alanıdır. Gerek kamu ulaşım araçlarının gerek haberleşme araçlarının (örneğin gazetenin) kullanımında her öteki diğer ötekinden farksızdır. Bu, ötekilerle birlikte olma'da insanın kendisi ötekiler içinde erir ve her ötekinin kendi farklılık ve özelliği artan biçimde ortadan kalkar. Bu "göze batmamazlık" ve "belirsizlik" içinde "herkes alanı" ve bu alanın egemenliği gelişir. Herkes neden hoşlanır ve nasıl eğlenirse biz de ondan hoşlanır ve öyle eğleniriz. Sanat ve edebiyatı herkes nasıl okur, görür ve yargılarsa biz de öyle okur, görür ve algılarız. "Kalabalık"tan herkes nasıl kaçınırsa, biz de öyle kaçınırız. Herkesi öfkelendiren, bizi de öfkelendirir. Belirlilikten yoksun ve hepimizden oluşan "herkes" alanı insana günlük varoluş biçimini dikte eder.

Herkes alanının kendine özgü nitelikleri vardır. Birlikte olmanın içerdiği mesafelilik temelini birlikte olmanın sağladığı "sıradan olma"da bulur. Sıradan olma herkes alanını oluşturan özelliklerden biridir. Herkes alanı, varlığını ancak sıradan olma ile korur. Neyin yapılıp, yapılmaması gerektiği neyin geçerli neyin geçersiz olduğu sonuç ve başarının nasıl elde edileceğinin ölçülerini veren sıradan olma, bu ölçülerle herkes alanının ayakta tutar. Neyin göze alınabileceğini sınırlarının önceden çizilmişliğinde sıradan olma, öne çıkmak isteyen her türlü kural-dışı'lığı gözetim altına alır. Her türlü üstünlük sessizce bastırılır. Özgün olan her şey hemen alışılagelmiş'in çoktan bilinen'in düzeyine indirilir. Uzun çaba ve didinmelerle kazanılan her şey çabucak kullanıma hazır duruma girer. Bütün sırlar güçlerini yitirir. Sıradan olma kaygısı insanın temel bir eğilimini bütün varlık olanaklarının "tek düzeleşme"si eğilimini açığa çıkarır.

Mesafelilik sıradan olma, tek-düzeleşme herkes alanının varlık tarzları olarak, "kamu"yu oluştururlar. Her türlü dünya ve insan görüşünü düzenleyen her zaman haklı olan kamudur. Ve bu kamunun, nesneler ile temele inene bir bağ kurabilmesi "şeyler"i açıkça görebilmesinden değil "şeyler"e girememesi, düzeyli ile düzeysiz bozulmuş ile bozulmamış arasında hiç bir fark gözetmemesinden ötürüdür. Kamu, her şeyi bulanıklaştırır ve açıklıktan yoksun olan'ı bilinen, kolayca kullanılabilen bir gereç gibi ortaya sürer.

Herkes alanı her yerde hazır bulunur, ama insanın karar vermesi gerektiği yerde "herkes" ortadan çekilmiş kaçıp gitmiştir. Ne var ki bütün karar önceden herkes alanınca verildiği için, herkes alanı insanın sorumluluğunu insanın üzerinden alır. Herkes alanı kolayca herşeyin sorumluluğunu yüklenebilir, çünkü bu alanda yapılıp edilmiş olanlardan ötürü hiç kimseden tek başına kendisini sorumlu sayması beklenmez. Yapılıp edilenlerden sorumlu olan hep "herkes" daha doğrusu "hiç kimse"dir.

Böylece herkes alanı insanın günlük yaşam yükünü hafifletir insanın yaşamayı kolaylaştırma eğilimine yardımcı olur. İnsanın varoluş yükünün hafifletilmesinde sürekli olarak insanın yardımına koşan herkes alanı bununla sürekli olarak kendi egemenliğini sağlamlaştırır.

Herkes alanında her kimse ötekidir ve hiç kimse kendisi değildir. Günlük insanın kimliği sorusunun karşılığı olan "herkes" insanın ötekilerle birlikte olma'sında kendi varoluşunu teslim ettiği "hiçkimse"dir.

MARTİN HEIDEGGER (1889 1976)
("Sein und zeit", sayfa 126-128)
Çeviren: Akın Etan

M.S.1. : Geçmişimize Nasıl Bir Araçla Bakarız Tartışması

Bizim buralarda havalar soğumaya başladı. Sabahları evden çıkmak hiç istemiyorum. Gecelerimi hala çok seviyorum. Aynı anda okuduğum kitapların sayısı gün geçtikçe çoğalıyor. Gecenin bir yarısında yerimden usulca kalkıp, çocukların üstünü kontrol ediyorum. Yeni bir alışkanlık. Bu dünyadaki yolumun yarısından geriye dönüp baktığımda, aklıma dünyanın muhtelif üniversitelerinde, bilgisayarlarının başında Hubble Uzay Teleskopu'ndan yıllar önce derlenmiş

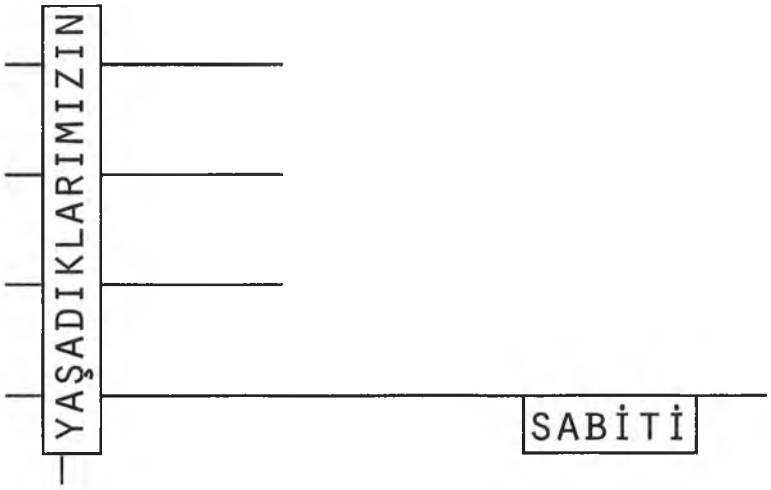

gözlem bilgilerini ana sistemden ekranlarına çekip yorumlamaya çalışan evli ve iki çocuklu bilim adamları geliyor .

Onların teleskopları var ve her saniye binlerce bilgi aktarıyor. Nesnel bilgi. Rakamlar, Kızılötesi, morötesi, gama ışınımlarının tayfta kendisini gösteren asılları.

Senin söylediklerin doğru: Geçmişimize, dün bindiğimiz otobüste kaç kişi olduğumuzu bile anımsayamayan belleğimizle mi bakacağız ?

Bu gece, geçmişe bakmak için topla-

dığım tüm yeteneklerin, aklımın, ve onun bir parçası olan hafızamın yetmediğini daha iyi anlıyorum.

Oysa aklımda hep aynı soru, aynı monolog:

"Keşke," diyorum, "keşke yapmasaydım bunu..."

M.Ö.2.: Dostlarımız Ne Kadar Güvenilirdir Tartışması

Sahnede bir adam, kafasının üstüne bir bez parçası geçirmiş. Bize (yani seyircilere) dönüp şöyle bağırdı:

- "Dostuklarınızın bir gün işe yarayacağını mı sanıyorsunuz?"

Oturduğum yerde huzursuzca ürperdim. Yanımda sen vardın. Sanki içimden geçen ve hitabın içeriğini onaylamayan düşüncemi farketmiştin. Huzursuzca oturuş biçimini değiştirdin. Bunu yapmanı gerektirecek bir durum yoktu halbuki. Ne sahne değişmişti, ne de sahnede oyun uzun süredir devam ediyordu. Daha yeni başlamıştık. Sahnedeki oyun, aşkımızın bizi uçuran gücü, sevgimizin sağlamlığı, evimizin eşyaları.. Daha herşey yeniydi. Oturuş biçimini değiştirmene gerek yoktu.

Aktör, daha sonra başındaki bez parçasını çıkarıp, üzerinde kan lekesi olarak anlaşılması için boyanmış kısmına bakarak mırıldandı . "Bunu beni öldürmenden çok önce düşünmeliydim..." Sevgilisi tarafından öldürüldükten sonra "öbür dünya"dan konuşuyordu. Dersini almıştı yaşadığı hayattan. Kanlı beze bakarsak, hepimiz gibi yaşarken ders çıkarmayı beceremeyişti.

Oyun daha sonraki akışıyla üzerimizdeki ilk etkisini yitirdi, ikinci perde başlamadan çıktık. O an çok saçma gibi olmasına rağmen dostlarımızın ne kadar güvenilir olduklarına ilişkin garip bir tartışma başlattık yürürken.... Onları ikiye ayırdık önce... Daha sonra "iyi"lerinin içinde incelemeye giriştik... Azaldıkça azaldılar. Ve tahmin edilebileceği gibi sen ve ben kaldık... Bizim dostluğumuz diğerlerinden farklıydı. Hatta daha "ileri"ydi. Bir kere, aramızda aşk ve onun bir türevi olarak sevgi vardı. Birlikte oturuyorduk, herşeyi, yiyeceğimizi, yatağımızı, arkadaşlarımızı, dostlarımızı paylaşıyorduk... Dostluk paylaşmaysa eğer, biz dosttuk.. Bu noktaya nasıl gelebildik, hala anlayamıyorum. Seninle birlikte olmamızla, dostlarımızın, o zamana kadar benim hayatımdaki yerlerinden teker teker sökülüp atılmasına nasıl izin verdim, bunu izah edemiyorum. Oysa benim için dostlarım, oldukları gibiydi. Neyi ne kadar ve nasıl paylaşıyorsam onlar benim için öyleydi. Bunu sorgulamam gerektiğini hiç düşünmemiştim... Olayların, sözlerin arkasında yattığını söylediğin gerçek anlamları 'bulup' çıkardın ve önüme koydun. Onları dehşetle seyrettim. Hiç böyle düşünmemiştim; bunun böyle bakınca "öyle" olduğunu bilememiştim. Tanrım, ne kadar saftım...

Şimdi o tiyatrocunun sözlerinden ürperdiğimi farkettiğini anlıyorum. Benim yıkıcı yönümü o gün görmüştün. Ve o gece bendeki zaman içinde oluşup güçlenmiş kanaatimi bir meydan okuma olarak alıp, dostluklarımız üzerinde sınadın... ve başardın... Şimdi "Keşke," diyorum, "keşke yapmasaydım bunu..."

M.Ö.3.: Dostluklara Bağlı Kalmaya Çalışmak Herşeye Rağmen mi Olmalıdır Tartışması

İlk hayalkırıklığımı M. T. U. ile yaşadım. Uykusuz gecelerimizi paylaştığımız zamanlarda yaşamın anlamına yaklaştığımızı zannedecek kadar birbirimizi anlayarak konuşurduk. Birimizin ağzından çıkan söz, öbürümüzün sözünün doğal devamı olurdu. Birbirini tamamlayan paragraflardan oluşan bir roman gibi görürdük kendimizi. Anlaşmak aynı şeyleri söylemek, aynı şeyleri düşünmek, olaylara aynı çerçevede yaklaşmak ise anlaşıyorduk.

Ve bir gün ona çok ihtiyacım olduğu bir zamanda beni bıraktı ve bir taşra ilinde okumaya gitti. Gitmesi gerekmiyordu; birlikte geçireceğimiz bir yılın ardından çok daha iyi bir okulda beraber olabileceğimizi biliyordu. Dostluğumuzun gücü buna yetebilirdi.

Yollarımızı ayırdı, kendini düşündü.

O yılın ve sonraki yılların içinde O'nu yalnız bırakmamaya çalıştım. Kaloriferleri çalışmayan trenlerde, bozkır ayazında hareket eden eski yolcu otobüs-

lerin koltuklarında kendime sorup durdum: O'nu mu görmeye gidiyorum, kendimi eski bir alışkanlığın huzursuz reflekslerinden arındırmaya mı çalışıyorum?

İçimdeki o vahşi ve yıkıcı sorgulamalar, beynimi yiyip bitiriyordu. Bu dostluğumuz niye bu kadar tek yanlıydı? Niye hep ben bunun sürmesini sağlamak için çaba göstermek zorundaydım?

Bu huzursuzluğumun içimde kapladığı yer büyüdükçe kendime içimde yer bulamamaya başladım. Ve bir gün, içimdeki o vahşi canavar ne benim ne onun ne de buna şahit olan sevgilimin ummadığı bir zamanda ummadığı bir biçimde açığa çıktı.

M.T.U'yu o gece öldürdüm.

İçimdeki listede bir ismin karşısına bir çentik çektim.

Ve sonra bunu çok yaptım.

Şimdi M.T.U ile arada sırada birlikte oluyoruz. Zevksiz kumaş pantolonunun içinde, görgüsüz Antep meyhanelerinde rakımızı karşılıklı yudumlarken, ona bakıp "Keşke," diyorum, "keşke yapmasaydım bunu..."

M.S.4.: İlişkilerde, Matematiksel Yalınlığa Ulaşmanın Yöntemi Nedir Tartışması

Bugünlerde hayli fizik kitabı okuyorum. Bazen elime kağıdı ve kalemi alıp, ünlü fizikçilerin bugün hiç düşünmeden kabul ettiğimiz, düşündüğümüz zaman da, nasıl bunları düşünebildiklerine şaşırdığımız kuramlarını, iki kalem darbesiyle ispatlıyorum. Ne kadar saf bir dil, matematik! Planc Sabiti'ni yerine koyduğumda, herşey anlamlı hale geliyor. Evrenin ve bizim yaradılışımızın garip öyküsü şiirsel olmaktan çıkıyor, aklımın sınırları içerisine sığıveriyor.

Ama herşeyin bundan ibaret olduğuna inanamıyorum.

Einstein bir solaktı ve yıllarca üzerinde çalıştığı kuramın neden olduğu garip sonuçlara insanları inandırmamaya çalışmakta haklıydı.

Tanrı zar atmış olamaz; herşeyin boktan bir miyon'un bilmem kaç milyarda 0.00000000000000001 oranında fazla olmasıyla mümkün kılınması beni korkutuyor.

Şöyle düşünüyorum: Hepimiz Tanrının birer suretiyiz. Gözlerimiz, nasıl sadece bazı ışık türlerini alabiliyorsa, bizim bu saklı kaderimizi inceleyen nice bilgelerin - yanlış bir biçimde - kutsal ışık, nur vs. diye adlandırdığı ışık türünü ancak suretimizden bakabilirsek görebiliriz. Yani, ancak onu görebilme gücümüzün farkında olarak, yani birer "teleskop" gibi davranarak...

İnsanoğlu geliştirdiği teleskoplarla geçmişe bakıyor. Geçmişin dibine kadar gitmeye çalışıyor ve orada miyon'ları keşfediyor.

Halbuki bizim geçmişimizde keşfedebildiğimiz henüz hiçbir şey yok.

Kalemi kağıdı bir yana fırlatıyorum; Planc Sabiti'nin kağıdımdaki rakamları rahatlatan yalınlığını boşveriyorum. Aklıma bugüne kadar yaşadıklarıma verdiğim anlamlar geliyor, şaşırıyorum. Ne kadar kolay bir yol seçmişim. Ne kadar basit davranmışım. Evrenin matematiğinin yaşadıklarımızı anlatmak için kurulduğunu farkediyorum. Lisede fen kolunu seçtiğime lanetler yağdırıyorum.

Yaşadıklarımın Sabiti'ni anlamam gerekiyor. Gecelerim, uzuyor, sakallarım büyüyor. Entropi'nin hüküm sürdüğü hayatımda bir dostumun telefonuyla bugüne kadar göremediğim o ışığın niteliğini anlamaya başlıyorum:

"Nerdesin lan" diyor telefondaki dostum, " biz burda boşanma sancılarımızı anlatabilecek birini ararken, sen orda hatim indiriyorsun!"

Teleskobumu geçmişime uzatıyorum ve baktığım kırık anı parçalarının aslında bugünkü ben olduğumu hissediyorum. Evet, Tanrı zar atmış olamaz. Seçimlerimiz- kaderlerimiz olmasaydı, bakabileceğimiz bir geçmiş zaman parçası bulabilir miydik ?-

Dostum, karısıyla girdiği boşanma sancılarını anlatıyor. Evlerinde yaşananları anlatırken gülüyorum. O da gülüyor: "hiç ders alamıyacak mıyız biz" diyor. Üniversitedeyken A.'ya yaptıklarını, bu sefer Billy Corgan ve James Iha'nın eşliğinde tekrar ediyor. Ve ben de bu sefer "Suffer"da bası biraz daha açarken aynı şeyi tekrar ediyorum: "Keşke" diyorum, "keşke

yapmasaydın bunu"...

M.S.5.: Huzursuz İnsanların Barışık ve Tevekkül Sahibi Olması Mümkün müdür Tartışması

Aslında şunu anlatmak istiyorum: Beynimi yiyip bitiren, içimdeki o vahşi ve yıkıcı sorgulamaların beni yıllar geçtikçe daha barışık yaptığını hissediyorum. Eski öfkelerimin yerini alaycı bir tevekkül alırken, bundan kaybettiklerimin oynadıkları rollerin daha belirginleştiği sonucunu çıkarıyorum. On yıl önce Geddy Lee'nin "subdivisions"ını dinlediğimde, gecekondularla, yoksul insanların çektiği o dayanılmaz eziyetlerle çevrelenmiş bu boktan dünyanın sadece İstanbul-Van uzaklığı kadar bir mesafe kadar üzerinde, birisinin halimize ve yaptıklarımıza bakıp merakla sonunu beklemediğini ve bizi görevlendirdiğini düşünüyordum. Şimdi ise Geddy Lee'nin Alex Lifeson ve Neil Peart'la birlikte bol entropili bir gecenin sabahına doğru bu şarkının sözlerini ve müziğini yazmayı bitirdiklerinde içlerinde o Kutsal Işığın açtığını, birbirlerini, yaşadıklarını ve dünyayı daha iyi tanıdıklarını ve bundan müthiş bir huzur duyduklarını düşünüyorum. Barışık olmanın bir erdem olduğunu, tevekkülün ise bir kabulleniş olmadığını artık biliyorum.

M.S.6.: Anlaşamadıklarımızda Anlaşmanın Hayatı Kolaylaştırabileceğine Dair Bir Tartışma

Artık daha "tedbirli"yim. Yıllarca deneyerek, yanılarak, acısını çekerek ulaştığım bu yerde (bu odada, çocukların üstünün açık olmadığından emin olduktan sonra) , O'ndan isteyebileceğim ve istemeyeceğim şeyleri biliyorum. Ama benden istenebilecek ve istenmesinin "suç" olduğu şeyleri de biliyorum. Yıllar önce bir tiyatro çıkışı akşamı, uğradığım o "anlayış" saldırısı sırasında, sorguladığım herşeyi geri alıyorum. Benimle kalan dostlarımla birlikte, bu hayatı paylaşmaya devam ediyorum. Paylaşmanın, bu lüzumsuz mevcudiyetimizi (çünkü her suret, bir asılın suretidir) hafifleten, bizi kendi vücudumuza yaklaştıran, içimizi kendimize gösteren, ve bize kazandırdığı o kutsal ışıkla, geçmişimizi, yani kendimizi bize cisimleştiren kutsal bir değer olduğuna inanıyorum. Durul, telefonda İstanbul'da yapılan Pearl Jam konserinde yaşadıklarını anlatırken, duvarın dibinde çökmüş o genç çocukların içlerinde hissettiği bu dünyaya ilişkin koyu yalnızlıklarını ortaya çıkaran gizli gizli ağlayışlarının onu ne kadar etkilediğini anlatıyor, Konsere gidip gitmeme konusunda Yağmur ve Durul'la yaptığımız bir tartışmayı anımsıyorum. Sonunda, konsere gitmeme kararı veren benim ve Yağmur'un ve konsere gitme kararı veren Durul'un, hepimizin tercihlerimizde haklı olduğunu görüyorum: Kaçırdıklarımıza ve kaçır(a)madıklarımıza üzülüyoruz.

Evet, Yaşadıklarımızın Bir Sabiti var.

M.Ö.7.: Yılların Bize Getirdikleri ve Götürdükleri Üzerine Anlamlı Olabilecek Bir Karşılaştırma

Yıllar önce yazdığım bir iç-konuşma:

"Sağ kulağımın duyma yeteneğini bir konser sırasında kısmen yitirdim. W..'ın sesi, yıllardır arayıp da çözemediğim bir bilmecenin çözümünü gösteriyordu sanki. İçimdeki isyan çığlığını, arkadaşımın intihar etmeden önce bıraktığı o küçük not parçasındaki gibi, sözlere dökerken binlerce watt'lık bir anfinin dibinde, kendime hakim olamadan hıçkırıklara boğuldum. Beni kaplayan o kapkara duygu yoğunluğunu şimdi ifade etmem imkansız. Yalnız şunu söyleyebilirim ki, dünya o geceden sonra bana eskisi gibi gelmiyor.

- Sesleri artık tek kulağınla duymanın etkisi olabilir mi ?

Hah ha. Hayır. O konserde beni kaplayan duygu yalnızlığımdı, yalnızlığımızdı. O müzikle, müziği yapanlarla aniden karşı karşıya kalmıştım. Kendimi çırılçıplak hissettim. Sanki bana sesleniyordu. Sanki beni anlatıyordu.

- Söyleyenle aynı duyguları yaşıyordum mu demek istiyorsun ?

-Evet. Belki. Bilemiyorum. Ben onu dinliyordum. Hala da dinliyorum. Ama onun da beni bildiğini sanıyorum, hayır biliyorum. Yoksa onu yazamazdı ki.

W. bir Tanrıdır."

Tedbiri elden bırakıp söylüyorum: Bu çocukların içimizi burkan hazin ağlayışları sırasında döktükleri gözyaşlarını, yanlarındaki arkadaşlarına, biraz uzaklarında duran diğer çocuklara, daha da uzaklarında sessizce içlerinden kafalarını sallayan ve tevekkülü ruhlarının derinliklerine kazımaya çalışan ağabeylerine göstermeye ihtiyaçları var. Bu yüzden ve bunu göremedikleri için Vedder'i, uyuşturucuyu ve rocker tavrını haddinden fazla önemsiyorlar.

Ya da yanlış insanı önemsiyorlar.

Biraz daha açmam gerekiyor.

Harvest Moon'un kapağı ve ismi, içeriği ile tam bir uyum içerisindedir. Baharın içimizi ısıtan, isyanlarımızı kış uykusundan uyandırıp kanımızı kaynatan yeni başlangıç yapma isteği, sıcak yaz aylarının nemli, yorgun ve coşkulu geceleri sona ermektedir. R.e.a.c.t.ö.r.'ün içerisindeki nükleer tepkime, tıpkı bir güneşin yakıtının bitmesiyle bir cüceye dönüşeşek başka bir faza geçmesi gibi, delifişek, kontrolsüz yapısını kendi içerisinde değştirmektedir. Yukarıda, terimizi heyecanlarımızın başımıza yol açtıklarına eşlik ettiren güneş yerini aya bırakmıştır. Ve hasat mevsimi gelmiştir. Ekilenlerin biçilmesi dönemi.

Hasat Ayı'nda içimizi saran, ruhumuza gönderme yapılan şey, içimizde o Kutsal Işığın açtığı, birbirlerimizi, yaşadıklarımızı ve dünyayı daha iyi tanıdığımız ve bundan müthiş bir huzur duyduğumuz bir Sabittir..

Barışık olmak bir erdemdir, evet. Bunun için hasat mevsimini bekmemiz gerekir.

Tevekkül ise, sadece hasat mevsiminde bir kabulleniş olmaktan çıkar.

Bencilliklerimiz, kendimizi mühimsememiz, hayatın merkezine kuşumuz, duyduğumuz o yoğun hayal kırıklıkları, acılar, sevinçler yerlerini sabırlı bir isyan duygusuna, karşı konulmaz bir kuşkuculuğa, az söyleyip dinlemeye bırakır.

Ruhlarımız dinlenmeye çekilmiştir. Ayaklarını uzatıp bir kahve içmek istemektedir artık. Etrafından gelen sesleri, baharın ve yazın kışkırtıcı cıvıltılarının kulaklarına dolmasını gülümseyerek dinlemektedir. Bazen yanına yaklaşan, onu derin bir saygıyla bilge sayan karamsar ruhlara sabırla dünü ve bugünü anlatır. Olan biteni anlayamayanlara gülümseyerek Ayna Topu'nu gösterir. Her dönüşünde Ayna Topu, etrafına milyonlarca farklı görüntü ışıkları sunar. Nereden bakarsanız etafınıza ve dünyaya, orada bir parlama görürsünüz. Heyecanlarımızın kaynakları olan parlamalar.

"Ama, ne yazık ki," der Kuşkucu Ruh, delice heyecanı içinde yaşatanlara, "ne yazık ki etrafınızda gördüğünüz o ışık karmaşası, o hareketler dünyası aslında tepemizdeki ayna topundan kaynaklanmaktadır. Görmeniz gereken etrafımızdaki ışık değil, ayna topudur."

Ve sadece tevekkülün sarıp sarmaladığı bir ruh bilir ki, aslında gördüklerimiz birer surettir.

Artık yazabilirim.

Yaşadıklarımızın Sabiti, Ayna Topu'nun bütün hayatımız boyunca üzerimize yansıttığı değişik yoğunluktaki ışıklar arasından hasat mevsimine kadar ulaşabilen arta kalanlardır.

MEHMET ŞENOL

* **R.e.a.c.t.o.r, Harvest Moon ve Mirror Ball, Neil Young'ın albümleridir.**
* **Eddy Veller, Pearl Jam'in solistidir.**
* **Mirror Ball'da Eddy Veller Neil Young'ın yanında çalmıştır.**
* **W., Roger Waters'ın kısaltılmışıdır.**
* **Geddy Lee, Alex Lifeson ve Neil Peart, Rush grubunun üyeleridir.**
* **Billy Corgan ve James Iha, Smashing Pumpkings'in üyeleri, "Suffer" ise aynı grubun "Gish" adlı albümünün 6. parçasıdır**
* **Entropi, bir sistemin içindeki düzensizliğin miktarıdır. Evimizi uzun süre temizlemezsek, tozlanır. Temizlersek, düzenli bir duruma geçer ama temizlerken harcadığımız enerji nedeniyle bu sefer evreneki düzensizliği artımış oluruz. Entropi azalmaz, sürekli artar.**

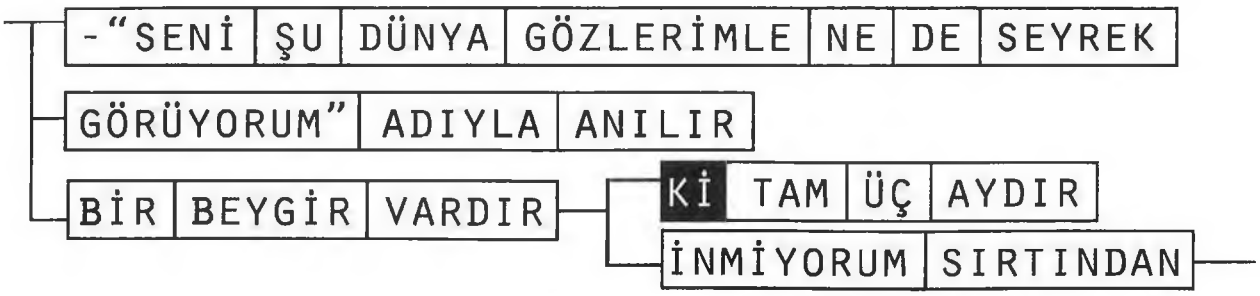

"berber dükkanına vardım
sol kolumdan kan aldırdım"
Anonim

İşte sen gülüyorsun ve beni daha geniş bir salona almış oluyorlar.
"Baal!", "İskaryot!", "Ali!". denetleyemiyorum fışkıran gözlerini.
Çocuk duruyorsun öyle adım atsam oralara evet bir okul ezilir
Ve eyvah plastiğin icadıyla ilgili bir rahip üstlenir cinayetimi.

Aaaa ağlasan sen, dergi çıkartmamamla ilgili bir hayvan üst katıma taşınır.
Bir yazar bir başka yazar netleşsin diye nişantaşta dikilir.
Herkes kendi kapıcısının çocuğunu öpse bütün şehir tertemiz ölür.
Bir gülü hiçdurmadanboğdurtmaya devam etmektedir.

Bu kat'iyyen son işim gel sana kült devredeyim, maşuk!
Çöllere çaput salayım,
Sana doğru bir-iki dize harcayayım, maşuk!
Meğer biz şiiri hep şiirde ararmışız da
Buraya yazıldığında nasıl da yumuşacık dururmuş sevda!
İsminde bir şeyhim var şu günlerde bayağı şık üflüyor.
Belki bir havari ekmek banıyordur dergi çıkartmamama.
Belki de dergiyi çöllere salıp,
BU DUYGU BANA ÇOK, ÇOK BANA BELİĞ
REDDİN AKLA UYMADAN GÖÇ BANA, BELİ!
Berberlerine fırlayarak sana kan lütfederim, maşuk!

İnanılmaz şekilde otuz iki yaşındayım, Tunus'ta değilim ve çok özür diliyorum.
Yan yana dursak eğer kendisinden kırmızı bir iç deniz anlamına geliyor.

Sonra işte ne vakit şehre uğrasa adın;
Bir yangınlardan beri kuyumcu ustası
Başka bir penguenle asla kesişmeyecekmiş gibi oluyor.

-Pardon! "İsa" diyecektim.-

İşte sen gidiyorsun ve yığılmamam için,
Baba da ölebilmesine dair bir kurşun kanatları memleket biçimini alıyor.
Telefonları pek tedirgin açıyorum bu yıl yağmurları aniden başlıyor.
Etlikte bir pasaja girmiştim çıktım, hastaneye uğradım, ikindi dört buçuğa kadar indi.
Gül devrildi, çan kırıldı, yıldız söndü, ay yandı.
Recep Peker, Kütahya, 1946!

Sonra işte;
Öyle başlayan bir şiir neden böyle bitiyor?

Ah Muhsin ÜNLÜ

Pazartesi: Konuşmaya ihtiyacım olduğu için geldim. Çok huzursuzdum. Şizofrenlerin tarzı olan baskı altındaymış gibi ve zorla konuşuyordum. Şizo olduğumdan değil. Evet, tedavi görüyorum. Farmakolojik bir madde de alıyorum. Ama ağır bir şey değil; bir anti depresan, azıcık lityum, bazen de sınırı aşmamak için benzodiazepine grubundan bir şey. Şimdi bu grev sırasında Stanley'nin yerine kimi bulacağım? Enid, şu agorafobisi olan kız. Bu gün evden çıkmaya korkmaz çünkü sadece psikiyatristler değil kapıcı ve asansörcüler de grevde. Enid asansör ve kapıcılardan korkar.

Koltuğa uzandım ve ona rüyamı anlattım. Şu büyük kızılağaç ve sakallı, kara şapkalı, gizemci bir Musevi tarikat üyesine benzeyen ve elinde bir kılıç taşıyan

adamla ilgili olanı. Aslında böyle bir rüya görmedim ama, asıl konuya gelmeden önce kolay bir şeyle onu denemek istedim. Çok iyiydi. Stanley'nin Freud gibi bir Yahudi olduğunu o da bildiğinden, rüyamdaki adamla kılıcı hemen Yahudi olarak yorumladı ki, bu ağaç sembolünü de açıklıyordu.

Beni asıl şaşırtan Stanley'nin hiç yapmadığı biçimde benimle ilgileniyormuş gibi görünmesi oldu. Her şey bir yana, bu kadın, korkunun ne demek olduğunu biliyor. Hadım edilme, açık alanlar, asansör-hepsi aynı! Cesaretimizi güçlendirme yolarını tartışıyoruz- gerçek bir grup dayanışması, Stanley'nin saati yüzyetmişbeş dolar karşılığında yaptıklarına benzemiyor. Ona, sonraki hastasını savarak benimle bir kahve içmesini önerdim. Kabul etti. Aslında gerçek bir psikiyatr olmadığı

için ortada ahlaksal bir sorun olmadığına karar verdik.

Salı: Jack, depresif, her gün gelenlerden. Jack, Enid'in dün savdığı hasta. Üç parçalı koyu renk bir elbisesi ve takma tırnakları var. Cebinde her zaman bir deste kağıt vardır ve ismarlama bir kalemtraşla kaleminin ucunu açarken dişlerini göstererek sırıtır.

Birden işsiz güçsüz birine içimi açmak istemediğimi farkettim. Jack'i sadece bir kez, Stanley'nin bütün hastaları olarak grev süresince ne yapılacağını görüşmek üzere toplandığımızda görmüştüm ve sanırım şimdi neler düşündüğümü tahmin edebilirsiniz. Elinde giderek küçülen zavallı bir kalemle depresif bir adam! Böyle bir analistiniz varsa rüyalara ihtiyacınız yoktur.

Yine de Jack'in dinlemeyi çok iyi bildiğini söyleyebilirim. Deneyimlerime dayanarak söylüyorum; psikiyatrların en zorlandıkları nokta sessiz kalmayı becermek. Stanley bu konuda fena değil; bir süre sessiz kalabiliyor ama biraz sonra nefes alıp verişini, arkanızda dolanıp durduğunu ve oturduğunu, yerde huzursuzca kımıldandığını duyuyorsunuz. Bu bana hep güven verir. Jack'ten hiç bir ses duymadım. Bana sanki tam arkamda bıçağını bileyen bir ruh hastası dururken son derece savunmasız bir halde yatıyormuşum gibi geldi. Deli miyim ben?

Jack sonunda sessizliği bozdu:

"Ne düşünüyorsun, Ted?" Tanrım, Stanley'nin hastalarını bir mil öteden tanıyabilirsiniz. Sen ne planlar yapıyorsun acaba?

"Ben de tam senin ne yaptığını merak ediyordum-yani iş olarak"

"Kapıcıyım."

"Oh."

Çaşamba: Benim günüm. Jack aslında hiç de kötü biri değilmiş; hafif psikoseksüel çelişkiler, zayıf ego ama kötü değil. Bu tip bir hastaya uygulayacak standart yaklaşım; yavaşça, fazla üzerine gitmeden savunma mekanizmalarını desteklemek olacaktır. Jack'in hala kalemini açtığını farkettim -oysa kalem bir ataç kadar küçülmüştü- ama onunla bu konuda tartışamam. Yüzeysel konulardan bahsettik; kapıcıların grevi onun benlik bilincinde ne gibi bir tehlike yaratıyor ve en çok ihtiyacı olduğu bir anda Stanley'nin onu terketmesi karşısında uğradığı hayal kırıklığının dozu gibi. Stanley'nin de, kapıcısının grevi nedeniyle aynı hayal kırıklığı içinde olabileceğini belirttim.

Diğer hasatalar çok kolaydı; elektirk mühendislerine yönelik bir dergide editörlük yapan Ellen. İşine konsantre olmakta güçlük çektiğini belirtti. Benim teşhisim; hadım edilme korkusu eksikliği. Thomas, içindeki çocuğu biraz fazla kışkırtan bir terapistin kurbanıydı; Körfez Savaşı'ndan hemen önce bioteknisyenlik yaparak kazandığı bütün parasını oyuncaklara harcamıştı. Şimdi bütün umudu içindeki Schwarzkopf figürünü öldürmek.

Kesinikle Odipal. Gary'nin cinsel kimliğiyle ilgili sorunları var, tüm şiddetiyle patlak veren narsistik kişilik bozukluğu olduğu son derece açık. Bütün grevlerin kendisine yönelik olduğunu düşünüyor. Filmlere altyazı yazanlar grev yaparak onun sinemaya gitmesini önlemeye çalışıyor. Temizlik işçileri onun çöplerinden nefret ettiklerinden grev yapıyor. Gary bir çok psikiyatra gittiğinden psikiyatrların sokaklara dökülmesinin tek nedeninin onun rüyaları olduğuna inanıyor. Enid'e gelince; agorafobisine daha önce denenmemiş bir yöntemle darbe indirdim; onu Grand Canyon'da geçen bir filme götürdüm. Sonuç; mucize! Sonra çay ve Tylenol'umuzu içmek için onun evine gittik.

Bana en çok sorun çıkaran Florence oldu. Hülyalı bakışlarını gözlerime dikip yavaşça odama girdi. Bu siyah file çoraplı kadın hakkında edindiğim ilk izlenim cinsel çelişkileri olduğu. Dolgun, kırmızı dudakları (ıslaktılar) ve biçimli göğüsleri benim bile dikkatimi çekti. Florence, cinsel çağrılarla hareket ettiği ve kontrolü olmadığı için terapiste geliyor. Hemen kontrtransfer oluşturduğu kendimi Stanley'nin yerine koyuyorum. Elbette, analisti olarak kontrollü ve güvenli bir mesafede kalmak yerine, ayaklarına kapanıp benimle yatması için ona yalvarmamın (birçok erkeğin yaptığı gibi) rahatsızlığına hiç bir faydası olmayacağını biliyorum. Öte yandan, gerçekte ben onun analisti değilim.

Perşembe: Bu gün serbestim. Enid'in evine gittim. Benimle bir daha asla çıkmayacağını söyledi. Gördüğüm kadarıyla Florence ile aramda geçenleri öğrenmiş; karşıkonulmaz aşifte dediği Florence olmalı. Ona (a) çözülmesi gereken cinsel sorunları bulunmakla birlikte Florence'nin bir aşifte olmadığını, (b) henüz bir arkadaşımdan öte bir sıfatı olamadığı için arkadaşlarımın kişilikleri konusunda yorum yapmaya hakkı olmadığını, (c) arasıra terapistim olarak cinsel hayatım hakkında ahlaki değerlendirmeler yapıp bana emir vermeye hakkı olmadığını, (d) hastalarımdan biri olarak yaptıklarımın onu hiç ilgilendirmediğini söyledim.

Cuma: Florence'nin günü. Enid evde kaldı. Jack, seansından çıktığında çok mutlu görünüyordu. Ben, kontrtransfer ve tarnsferler arasında karışıp kaldım. Florence'a aynı şeyin kendisine de olup olamadığını sordum.

"Nasıl yani?" diye sordu.

Kafam iyice karışmıştı. Çarşamba günü terapisttim. Dün gece bir kapıcıydım. Yarın hamal olacağım. Nerede oturduğum bile belli değil. Her gün bir başka analiste gidiyorum. Ama hepsi de gizlenmiş cinsel çelişkilerim olduğuna inanıyor.

Çıkarken asansörü Stanley'nin yönettiğini gördüm. İkimiz için de karmaşık ve garip bir duyguydu. Grev süresince muayenehanesini kullanmamıza izin verdiği için teşekkür ettim ve asansörü lobi zemini ile aynı çizgide durdurduğunu söyleyip ona iltifat ettim. Bana sanki kafasında bir soru olduğu halde bir türlü sormaya cesaret edemeyip sustu gibi geldi. Çok acıklı bir andı.

"Basamağa dikkat edin," dedi.

"Teşekkür ederim," dedim, "Haftaya görüşürüz."

JAMES GORMAN
Psychoanalysis'den
Çeviren: GülizZ Saver

Aynı saatler. Haymana

Kalabalık. Yerli yabancı misyon şefleri, yerli yabancı istihbarat şefleri, yerli yersiz basın mensupları.

Bir kısmı enkazın bulunduğu yere doğru yola çıkmak üzereler, bir kısmı akşam kalacakları yeri ayarlamakla meşgul. Haymana'nın biricik otelindeki bütün odalar bilinmeyen! biri tarafından tutulmuş, misafirhaneler ise çoktan tıka basa dolmuş. Kaymakam Çalıkuşu Sevim belediye hoparlöründen anons yaptırıyor. "Sevgili Haymanalılar. İlçemiz hudutları içinde bir süre önce elim bir kaza cereyan etmiş olup, bu elim olay

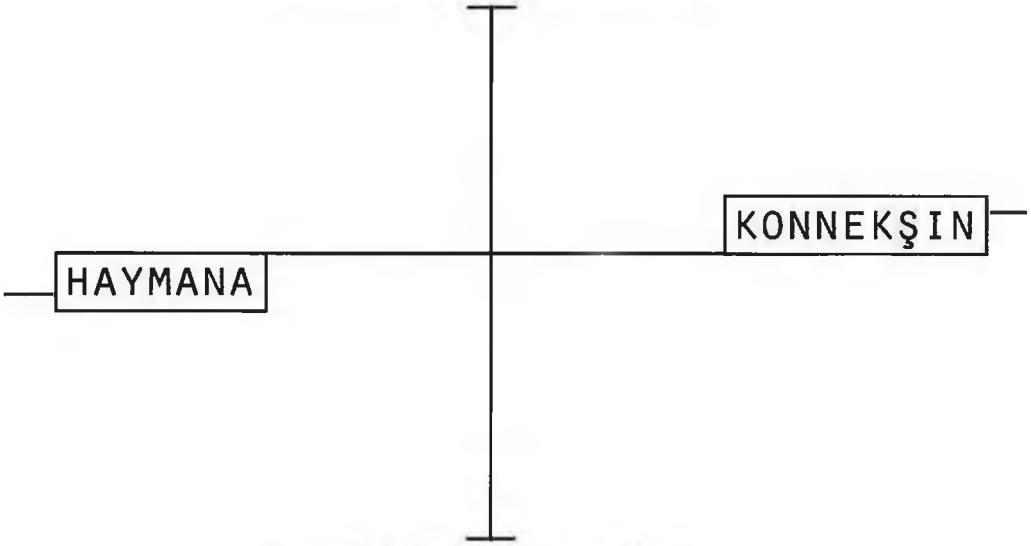

hepimizi ziyadesiyle üzmüştür. Konaklama tesislerimizdeki doluluk oranı göz kamaştırıcı boyutlardadır. Bu nedenle ilçemize gelen konuklarımıza geleneksel Türk misafirperverliğini göstererek, onları evlerimizde ağırlayarak bu önemli kamu görevini yerine getirelim. Popoları açıkta kalarak Haymana'nın akşam ayazını yemesinler. Bi yerde". Anons tam da böyle değildi aslında. Neyse.

Kahve. Kahvede Bir İbrahim Dayı. Olan biteni izlerken, cigarasını sarıyor. Tam şimdi. Sigarayı ağızlığına yerleştirdi. Tabakasını kapadı. "Ne görevi?" dedi, yanındaki Şükrü'ye. "Neymiş?"

Yanındaki Şükrü: Kamu. Kamu

Bir İbrahim Dayı: O ne lan? Kamu.

Yan Şükrü: Canım işte herkes evine alacakmış gavurları. Otelde yer kalmamış. O demek herhal.

Bir: Kokar be bunlar. Kim alacak bunları. Şunlara bak. Hepsi zibidi.

Şükrü: Şerife'ye gitsinler. O hepsini alır.

Bir İb: Heh. Heh. Bissürü de karı var ha. Kocaları nasıl salmış bunları. Orospudur bunlar. Garanti.

Şük: Yok be dayı. Görev icabı gelmiştirler.

İbr: Görev dedik ya işte biz de. Güzel karılar ama. Şundaki bacağa bak. Ben bunu bizim eve alayım be. Torunun ingilişçesine faydası olur.

Şük: Bi alıyomuşun. Bi bakıyoz haftaya bizim İbr Dayı ana lisanı gibi gavurun dilini konuşuyor.

İbr: Yok be yeğenim. Bizden geçti. Fakat sülün gibi hakkaten namussuzlar. Nasıl yaylanıyor bak bak, şurdakine. Lan bazıları Türkçe biliyor galiba bunların.

Şükrü: Bak seninki seyirtti hemen.

İb: Hiç kaçırmaz. Hiç. Nerde öğrendi bu lisanı bu it.

Yan Şükrü: Amcasının yanına gittiydi bi ara. İstanbul'a. Çarşıda öğrenmiş.

İbr: Amcası da ayrı bir ittir. Benim araziye girmişlerdi. Kaç sene olmuş. Öldürecektim. Acıdım, bıraktım. Gitti zengin oldu. Bu niye kalmadı döndü acaba.

Şü:Hah. Lan Dırıza. Koş lan. Koş. Sağdakini kap. Biz bir saattir onu kesiyoruz, İbrahim Dayıyla.

İbra: Ne diyo?

Şü: Duymadı. Kekliğe koşan tazı gibi valla.

İbr: Ne uçağıymış bu bu kadar be

Şükrü: İçinde kola varmış galiba.

İbrahim Dayı: Tevekkeli ben de bugün hava niye bozdu diyordum. Uğursuzluk getirir. Ulan Allahtan benim tarla o tarafta değil ha. Artık oradaki ekinden hiç fayda gelmez.

Ş: Orada artık bitse bitse bi tek gazoz ağacı biter. Yandı halamın oğlu.

İbr: Pilottan para istesin

Şükrü: Bulursa eğer.

İbr: Doğru ya. Öte yana göçmüştür çoktan garanti. Lan sen hiç tayyareye bindin mi?

Yanında Şükr: Yok be! Nerede bineyim.

İbr: Ben de lan. Türk Hava Kurumu pindiriyordu geçen sene.

Yanı Şü: Hee.

İbrah: Torun pindi. Ben korktum. Acaip bi alat. Ulan bu Dırıza ne laf buluyo da konuşuyo bu karıyla bir saattir. Karı da çok iyi karı be. Bi keresinde Ankara'ya indiydik. Eski zaman. Çay ver yeğenim hele iki tane.

Yan Ş: Ben içmeyeceğim.

İbrahi: De hele içersin.

Enkaz mahalli. Bir saat sonra. Hava kararmak üzere.

İki metre yakından görünüş. Böğürtlenlerin hemen oradan.

Kameralar. Kablolar. Monitörler. Mikrofonlar. Takım elbiseli, yelekli, sırt çantalı, kot pantolonlu çeşitli karakter, boy, kilo ve ebatta insanlar. Pudralanmaktalar ve bu arada pudralı pudralı birbirleriyle şakalaşmaktalar. Jeneratör sesleri. Canlı yayın öncesi.

Yayın başladı. Kendilerine çevrili durumda olan içine mercek sürülü namlulara doğru birşeyler anlatmaktalar. Enkazın üstüne çıkıp yere atlayarak programına başlayan mı istersiniz, oralardan bulduğu bir köylüye "Peki olay kaçta oldu. Siz olay yerindeydiniz. Ne hissettiniz?" tarzındaki soruları üç kere arka arkaya sorup yanıt isteyen mi istersiniz, " Haymana'nın Coca Cola'ya mezar olacağını kim önceden tahmin edebilirdi sevgili seyirciler. Üstelik bir Colaspor da yokken?" diye fonda müzik eşliğinde konuşan mı isterseniz. Ne istersiniz? Söyleyin daha ne istersiniz doyumsuz okuyucu? Hepsi Haymana'da işte. Bir saattir anlatıyoruz. Kan ter içindeyiz, sizi bilgilendireceğiz diye. Bu iş çekilir iş değil valla artık. Hayır bir de nankör olur bu okuyucu milleti. Yanlış anlamayın sözüm size değil. (Bu da ne demekse). Enkaz mahalline dönelim. Yok. Yok birşey. İyiyiz. İyiyiz.

Genel olarak bu canlıların konuşurlarken öne doğru yaslanıp ardından geriye yaylandıklarını bu sırada tercihan sağ omuzlarını çıkma sınırına kadar yukarı çektiklerini ve yeniden öne doğru yıkılırken- insan kamerayı devirecekler sanıyor, ama hayır. Dikkatliler. Çok dikkatliler- birden kaşlarının hızla iki yana doğru açıldığını, eğer gözlükleri varsa, gözlüklerinin bu harekete pek iştirak etmediğini söyleyebiliriz. Kaş hareketini hiç beklemiyorsunuz. Enteresan bir şey. Yaylanma hareketi görece daha standart, omuz hareketleri ise yorumcusunun yaratıcılığına kalmış.

Enkaz mahalli. Hava kararmak üzere. Bir saat sonra. Canlı yayın sürüyor. Kameramız vinçte. On metre yukardan görünüş.

Aşağıdan jeneratör sesleri dışında mırıltı halinde spiker sesleri geliyor. Bir

ayin yapılıyor sanki, çeşitli dillerde. Birşeyler söyleyerek kameralara doğru yıkılıp geriye çekilen insanların aritmik hareketleri göze çarpıyor. Sanki tuhaf bir dans ya da ışıkların altında bir tür gölge oyunu icra ediliyor, antik bir mekanda. Mekan otantik, kaza taze, danslar biraz daha ritmik olsa keşke.

Enkazın bir mil ötesi. Raki üç metrelik bir yükseltiye çevik bir şekilde tırmanıyor. Tek hareket. Yukarıda. Karanlık. Ay ışığı var. Yürürken bir ayva ağacının yanından geçiyor. Bir ayva koparıyor. Sağ eliyle tutup, sol kolunun ön yüzüne sürterek temizliyor. Son derece net bir ısırık. Hani olur ya. Amerikan(Kuzey Amerikan. ABD. ABD) starı tadını bilmediği bir meyveyi ilk kez tadıyordur. Isırır ve ardından "Heey. Çok keyifliymiş. Ne ki bu?" gibilerden meyveye bakar ve sağ ön kolunu ağzına sürterek yoluna devam eder de biz de o anda filmde ani bir sürpriz, heyecanlı bir olay olmayacağına, şimdilik rahat rahat seyredebileceğimize kanaat getirerek ona gülümseriz ya işte öyle bir bakış. Üç ısırıkta koca ayva biter. Ne de olsa o bir Raki. Şu anda yol ayrımına geldi. Traktör izleri birbirine karışıyor. Köylük yer tabii. Birden fazla traktör olması doğal. Yere eğilip toprak alıyor gene. Toprağımızda gözü var. Söylemiştik. Bir iki adım atıyor. Sonra dönüp yeniden toprağa bakıyor. Bir iki birşey daha yapıyor ve doğru yöne doğru ilerliyor, musluğun o taraftan. Şimdi musluk da nereden çıktı diye sorarsanız. Oradaydı. Rüst, Kristofir'ı eve taşırken buradan geçtiler. Ayrıntı gibi geliyor, ama değil işte. Görüyorsunuz. Size o görüntüler ninni gibi geldi tabii. Ööyle baktınız, ama filmimizin her karesi çeşitli işaretlerle tepeleme doldurulmuştur. Ve siz farkında bile değilsiniz. Çok yazık. Gerçekten çok yazık. Fakat bizim anlamadığımız bu adam biraz toprağı eşeledi sonra doğru yolu nasıl buldu? Belli değil.

Yürüyor. Kendisine doğru havlayan bir köpeği ustaca sakinleştirdi. Köpeğin bir yerine dokundu. Aa bir baktık az önce azgın bir şekilde Raki'yi parçalamaya koşan köpek sakinleşmiş kedi gibi olmuş, sesi kesilmiş, iç çekmeye başlamış..... Bir evin etrafındaki tarabalara yanaştı. Çünkü neden? İçerde samanlığa yakın bir traktör gördü. Bahçe kapısını usulca açtı. İlerledi. Birazdan Raki'ye döneceğiz.

Şimdi aslında bu filmde Raki'ye rakip bir medya canlısı olsun diye düşündük, hani elinde mikrofonla gezenlerden bir gözü kara iletişim misyoneri. Ama sonra vazgeçtik. Çünkü bu Katil Doğanlar dahil birçok yeni filmde kullanılmıştı. Raki kapıdan girerken medyacan. bacadan girecek falan. Bir sürü gereksiz teferruat. Bu nedenle filmdeki medyacanları bir grup halinde değerlendirdik. Bıraktık kendi kahramanlarını kendileri çıkarsınlar, dokunmadık. Belki Haymana Konnekşın'ın ilerleyen bölümlerinde bize bir güzellik yaparlar. Kim bilir? Tabii ki. Onlar bilirler. Rüstemin Evinin bahçesi. Raki geziniyor. Komşu ev. Cılız ışık. Neil pencerede yarı beline kadar çıplak. Tülü aralıyor. Öylesine. Rüstemin Evinin önünde bir karaltı görüyor. Nazifeyi çağırıyor, yanına o sırada Raki eğilip ayakkabılarını bağladığı için Nazife hiç birşey göremiyor ve Neil'e 'tuhaf mısın' gibilerden bakıyor. Öylesine bir sahne. Çok uzatmayacağız. Neil görecek seyirci de görecek ama Nazife görmeyecek ve Nazife Neil'in gözüne hayaller göründüğünü içine cin kaçmış olduğu düşünecek gibilerden değil. Film oradan doğru komediye gider zira. Nazife tuhaf mısın tuhaf mısın Neil'e bakarken Raki ayakkabılarını bağlayıp ayağa kalktığı için Nazife tarafından da görülüyor.

Nazife: Kim ola acaba.

Neil: Bir yabancı olsa gerek Nazife. Ve onu gözüm hiç tutmadı

Nazife: Hasımları da yoktur ya ne arıyor Rüstem Emmi'nin evinin önünde dersin bu saatte Neil.

Neil: Ben bir gidip bakayım

Nazife: Dikkatli ol lütfen.

Lütfenmiş. Tamamen klişe bir diyalog. Rezalet

Burayı çıkartıyoruz. Evet. Daha başa gidelim.

Raki köpeği kediye çevirip yoluna devam ederken Rüstemin malikanesi. Kişiler. Rüste, Karısı, Neil canlı. Kristofir'ı oynayan sanatçı ölü rolünde. Akşam saatleri

Rüste: Namazımı kılayım ben bir. Kazaya kalacak

Karısı: Kalsın dur hele. (hele hele) Rahmetli ne olacak?

Neil: Öldü

Rüstem: Deme be. Bak bizim komşu ne diyor? Kolacı ölmüş

Neil: Onu demek istemedim. Yani düşünüyordum.

Rüste: Ne düşünüyorsun be komşum. Ölüye ne yapılır. Üstünü örtçez. Çenesini bağlıycaz. Ben bir namazımı kılacağım. Ondan sonra. Efendime söyleyeyim. Atçaz benim traktöre. Doğru Haymanaya. Doğru hastaneye. Belkilim sen oradan telefonla ailesini felan ararsın.

Devamı var....

AFP

Okuyacaklarınızın gerçek kişi ve kurumlarla bir ilgisi yoktur.

Yazıda yer alan isim ve yer adları tarafımızdan değiştirilmiştir.

Buna rağmen oluşan bazı isim benzerlikleri tamamen tesadüften ibarettir. Z

Zaten konuşanlar ve bahse konu kişiler insan değildir.

(Ara başlıkları ben koydum)

Medya Tanrısı:

Tatlım, mutlu bir adamdım ben. İnsanların ne yaptığını, ne konuştuğunu hatta ne düşündüğünü bilirdim. Bu ne büyük saadettir anlayabilir misin? İnsan-

lar fısıldaşarak konuşurlardı, bilmezlerdi ki ben dudak okurdum. Yatak odalarında sevişirlerdi, orgazmlarını görürdüm, gizli kameram vardı benim. Her şeyi bilmek mutlu ederdi beni. Bilmem de yetmezdi aslında. Paylaşırdım bildiklerimi, gördüklerimi, duyduklarımı. Bilinçlendirirdim insanları. reham, ahmetim, uğurum ve daha bir sürü ar'lı ve arsız adamımı yetiştirdim. Onlar da sizi mutlu etsinler istedim. İstedim ki bu adamlar sizleri haberdar etsin, eğlendirsin, hüzünlendirsin, promote etsin, aralara reklam da alsınlar... e tabi sponsorsuz olmuyor bu işler. Yapamadılar tatlım, biliyor musun? Yüzlerine gözlerine bu-

laştırdılar. Mutsuz ettiler sizleri. Sizi mutsuz görmek bi yerde beni üzdü tabi. Benim varlık nedenim sizlerdiniz. Bilerek onlara verdiğim görevleri kötüye kullandı i.neler, gerçi enginimi tenzih ediyorum, ama bu neyi değiştirir ki? Aslında bir tek meteoroloji bölümü üzerine düşeni yaptı. Temiz çalışan tek müessese onlar. Burada alim ve sarışın kadınlarıma teşekkür ediyorum. Balkanlardan gelen sıcak hava kütlelerinden Bişkek'teki en düşük sıcaklığa varıncaya kadar hiç bir beklentileri olmaksızın yıllarca hava durumlarını sundular. Karşılığında ne aldılar? Koskocaman bir hiç. Sürelerini 30 saniyeye indirdiğim oldu, gıkları çıkmadı. Gerçi kıçlarından uydurma hava durumu tahmini yaptıkları konusunda benim de şüphelerim oluyordu ama yine de onlar karşılıksız olarak, hiç bir menfaat temin etmeden, gram rant beklentisi olmaksızın, halkı bilgilendiren, eğiten ve bilinçlendiren bu büyük medya ordusunun kahraman neferleri olarak... tatlım be... böyle olmuyor. Yanıma biriniz gelsin de karşılıklı konuşma şeklinde yapalım. Ben böyle tek başıma konuyu toparlayamıyorum. Hoşgeldin tatlım. Konuştur beni. Bende ne hikayeler var bir bilsen.

Gizli Kamera: Geldim abi. Abi hakkaten senin adamın mı bunlar? Yani beyaz saçlı kel, fatma filan. Bu gizli kamera olayı nedir abi?

- Olaylı konuşma tatlım. Aman olaylı konuşma. Şimdi gizli kamera bizim yöntemlerimizden sadece biri. Biraz masraflı ama sonunda aldığım zevkin kelime-i kifayeti mümkün değil. Mesela şu elimdeki kaset nedir diye sormayacak mısın tatlım? Olaylı olmasın tatlım acı hatırası var da..

- Nedir abi bu kaset?

- Bu kaset medyada çok objektif program yapan bir araştırmacı gazetecimizin şok hatta komatöz görüntüleri. Tabii kadirimi tenzih ediyorum tatlım. O değil.

- Napıyor abi bu adı sizde saklı medya mensubumuz?

- "Eşek s.kiyor. Çayırda. Filme alındığının farkında değil. Ben de kamerayı neredeyse kıçına sokmuşum herifin. İlk çalışmalarımdan olduğundan, yeterli kalitede çekim değil tabi. Adamın g.tü eşeğin kalçalarıyla örtülmüş. Keşke eşek tarafından çekim yapsaydım dudak okur, alt yazıda geçerdim... olay olurdu tatlım."

- Olaylı konuşma abi.

- Abili konuşma tatlım. Sevgili diye hitapta bulun. Medya tanrısıyla konuşuyorsun. Sevgili abi de bana. İki defa tekrar et. Sevgili abi, sevgili abi diye.. Futbol sipikerleri bile yorumcu dümbeleklere böyle sesleniyor. Di mi tatlım?"

- "Sevgili abi, dümbelek derken hıncalı tenzih edelim istersen. Bi de sevgili abi ben müsadenle huzurunuzdan ayrılmak durumundayım, bu eşek işi... biliyon mu bizim yapımıza biraz... mazeret bildirme olayına girmim abi... yani sadece girmim abi... yani sevgili abi... yani nedir bu olay hikayesi sevgilim.. amaaan..."

- Yıllar önceydi. cemimi tenzih ederim o değildi, bir mega talk show'cuyu yatağıma almıştım. Sabaha kadar alt alta üst üste... nasıl inliyor.. inledikçe çoşuyor... çoştukça konuşuyor... olay diyor başka bişey demiyor... olay da olay... yok çığlık olayımız, yok bacak omuza olayımız, yok kestane çizdirme olayımız.... İyi dedim. Bundan sonra bu lafı halkına öğret, onlarda olaylı konuşsun, dediğimi yaptı... olay oldu... sonra bir daha gelmedi. İmaj değiştirdiğini duydum. Özlerdim onu hep, ne hoş gecelerim olmuştu onunla, çok acı ... neyse beni biraz yalnız bırakır mısın tatlım, hatıralar işte, duygulanıverdim, özür dilerim."

ŞUURLU İNSAN, ŞUURLU MEDYA

Evvelce bu yarışmaya iştirak etmemiş, kendine güvenen güvenmeyen bir bayan arıyorum. Evet, siz... yok yok siz değil... evet sizi gösteriyorum. Hoşgeldiniz. Şöyle durun lütfen. Nasıl bu üslup tatlım, beğendin mi? Hikayesi var. Adını veremem ama erkanımı tenzih ederim, birgün meşhur bir yarışma programı sunucusunun g.tünde kocaman bir çıban çıkmıştı, eli g.tüne yetişmeyince bana geldi. Acemilik işte. Sen medya tanrından dileye dileye g.tündeki çıbanı patlatmasını dile. Olacak iş değil.

Şuursuzca bir tavır. Orada olanların hepsini kısa bir reklam arasından sonra arşivledim. O gün bu gündür kendisine güvenen güvenmeyen bir bayan arar durur. Hoşuna da gitti, şimdilerde bir yarışma komiği ile beraber birbirlerinin ayaklarını yalıyorlarmış. boranımı tenzih ederim, o böyle bir şey yapmaz, ama bu çarpık ilişki en çok beni yaraladı tatlım."

- "Ben bir kadın olarak... bu söylediklerinizden rahatsız-

lık duyduğumu, sözlerinizin erkeksi...”

- "Olarak yok tatlım. Sözlerine dikkat et lütfen. Isınma cümlesi kuruyorsun. Ne demek bir kadın olarak. Salakça be tatlım. Yani ben bir kadınım diyorsun. Olarak'a gerek yok yani. Peki niye ben bir kadınım diyorsun? Kör müyüz be tatlım? Ben bir papağan olarak desen neyse... Fiyuuv... vohaa..., nasıl yani deriz. Şaşırtırsın bizi. Reyt alırsın hepimizden. Yeppo ortamda papağan var konuşuyo olur, ama yapmıyosun be tatlım, ben bir kadın olarak ... cık cık... olur , ben de bir tanrı olarak.. hı tatlım? Di mi? Ağlama tatlım, ağzından kaçmış olsun. Bak bu tavrı ben gece komiği bir mensubuma öğrettiğimde daha çocuk yaşlarda idi, okanımı tenzih ederim tabi, o değildi, sorunları vardı, ailesi bana göndermiş birinci elden medya eğitimi alsın diye sanırım, zeki çocuktu ama sürekli tırnaklarını yiyordu, her şeyi içine atan, hayır diyemeyen bir yapısı vardı, bu ruh hali devam ettiği sürece çükünün hiç bir zaman kalkmayacağını, bunun ancak esaslı bir protest şuura kavuştuğunda mümkün olabileceğini saçlarını okşayarak yumuşak bir şekilde ona anlatmıştım. Tatlım benim, o da insanları esastan bozamıyorum, bari usulden bozayım, belki o zaman kaldırabilirim diye verdiğim komprimeyi kötüye kullandı. Ama yine kalkmıyo, yine kalkmıyo. Tatlım? Hadi sen de bir şeyler söyle ama.

MAKUS TALİH, ONLARI SEVİYORUZ,

- Benim size bir sorum olucek, medya tanrısı olmak nasıl bir duygu?

- Tatlım, bu işin duygusu da, tanrılığı da kalmadı. Çivi çıktı. Şiraze kaçtı. Gına geldi. Kabak tadı. Yetiştirdiğim insanların hepsi birer tanrı kesildiler başıma. Bazen hangimiz gerçek tanrı diye düşünüyorum.

- Peki bu açıklamaları niye yapıyorsunuz?

- Tatlım, bu sahte tanrıları başınızdan atmaya karar verdim. Bundan sonra aranızdan yeni medya elemanı yetiştirecek gücüm de kalmadı. Yetiştirdiklerimin durumu ortada. Her yerimize girdiler. Ruhumuzun içinde cirit atıyorlar. Psikiyatri klinikleri içinde çekimlerle reyting orospuluğu bile yapanları var. Neymiş efendim, bizlerle paylaşmak istemiş gördüklerini. Aman da ne sevimli şeylermiş, dışardakilerden daha akıllı bulmuş onları. Elimde onların programdan sonra yanan varillerin arasında grup seksi yaparken görüntüleri var. Birazdan bunu herkese dağıtacağım. Özellikle birinin orgazm anında burnunu aşağı indirip kendi diline bakarken ki hali izlenmeye değer. Yakın plan çekimlerde net görülüyor, dilinin ucundaki kılın verdiği rahatsızlık adamın bütün konsantrasyonunu bozmuş. Yağ tulumu... eşşek seni... sonunda deli röportajları da yayınladın ha... senin reytingini s.kim."

- Sinirlenmeyin, sakin olun. Ne güzel konuşuyordunuz, ne oldu böyle?

- Tatlım bu iş böyle yürümez, medya tanrısı ben miyim yoksa onlar mı? Kimi yetiştirdiysem hepsi birer tanrı oldu hepsi de farklı tanrı yani hepsinde ben farklıyım abi öbür tanrılardan belirgin bir biçimde ayrılıyorum tavrı... Bundan sonra hanginizi yetiştirsem farklı bir tanrı olursunuz. Kararımı verdim. Bu işleri bırakmak olmaz. Bundan sonra hepiniz medya işindesiniz o kadar."

- Ay nasıl yani ben yapamam ki mesela...

- Yaparsın, mecbursun yapmaya ben emrediyorum. Alfabetik sıraya göre hergün bir kişi medyanın bok yedi başısı olacak. Tanrılığını ilan edemeden ertesi günü seyirci konumuna düşer yalnız haberiniz olsun. Ancak ömrü yeter de yıllar sonra sıra tekrar ona gelirse huzura bir daha çıkar. O kadar. Beş kuruş da para vermem ona göre. Artık yeni ibadet biçiminiz bu. Liste burda. Herkes kontrol etsin. İsimleri olanlar doğru görev yerlerine, plazalara, stüdyolara. Sizin yerinize düşünen sizin adınıza araştırmacı gazetecilik yapanlara son. Tatlım bu iş böyle giderse yakında adamlar sizin yerinize sıçmaya başlayacklar. Yıllar önce şiir tanrısı da böyle karar aldığında hepimiz karşı çıkmıştık. Meğer adam haklıymış canım.

Bak ne güzel hepiniz şiir yazabiliyorsunuz. Şairlik işinden ekmek yiyen bir kişi kalmadı. Hepsi ek iş yapmaya başladı. Fena mı oldu?

- Şaşırmadık dersek yalan olur vallahi?

- Ne demek şaşırmadık tatlım? Arkanda kitlen mi var? Kaç kişi adına konuştun? Yani hep birlikte notere gittiniz, şaşırma hadisesinde bundan böyle bizim adımıza bu arkadaşımız yetkilidir diye vekaletname mi aldın tatlım? Kendi adına konuş şaşırmadım dersem yalan olur de ciğerimi ye. Hadi bakim bak listede adın var bu akşam siyaset meydanını sen yöneteceksin iyi oldu be! Hadi alın bakalım bundan sonra ne yapacaksınız? Hepinize rotasyon koydum.

TURGUT ADATEPE

Kullanılamamazlık

İYİ İNSAN MANTIĞI

İyi iyidir.

Kötü kötüdür.

KÖTÜ İNSAN MANTIĞI

a) İyi kötüdür.

Kötü iyidir.

b) Güzel olanı boklama mantığı.

İyi ve kötü insanların üstünlük ve aşağılık sıralamaları vardır. Olumlu insanlar vasıflarını zaman içinde bilirler, ya da hiç çıkamayabilirler. Ancak o güzel ruhlarını sonsuza dek korurlar. Olumsuz insanlarsa zaman içinde olumlu olabilirler.

İYİ İNSAN MANTIĞI

Kullanılamamazlık.

Her yerde eşit parça parça değerler bulmak. Birbirleriyle mücadele eden. Ya da bir değeri belirginleştirmek için diğer değerlerin değerini azaltmak ya da bir değer yaratıp başka değer yaratmamak.

İnsan ilişkileri üzerine olmayanları aramak.

Çığ gibi büyümüş mutluluk dilimleri, endişeler nedensiz hedefler. Amaçsızlık! Maledilmek beyaz kadının varlığına. Bile bile, budala diye haykırır sana. Arzulan-

mak yetişisizlik. İşte boşluğun, pembeliğin mutsuzluğu, ortada kalmışlık. Ve hep o beyaz yüz. Nedense ümitsizliğin ümidi haykırışı. Hep hep gül.

.Kendimi yoketme ihtiyacını her zaman yaşarım. Yıllar içinde bu ihtiyacımı tekrar tekrar gidereceğim; kuşkusuz.!

Anlamsızlığı oynamama izin verin.

Alternatifsiz anarşistlerin alt yapısı olan ve üstüne yeniliklerle büyük oluşumlar ekleyen inanç ve saygıları yoktur, sonunda imha kampanyaları onlara kadar dayanır.

Yaban domuzuyla, uyuz keçi karşı karşıya gelip bu akşam da esrar içsek mi demişler, sonra vazgeçmişler, zaten küçük olan beyinlerimiz daha da küçülerek, aman idareli kullanalım ya sonra tamamen biterse ne yaparız! demişler.

Kadın zorlanmadan cinsellik saçar. Çünkü tepeden tırnağa kadın cinselliktir. Erkek zorlanmadan şiddet saçar. Çünkü erkek tepeden tırnağa şiddettir. Ve erkek kadının karşı konulmaz cinselliğine boyun eğer.

Bu dünyada yapılan en zor iş sanattır. Sanatların zoru resim sanatıdır. Bu yüzden ressamlar megolamandır.

Varoluştur aslolan; fizik ötesi güçlerin kurallarıysa bunlar ne ala!

Aynılığın basitliğinin iğrenç yorumları.

Kasdımdır ki vicdanına ithafım iticafındır.

Beton kafeslerin ardında, kendimize ne kadar uzağız.

İdeal ruhu taşıyanlar, ideallere tapınırlar, özdeşleşirler.

Ruhlar satın alırım.

Ruhlar satarım.

Nefret haklılıktır.

Bu dünyada kimse nefret hakkını yaşamamalı.

Bazı şeyleri sana bırakıyorum.

Anlamanı umut ediyorum.

Sonsuzluk her zaman içimde.

MONSTERS

Eşşek kafalı su altı canavarları.

ARGO: İçerden barışık.

İstanbul'un arada kalmışlarından.

İstek yok içimde.

Bir sürü adi sapık peşimde!

Anarşizm kötü olanı yok etmek için vardır.

Ben negatifim..!

Arkadaşlarımla, negatiflik üzerine pozitif tartışmalar yaparız.

Elalemin cehaleti yüzünden zavallılık maskesi giyiyoruz.

Okullu olmayan başka bir zeka bulun ezebileceğiniz.

İnanmamaya inanmanızı isterdim.

Anlamsız zamanların anlamsız ve yüce insanları.

İnanç duyulmayan kavramlar değersizdir.

Surata bak suç ve mutluluk giymiş.

Bilmediği birşeyden dolayı yitik.

Bilgelik kamburu.

3'e 3 kala ruhum sustu.

Karanlığın içinde beyazım!

Beyazın içinde karanlık!

İsimleri öğrenmem; onların içinde yaşarım.

Kimseyi sevmek zorunda değilim.

Kabullenilmek durumundayım.

Mükemmelliyetçi olduğum için.

Üzerime hakim olan güç adına yaşıyorum.

Bu güç, toplumsal yargılara karşıdır.

Aynılık, hiçlik yüksek üretkenlik düşmanlığı.

Basitliğin üstünlük ölçülerinin kabul görmesi.

ANONİM

"Yaşama Kendi Adıyla Başlama Talihsizliğine Uğramış, Bu Yüzden Büyüsünü Yitirerek Tanrılara Kurban Edilmiş Ve Bu Kez-Adını Unutarak-Yeniden Doğmayı Deneyen Çocuğu"yı gördükten sonra kimileri benden böylesine duygusal bir yazı beklemedikleri için şaşkınlığa düştüklerini söylediler. Oysa bence duygusal bir yazı değildi, çünkü yaşadığım çoşkuların olduğu gibi ortaya çıkmaması için ne gerekirse yaptığımı sanmış; elimden geldiğince simgesel bir dil kullanmayı yeğlemiştim. Öyle görünüyor ki, Jung'un dediği gibi, düşünsel

SEMBİYOZİS

bir kimsenin emesyonlarının cazibesi altında yaşadığı, emosyonlarının egemenliği altında bulunduğu; Freud'un dediği gibi de, içimizdeki çoşkuları- kimi nedenlerle ne denli örtmeye, baskılamaya çalışsak da- bastırılanın bir biçimde yüzeye çıktığı bir kez daha kanıtlanmış oldu.

Gerçi buna hazır değildim. Yalnızca bir şeylerin birikip durduğunu, beni tedirgin bir vecd hali ile doldurmakta olduğunu seziyordum. Önce her şey salt bir mekan değişikliği gibiydi, sonra bir çok raslantının bir bütünlük oluşturacak

biçimde kesiştiğini ayrımsadım: Kitaplar, tanışmalar, düşler.... giderek, bir yap-bozun parçalarının yerine oturması gibi, anlaşılır bir resme dönüşmeye başladılar. Tutku, düşkırıklığı, gerginlik, v.b. duygular; Hesse'ninkiler, Eco'nunkiler, Le Guin'inkiler, Borges'inkiler (hatta Sofi'nin Dünyası ve Simyacı) v.b. kitaplar ve düşlerini gördüğüm düşlerden oluşan bu kırık dökük deneyimlerin işaret ettiği bir şey vardı: Evrendeki her şeyi birbirine bağlayan tinsel bütünlük. Bu kanının/ yaşantının nedeni yalnızca okuduğum kitapların rastlantısal ortakları ve o sıralardaki duygudurumum değildi, elime geçiveren düşünsel yapıtlar bile (Kovel'in Tarih ve Tin'den Attar'ın Mantık a l-Tayr'ına dek) bu bütünlükten söz ediyor ya da onu arıyorlardı. Hermes'ten çok ya da tek tanrılı dinlere tasavvuftan Marx'a değin kimi düşünsel izlekleri beli belirsiz seçilebilen bir resimdi söz ettiğim.

Ama sanırım bu dağınık uyaranlardaki içsel ortaklıkların keşfi için yine içsel bir yaşantı gerekliydi.

Bu tekil düşünsel parçaları sözcüklerle dile getirilemeyen içsel yaşantıyla (Örneğin okumalar bakmalar dinlemeler; çoşkular, hazlar bekleyişlerle...) birleştiren bir imge/yüz oldu önce: Yaşama Kendi Adıyla Başlama Talihsizliğine Uğramış Çocuğunki. Bunu yazdım. Derken buna yeni bir imge/yüzün bulanık algısı dolayısıyla başka bir boyut eklendi. İlkinden çok farklı ama bir o kadar da benzeşen bir imgeydi bu. Böylece bir kez daha resmin kimi parçaları içimde kırılıp süzülerek bütüne dair imalar haline geldiler. Elbette bu sırada tüm parçaların aynı oranda anlamlı resmi çözmek açısından eşdeğerde olduğunu söyleyecek kadar kendimden geçmedim. Elbette kimileri diğerlerine göre resmi daha iyi tamamlıyor kendi aralarında da çok daha bütünlüklü bir anlam ilişkisi barındırıyorlardı.

Bu anlam ilişkisine dair ilk sezgilerim, demin sözünü ettiğim iki imgeyi "dinlerken" belirginleşmeye başladı. Örneğin ilki yaşama kendi adıyla başlamıştı, diğerininse -henüz- adı bilinmiyordu. Adı olan -henüz- gülümsemeyi bilmiyor adı bilinmeyense gülümsemeyle kendini ele veriyordu. Yapısalcı bir dilbilimci olan Eco'nun trajik romanı Gülün Adı'nda yasaklanmış bir eylem olarak gülmenin peşine düşmesi rastlantı değildi. Aynı biçimde Greid'in "Gölge"sini arayışı ve onla korkunç savaşımı, Berges'in diğer Borges'le karşılaşması, Hesse'nin içindeki "Bozkırkurdu", hepsi, görünenin ardındaki görünmeyeni, akıldaki akıldışını, bugündeki geçmişi; özetle o tek tek diyalektik ikiliklerin sarsılmaz birliğini, bizdeki ötekini göstermeye çalışıyordu. Görmezden gelinenin bastırılanın alttan alta ortada olanı etkilediği hatta belirlediği sürecin serüveniydi bu. Hiçbir biçimde sabit olmayıp tersine, durmadan değişen yenilenen genişleyen, büzüşen bu serüven Sofi'nin Dünyası'nda "evrenin yürek atışı" Simyacı'da "evrenin ruhu" olarak tanımlanan bütünlükten başka bir şey değildi.

Böylece yeterince hakkını vererek "dinlenildiğinde", diğerleri için "öteki" olan "ben"in (karbon, oksijen, hidrojen en soyut felsefi kategorilere değin) bir çok ötekilerden oluştuğu, bu ben-öteki ikilisinin başka üst-ötekilerle etkileşimi, giderek evrensel bütünün birbirleriyle ilişki diyaletik ben ve ötekilerden şekillendiği görülebilirdi. Narkissos ile sudaki imgesi, anne ile çocuğu, insan ile doğa arasındaki ilişki neyse, tasavvufun Tanrısı, Hüthüt'ün Simurgu da oydu. Hatta Kovel'in Tin'i.

Velhasıl, bu iki imge/yüzün de benim için öteki olduğunu, onlarsız bir anlam taşımadığımı anladım. Haz verici bir duyguydu bu, evet; ama acı da. Bana ait olan, ama ben olmayan başka bir varlığı keşfetmenin hazzı ve ondan uzak olma zorunluluğunun acısı. İnsan olmanın trajedisi veya da komedisi buydu işte. Muazzam bir bütünün bir ögesi olmak, ama yalnız olmak. Kendini ötekinde, ötekini kendinde bulmak; ama kendi ve öteki olarak kalmak.

Görmek ama dokunamamak, varolduğunu bilmek ama erişememek gibi bir şey.

Şiir gibi bir şey.

Şu hayat.

HAKAN ATALAY

Eskiden televizyona çok kızardım. İzlediğim her şey bana batardı. Beni hüngür hüngür ağlatacaklarını düşünüp yazdıkları senaryolara, yaptıkları çekimlere kahkahalarla gülerek zıvanadan çıkardım.

Son günlerde televizyonu çok sevmeye başladım. Gösterilen programlar, reklamlar, açık oturumlar hiç önemli

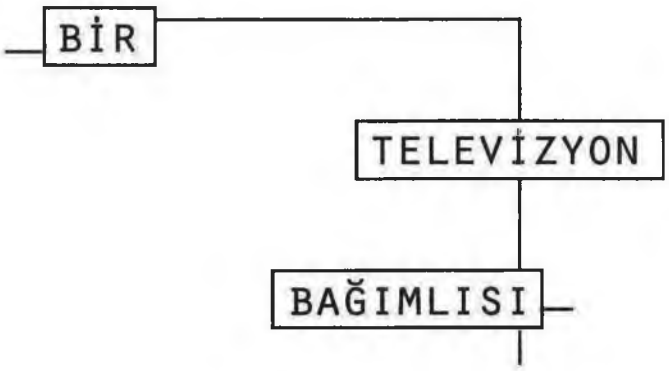

değil.

Özenle temizlediğim kül tablamla, sigaramı, çakmağımı ve içki bardağımı yanıma alıp koltuğuma kuruluyorum. Gözlerimi dikip boş boş bakmaya başlıyorum. Arada bir evdekiler söyleniyor.

-Yine kendini kaptırdı, artık kulağının dibinde top atsan duymaz.

Oysa bu benim yeni buluşum.

- Senin karın bana yine neler neler

yaptı. diyen annemden, (eve gelir gelmez)

- Annenin heyheyleri üstündeydi, diye günlük ana haber bültenini okumaya başlayan karımdan ve aralarındaki didişme patırtısına ek olarak,

- Praym taym, tivi, saat beş gibi, medya, no koment, hit, hayret bişeysin, heyo, geriye iade, voav, çak moruk;

gibi nece olduğunu anlamadığım yabancı bir dilden bağıra çağıra konuşan çoçuklarımdan kurtulmak için (televizyona sığınma) yöntemini geliştirdim. Onlar benim kendimi televizyona kaptırdığımı sansın dursunlar, ben gösterileni görmeden, sesleri duymadan başka şeyler düşünüyor, yalnızlığı ve sessizliği yaşıyorum. Gözlerimden yaş gelmeden için için ağladığım bile oluyor. Tut ki bulutların üstündeyim. O kadar rahatım ki.

Geçen gün omuzumun sarsıldığını fark ederek bizim eve indim. Kendime gelince bizim büyük oğlan.

- Baba, bana satranç öğretir misin; dedi. O kadar şaşırdım ki, soruya yanıt veremedim. Bizim haylaz, satranç !?

Soruyu yineledi. Asık bir yüzle:

- Boş bir zamanımda başlarız, dedim ve hemen televizyonuma döndüm.

Aslında bu isteği çok hoşuma gitti, ama ona belli etmedim. Demek arada sırada futbol ve zırva sözlü yavan ezgili müzikten başka şeylerle de ilgilenirmiş benim aslan oğlum.

Çoktandır benden, paradan ve her seferinde deposunda ancak benzinciye gidebilecek kadar yakıt bırakarak kapının önüne çekmeyi nasıl başardığını bir türlü anlayamadığım arabamın anahtarından başka bir şey istemez olmuştu. Ergen yaşa girdiğinden beri beyefendi her şeyin en iyisini bilir. Ben ne zaman bir şey söylesem yanıtı değişmez.

- Ama baba o senin gençliğinde öyleymiş, ben kendi hayatımı yaşamak istiyorum.

(Ben başkasının hayatını mı yaşıyorum) diye düşünür dururum, işin içinden çıkamam. Görüntüsüz ve sessiz yalnızlığa geçerken gözüm işbaşındaki sunucu bayana takıldı. Modaya uygun olarak genzinden konuşuyor. Burnunda et olduğu kesin. Biz eskiden bunlara (hım hım) derdik. Her cümlede iki üç kez (yani) diyor. Gülüşü ise.... üff, konuşturmayın beni. Nazım Hikmet, Abidin Dino'ya (sen aptallık ve salaklığın resmini yapabilir misin?) deseydi, Dino model sıkıntısı çekmezdi diye düşünürken yine bulut üstüne çıktım.

Satranç derslerini ertelememin nedeni kafamda öğretim yöntemini doğru olarak belirlemek için zaman kazanmak. Yanlış ve eksik şeyler söyleyip oğlana mat olmayalım. Öğretim sırasını şöyle tasarladım:

1. Önce satranç hakkında çok sıkı bir övgü. (satranç dünyanın en gelişmiş zeka oyunudur. Devlet adamları, kurmaylar bu oyunu iyi oynarlar.)

Hindistanda icat edildiği, ilk kareye bir buğday sonrakilere evvelkinin iki katı buğday konulduğunda hükümdarın tahıl ambarının topu attığı öyküsünü

daha sonraki derslere bırakalım.

2. Satranç oyununda şansın yeri yoktur. Ne ekersen onu biçersin.(zar gelmedi, kağıt gelmedi) özürleri geçersiz.

3. Taşların dizilişi, hareketleri, özellikle atların zıplaması.

4. Açılış teknikleri.

Tasarıyı kafamda bir kaç gün evirip çevirdikten sonra derslere hazır olduğumu anladım.

En kısa sürede sözü satranca getirip başlayabiliriz.

O akşam (her akşamki gibi) kadehimi, temiz kül tablamı, sigara ve çakmağımı önüme koydum. Kimse gerekli gereksiz söz açıp kafamı karıştırmasın diye gözlerimi televizyona diktim. Görüntüyü görmeden sesleri duymadan düşünceye daldım.

Satrançta amaç ne? Kendi şahını korumak, karşı tarafın şahını kıstırıp mat etmek. Kafanı işlet, tuzaklar kur, olmadık şeytanlığı düşün. Gerekirse piyonları, kaleleri, atları, filleri ve de koskoca veziri yem olarak kullan, harcayıver gitsin. Yeter-ki şaha birşey olmasın.

Birdenbire televizyondaki hım hım konuşan aptal güzeli sunucu bayan

- Yani bazı ülkelerde vezire kraliçe derler yani, dedi. Ya da ben öyle dediğini sandım.

Doğru yahu. Şimdiye kadar hiç bunu düşünmemiştim. Kazanmak için Şahbanu kraliçe hazretlerini bile kendi ellerinle düşmanına sunabilirsin.

Belleğimi zorluyorum. Lisedeyken adı (Makyavel) mi ne bir adamı anlatmışlardı.

O adam (amaca ulaşmak için ne yaparsan yap) gibilerde sözler söylermiş. Yeter ki istediğin sonuca ulaşabilirsin.

Olmadı. Şimdi ben oğluma bu oyunu öğretirsem ona Makyavelci düşünce yöntemini aşılamış olurum. Yaşamının her aşamasında satranç oynar gibi düşünürse benim ölçülerime göre iyi bir insan olamaz. Gerçi iyi para kazanır, iyi bir noktalara gelir, güzel....! ama ! yok, hayır yapamam. Benim oğlum bazı değerleri benimsemeli, bazı kavramları kişiliğine temel taşı yapmalı. Amacına ulaşmak için çalışırken, sonucunda yenilemek, yitirmek olsa bile feda edemeyeceği şeylerin bulunduğunu bilmeli.

En iyisi bu çocuğa dama öğretmeli ne güzel. Tüm taşlar eşit. Oyun son taşa kadar sürer. Dama harika bir oyun canım. Toplumcu ve eşitlikçi. Dama öğrenen çocuk ileride gerçek bir sosyal demokrat olur.

Kendimi rahatlamış hissettim.

Beyin el ayak gibi değil. Senin istediğini yapmıyor. Kendiliğinden yine satranca döndü. Başladı kendi kendine sorup yanıtlamaya.

Soru- Dünyanın en iyi satrançcıları Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinden çıkmadı mı?

Yanıt- Çıktı.

Soru- Devlet gençleri satranç oynamaya yöneltince Makyavelci bir

kuşak yetişti mi?

Yanıt- Yetişti.

Soru- Makyavelci kuşak işbaşına geldikçe toplumcu ilkelere boş verip kapitalist yaşama girdi mi?

Yanıt- Girdi.

Soru- Sonunda devlet parçalandı mı?

Yanıt- Parçalandı ama bu nedenle mi bilmem.

Soru- Peki ! Sovyetler Birliğinde yeni düzen kurulduğu zaman, bu düzene karşı olduğu halde korkudan sesini çıkaramayan yetkili birisi uzun süredeMakyavelci kadrolar yetiştirerek bu düzeni yıkmak amacına ulaşmak için satrancı yaygınlaştırmış olabilir mi?

Yanıt- Yavaş ol. Bu işi cia mia duymasın. (biz uzaydan gelenleri sakladığımız gibi bunu da gizliyorduk) deyip ayağımızı yerden keserler. Başımıza iş açmayalım.

Bu kez kendimi çok rahatsız hissettim. İçkimi tazelemek için bizim odaya indim. Bir sigara yaktım.

Bizim oğlan

-İlk ders ne zaman? dedi.

- Yarın, dedim.

Yine televizyona daldım.

Ertesi gün delikanlıyı karşıma aldım. Önce satranç oynunu övdüm, sonra yeni bulduğum olası sakıncalarını anlattım.

Damayı seçeceğine güvenerek,

- Ee! söyle bakalım evlat. Dama mı?

Satranç mı? dedim.

Yanıtı kafamı allak bullak etti.

-Yodav baba. Dedi. (Bu yahu demek olabilir)

- Sen galiba yaşlanmaya başladın. Her iki oyunda taşlar kendi kendine hareket etmez ki. Onları oynatan, ileri geri süren, işine geliyorsa yücelten, işine gelmiyorsa ya da işi bitince yere seren birisi varsa ister dama taşı ol, ister satranç taşı. Senin şahın da, vezirin de, dama taşın da bu gücün oyuncağı ise ne farkeder?

- Sen bana satrancı öğret, baba. Görlfrendim (düşünen adam) heykeli gibi durduğum zaman bana bayılıyor.

Satranç bizim duruma uyar.

İçimi çektim. Sigarayla çakmağımı aranırken

- Olur oğlum! dedim.

- Yarın başlarız.

Gözlerimi televizyona diktim. Gösterilen programla özdeşleşmiş gibi yaptım. Resimleri görmeden, sesleri duymadan düşünmeye başladım.

Biraz sonra ağırlık bastı. Uyumaya gittim.

ÖZER EKİNCİ

16. Seans

Son büyük bir çığlık gerek bana, tüm mekanik çığlıkları altedecek. Ne mutlu ona artık dağları, dağlar olarak görmüyor. Onun için dağlar artık zavallı ölülerin düşlerinin gömüldüğü mekandır. O ki son büyük alçalışın kendisidir. O artık dağlara söyler, geceden ödünç aldığı türküleri. Gece onun için zavallı ölülerin

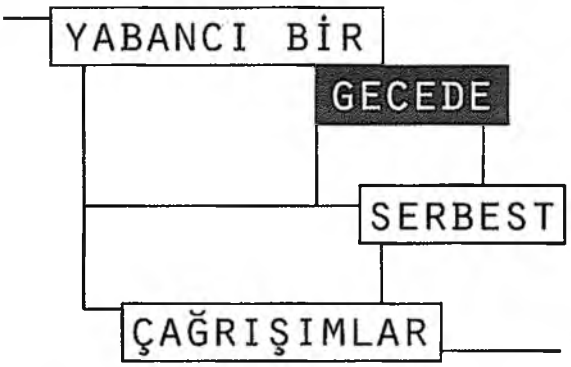

kefenidir, onları sonsuzluğa bir günah gibi sunmak için. Zzavallı Zzerdüşt, dağların sonsuzluktan ödünç aldığı büyük vicdan, o bile artık küskün kendine, dağlarda bırakıyor benliğini. O şimdi benliksiz bir yaşamdır, yapay ışıklarıyla sonsuz karanlığı alt ettiğini sanan platin kentlerin morglaşan geometrik oyuklarında. O şimdi kendini başka bir zaman-

la tanımlayan dar bir zamandır; kendi kurduğu masalında. Zavallı Zerdüşt, kristal bir karanlığın aydınlık noktası; o da biliyor şimdi artık gelmeyeceğini geleceğin, şimdiki zamana sıkıştığını. Ve öylece iğrenç köşe yazarları gibi sayıkladığını görüyor; tarihten kalmış sönmüş gözleriyle ve küllenmiş yüreğiyle.

17. Seans

Havada taze ölüm kokusu. Son yolculuğuna çıkıyor olmalı Zerdüşt. O güneşin batış yönüne doğru gidiyor olmalı. Çünkü onun cehennem kılığı güneşi benden saklıyor. O güneş ki onun yüzünde kanser hücreleri örüyor. Gemiyle gidiyor olmalı Zerdüşt; ama cehennem sıcaklığı, bir damla suya hasret. Tüm esintiler yalan ona, tiksinti verici tüm duyarlılıklar. Bense yeni doğuyorum ey adı Zerdüşt olanlar. Söylediğim sözler sizi bağışlamaktan çok yargılamak için dilimden dökülürler, en ürkütücü yılanların zehirleri gibi. O zehirler ki, sizin nihai kurtuluşunuzdur, sonsuz bir cehennemden kurtuluşunuz. Sırası gelmedi mi ki, daha dağların yere ineceği günlerin. Sırası değil mi ki artık zamanın kendini morgta soğuttuğu günlerin. Ne tiksinti verici bir lanetlemedir ki bu; utanıyorum tüm kölelerin sonsuzluğu olan akıldan. Ve her utançta yüzüm size dönüyor, o modern elbiselerinizi yırtmak için.

18. Seans

Mahkum oluyor tüm köleler sonsuz gölge oyunlarına. İğrenç yazar bunun farkında bile değil; kendi oyununda hile yapan bir Yahudi gibi kendini batırıyor dışkılardan oluşmuş bataklıklarda iğrenç yazar beni çağırıyor; o duvarları kanlı- çıplak vücutlu fahişelerle süslü köşküne. İğrenç yazarın devreli kutudan fışkıran pis kanı üzerime sıçrıyor; iğreniyorum. Ne büyük bir günahtır bu ey Ustanrı, kendini lanetlemek, kendini sonsuz ateş uçurumlarına bırakmak, sonsuza değin. Ey Cehennem kılıklı Zerdüşt, yonttuğun heykeller bunlar mıdır ki; Gece yarıları hep uykuma düşerler, beni uyandırır sonsuz düşlerimden, beni üşütürler renksiz çöl seraplarında.

Ne büyük elemdir ki bu, tuttukları her köşe başlarında umarsız bir yangın, her köşe başlarında umarsız hastalık. Zaman donmuş olmalı; gitmiyor artık ölümün taze kokusu o platin kentlerin gerçek karanlıkta sevişmeyen yapay ağaçlı ve pembe taşlı sokaklarında. Ve o iğrenç yazarlar, ölümün taze kokusunu en ücra hücrelerine dek içlerine doldururlarken büyüdüklerini sanarlar, sonsuza dek küçülürlerken.

HÜSEYİN KURNAZZ

Fıkra bu ya, iki işadamı uzun süren ortaklıklarından sonra emekliye ayrılmaya karar verirler. Salamon mal bölüştürmeye başlar.....

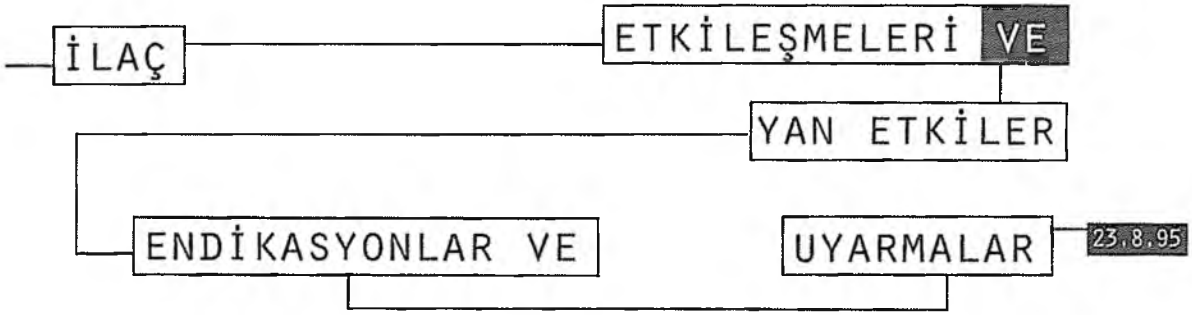

Ateşim var. 37,5°. Ama derecelere inanmamak gerek. Psikosomatik de olabilir. Boşveer, bence Krozac'ın yan etkisi.

Daha önce de olmuştu. Antibiotik aldım, geçti. Geçti geçmesine de ishal oldum. İshale karşı da ilaç vermek istedi Salamon.

-"Orda dur. Ben Kelpak tuvalet kağıdı alayım" dedim. Sonra bir Krozac, bi antibiotik, ... sıkıldım bu işten; şöyle bir ansiklopedi karıştırdım. Aaa o ne Kissing disease yanı ÖPÜŞME HASTALIĞI. Yani SALAMON'la ağız mukozamız uyuşmuyor. (SALAMON flora diyor. O kulağa daha hoş geliyor.) Yani benim hastalığım bir öpücük, bol bol Kelpakmış.

Ben Tıp ilmine inananlardanım. Reçete olmadan ilaç almam. Yine de doğru hastalığa doğru reçeteyi yazacak doktoru bulmakta güçlük çekiyorum. Mesela namı değer bir hemşireden ismini almış bir hastanede kapı gibi eko'mu çektirdim.

Kardiolog -mitral kapakçıklarda 0.4 cm açıklık var Kikeral al" dedi. Bu bende libido düşüklüğü yapıyor diye SALAMON'a gittim.

-"Kalp çarpıntın psikosomatik, Kikeral alma" dedi. Ben söz dinlerim. Şimdi kalbim teklediğinde

-Psikosomatik, geçer, diyorum:

Sonra reglim gecikti. SALAMON psikosomatik dedi. 1.5 ay geçti. Jinekoloğa gittim. Adam bana ultrasonda santimi milimi haftasıyla embriyoların psikosomatik olmadığını anlattı. Bebekler kronik oluyormuş. Çevremde çeşitli boy ve ebatta kronik vak'a dolaşıyor. E Krozac alıyorum, Kevrium alıyorum... Kürtaj oldum. Geçti.

Şimdi prospektüs kolleksiyonu yapıyorum, tüm aldığım ilaçların yan etkilerini bilmek için. Hamilelik Krozac'ın yan etkisi değilmiş. Tabii bu da bakış açısına bağlı. Ne de olsa Krozac libidomu düzeltti. Yoksa sorumlu Kikeral'i bırakmam mıydı?

Bunu bilmem hayati önem taşıyor; bir sonraki psiosomatik çocuğumun "baba" hanesine yazacağım ad için.

Yani ateşim 37,5°. Kimseyle de öpüşmedim üstelik. Yok valla leyleklerle ve ulvi kademelerdekilerle ilişkilerimin hepsi de dedikodu. İnşallah abstrakt psikosomatik bir çocuğum daha olmaz. Surrealizm'i de sevmem. İnşallah bi dahaki tosun gibi bir neorealist olur.

YAZARKEN: MADONNA'NIN HUMAN NATURE'I

TEMİZE ÇEKERKEN: HUYSUZ VIRJIN-ATV

BENİZ BORO

Türk insanının olgunluk, ciddiyet ve karamsarlık kargaşası incelenmeye değer. Aslında kargaşa Türklerin her üç olguyu da bir bütün olarak görmesinden kaynaklanıyor bence.

Bizler bıyık bırakmak gibi surat asmayı da adam yerine konmak; sözümüzü dinletmek için gerekli görüyoruz her nedense. Arabesk dinleyenden, Wagner dinleyene kadar her zevkten insan karamsar olmayı, düşünen insan olmakla bir tutuyor; Türk filminden klasik trajediye kadar tüm eserler savundukları temayı vurgulamak için sonunda kahramanları öldürüyorlar. Sanki kahramanlar ölmeseler de mutlu yaşasalar kahraman olmayacaklar; veya uğruna gözyaşı dökülmezse veya ölünmezse bir ideal değerli bir ideal değil.

Tanrılara artık insan kurban etmiyoruz fiilen. Fakat kendi kendimizi feda etmekten henüz kurtulamadık.

Çevreme bakıyorum da, çoğu bir an önce yaşlı ve saygıdeğer görünmek için acele ediyor sanki. Kadın erkek herkesin koyu, iç karatıcı renklerde giysilerinde dul kalmış katolik kadınlarını anımsatan bir görüntü var. Sanki "ben bu matemi hayatımın sonuna kadar sabırla taşıyacağım" diyorlar. Hadi onlar

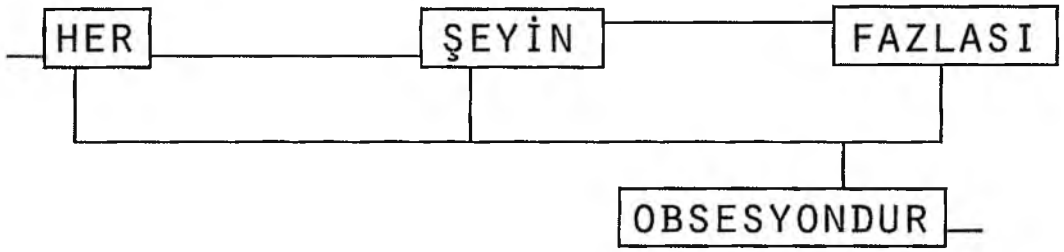

katolik ve insanın çarmıha gerilip acılar içinde ölmesini örnek alıyorlar, peki Türkler neyi örnek alıyor?

"Ağır ol da adam desinler"

"Söz gümüşse sükût altındır"

"Herşeyin fazlası zarardır"...

Hayır işte! İyi bir şeyin fazlası çok iyidir.

Bizler doğarken ölmeyi bekleyen insanlarız. Bunu yapmayanlara da "olgunlaşmamış" damgası vuruyoruz. Ben istekli çocuk kalanlardanım.

"Sokakta giderken kendi kendime
Gülümsediğimin farkına vardığım zaman
Beni deli zannedeceklerini düşünüp
Gülümsüyorum"

SOKAKTA GİDERKEN/ ORHAN VELİ

DENİZ BORO

İdeallerinin güzel ama gerçekleşemez olduğu söylenilen bir İspanyol anarşistinden: "Tabii ki bunları gerçekleştirmek olanaksız, ancak bugün olanaklı olan her şeyin değersiz olduğunu görmüyor musunuz?"

80'lerin ortalarından itibaren hatırlarsınız 'E hadi bari artık birey olalım' adında bir şarkı dolanmaya başlamıştı ortalıkta. Hatta pek çok da klip çekilmişti, bu şarkının uğruna. Bu kliplere

SAĞIRLAR

BİRBİRİNİ

AĞIRLAR

çeşitli övgüler okumuştuk orada burada. Klip yönetmenleri, kliplerini uzun metrajlı film kategorisinde değerlendirerek "filmim hayatı tartışıyor, insanın gelgitlerini, zaaflarını, eksikliklerini, çatışmalarını, düşlerini.... filmimde insanın labirentlerle dolu iç dünyasında bir gezintiye çıktım....." gibisinden enteresan sözler söylemişlerdi. Hepsi gerek kullandıkları sinema dili, gerekse karakterlerinin betimlenmesi açısından birer şaheser

olan bu klipleri seyrettikten sonra eleştirilerini okuduğunuzda "Ben kimim. Bu yazı seyrettiğim şey hakkında mı yazılmış. Anne. Anne. Niye ışıkları kapadın?" şeklinde küçük çapta bir havale geçirmeniz işten bile değildi.

Sahi n'oldu ona? N'oldu o 'E hadi bari artık birey olalım' adındaki güzelim esere. 12 Eylül sonrasında, izleri reel sosyalist deneyimlerde sürülebilecek bir kaba sosyolojizmin çözülüşünü izledik. Birlikte yaşadığı insanları 'halk' sözcüğü altında homojen bir kütle haline indirgeyerek eşitleyip, ona kendi tasavvurlarını yükleyenlerin hayal kırıklığı içinde geliştirdikleri bir başka indirgemecilik girişimine tanık olduk daha sonra. "Bu halktan bir b.k olmazdı. E hadi bari artık birey olalımdı." Çünkü 12 Eylül döneminin hareketliliği içinde kendi bireyselliğimizi, kendi bedenimizi, kendi özlemlerimizi, kendi şuyumuzu, buyumuzu yok sayarak yanlış yapılmıştı. Kendi naif bireyselliğimiz, bıraktığımız yerde, işte orada 12 Eylül tankının altında el değmemiş! olarak bizi bekliyordu. Ve bu kez bir başka indirgemeciliğe, kaba bir psikolojizme doğru yolculuğa çıkıldı. "Bize ne bundan?" demek mümkün değildi. Çünkü hemen hemen bütün düşünce ifade araçları bu zihniyetteki insanların tekelindeydi. Böylelikle kendi sığ hayata bakışlarını evrensel kabuller halinde diğer insanlara zerketmeye başladılar. Adorno'ya göre, öznenin onun bir özne haline gelmesini engelleyen nesnenin etkisi altına girmesi, özneyi nesnenin bilgisinden de alıkoyar. Bizimkileri hiçbir şey özne olma arzularından alıkoyamadı. Tabiatın bir yerlerinde toplumsal ortamdan izole bir şekilde aşkın bir birey olma hali gizliydi sanki. 12 Eylül tankının üstüne çıkmış asya tipi bir liberalin gölgesinde bireycilik oyunu oynamaya, özne olduklarını iddia etmeye başladılar. Üçüncü Göz, Umut Yarına Kaldı, Film Bitti, Biri ve Diğerleri, Gizli Yüz, Sarı Tebessüm, Sis, Düş Gezginleri, Ateş Üstünde Yürümek, Prenses, Gökyüzü vb.12 Eylül klipleri bu günlerde çekildi.

"Öznelliğin yoğunlaşması, onun güncel çöküşüne doğrudan bir yanıtsa da, nihayetinde bu çöküşü hızlandırmaya yarar. Zedelenmiş özneye aynısının daha fazlasını önerir. İnsan ilişkileri ve deneyiminin nesnel olarak yitirilmesi, durmaksızın bunların peşine düşmekle kolaylaştırılır. (Uyuşturucularla tamamlanan) öznellik kültü, hoşnutsuzları bizzat yaşam uğruna, (hem mecazi hem de gerçek anlamıyla) kendi ölümlerini içecek şekilde uyuşturur." (Belleğini Yitiren Toplum'dan)

12 Eylül'den sonra İstanbul'un bir yerinde, beş on kişinin yaşadığı bir hikaye; şiir, roman, sinema, tiyatro gibi çeşitli biçimlerde estetize edilerek bütün bir ülkeye 'sanat eseri' antetiyle postalandı. 'Sağırlar birbirini ağırlar' misali hiç kimsenin seyretmediği uyduruk filmlere çarşaf çarşaf övgüler düzüldü. Kliplerinde sahnenin orta yerine bir balon fırlatıp, adına 'simge' dediler, herkes bu balonda yorumlayacak derin bir şeyler aramaya, bulamayınca da kendisini küçümsemeye başladı. Halbuki balonlar yorumlanmaya müsait nesneler değildir. Bir iğneyle dokunursanız.....

Yıllar özne olmanın acılı yolculuğuyla geçerken bazı şeyler olmaya başladı bir süre sonra. İstanbul'u varoşlardan kuşatmaya başlayan islami istila, yerel yönetim seçimleriyle Beyoğlu'na kadar ulaşarak burca bayrağını dikti. O an-

dan itibaren daha önce işçi sınıfı muamelesi gören varoş insanının fark edildiğini ve kendisine hemen kent yoksulu adındaki yeni ünvanının takdim edilerek, arta kalanların yurttaş kategorisine yükseltildiğini ve birtakım sivil toplumcu faaliyetlere hız verildiğini görüyoruz. Bu dönemin en çarpıcı eylemlerinden biri Beyoğlu'nda gerçekleştirilen tarihi conta eylemidir. Şizofrengi'nin 14. sayısında ele aldığımız bu konuyu kısaca hatırlatmakta yarar vardır. Haber 23 Haziran 1994 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Habere göre: "Suyuna sahip çık' kampanyasını başlatan Beyoğlu Platformu, üç gün süreyle halka conta dağıtacak. Bozuk bir conta, bir tanker su demek....."

Haberde yer alan fotoğrafta ise bir grup "sanatçı, sinemacı, bar sahibi ve demokratik kuruluş sahibi", üstünde bir lavabo, birkaç musluk ve bol miktarda conta bulunan bir masanın ardında sıralanarak bir yüksek mimarın contaların önemine dair anlattıklarını dinlemektedirler. Ve "Dolayısıyla 'conta deyip geçme' gerçeğiyle yüz yüze kalınıyor. Açıklamalardan sonra, daha önceden oluşturulan üçer kişilik conta ve broşür dağıtım grupları, Beyoğlu'nun ara sokaklarına dağılıyor." Durum gerçekten vahimdir, acilen önlem alınması gerekmektedir. Çünkü Beyoğlu Belediye Başkanlığı'nın sosyal demokrat adayı, yakaları kalkık pardesüsüyle çektirdiği resminin yer aldığı afişlerinde "Refah'a geçit vermeyeceğim" demesine rağmen, Refah Partisi adayı karşısında açık farkla kaybetmiştir. Belediye ile muhtarlık birbirine karıştırılmış, İstiklal Caddesi muhtarlığına aday olmak yerine koca bir ilçenin belediyesine talip olunarak bir yanlış daha yapılmıştır. Hezimetten sonra düzenlenen tarihi conta eylemi Refah'ın ev ev dolaşarak oy toplamasına karşılık vermek amacıyla yapılmış ve dahiyane bir fikirle herhangi bir makropolitik mesele değil, conta gibi son derece sivil bir sorun seçilerek daha önce muslukçuların tekelinde olan bu sorun bir grup 'sanatçı, sinemacı, bar sahibi ve demokratik kuruluş temsilcisi'nin müdahalesiyle işbölümünü aşan bir anlayışla çözümlenmek istenmiş ve demokrasi literatürümüze bar sahibi adı altında yeni bir aydın topluluğu eklenmiştir. Aslında musluk contalarının yanısıra, armatürler, ana vanalar ve küvet tıkaçlarıyla taçlandırılmamış böylesi bir eylemin amaçlanan sonucuna ulaşabilmesi güçtü. Nitekim daha sonra conta sorununun son durumunu takip çalışması yapılmamış ve aynı türde yeni bir eyleme geçilmiştir.

Bu eylem sokağa masa koyma eylemidir. Nevizade Sokağı'nın yeni sahibi olan Refah'lı belediyenin alkole karşı olması bu eylem biçiminin gerekliliğini dayatmıştır. Talihsizliktir resmen, başka birşey değil. O tarihteki gazetelerden birinde bir masanın çevresinde toplanmış dört beş tanınmış ismi ellerinde içki şişeleri ile ayakta direnirken gördük. Amaç, kamuoyu oluşturmaktı. Kamuoyu oluşturmak ise kısaca şöyle tanımlanabilir: Tabiatta çeşitli yönlere doğru birbirinden bihaber akıp duran halk adında cıva kütleleri vardır. Sanatçılar ya da özneler çeşitli objektiflerin önünde biraraya toplanıp da fotoğraf makinesinden deklanşör sesi çıktığında bu, başıboş, amaçsız cıva kütleleri kalk borusu duymuş gibi objektiflerin ardında biraraya toplanırlar. İşte, fotoğrafın karanlık odalarda negatiften pozitife dönüşüm sürecine de biz bugün ne diyoruz? Kısaca aydınlanma diyoruuz. 12 Eylül

öncesinden miras kalan sosyolojik anlayışın yeni bir tezahürü de medya çağında kamuoyu oluşturma anlayışıdır. Artık gecekondulara falan kalkıp gitmeye gerek yoktur, çağırırısınız gazeteci arkadaşlarınızı, bir fotoğraf, tamam. Böylelikle semtinizden bir süre için ayrılmak sıkıntısından da kurtulmuş olursunuz. "Bütün bunların sinemamızla ne alakası var?" diyeceksiniz. Var var, yani en azından olabilir. Örneğin bu olayın kendisi belki de başlı başına bir komedi filmi olabilir. Dini eğilimleri ağır basan insanların yöneticiliğine ellerinde contalar ve içki şişeleriyle karşı koyan laik bir caddenin hikayesi.

Sonra ne oldu? Sonra, iyi sıkıştırılmamış contalar su kaçırmaya, barlardan ve müzikhollerden uyuşturucu ve şiddet kokuları yükselmeye başladı. Şimdi artık aynı eskitoplumcuneobirey cemaati yeni bir şarkıda dinliyoruz. Şarkının ismi, "Faşizm iki insan arasındaki ilişkide başlar". Bu şarkıyı da kısaltarak Bachman'cılık olarak adlandırabiliriz. Neymiş? Tekrar edelim. "Faşizm iki insan arasındaki ilişkide başlar." Önce birey olmaya serbest girişim, sonra seksenli yılların ortalarından itibaren alkol, uyuşturucu ve fuhuşu takiben faşizm iki insan arasında başlar. Eeee sonra. Sonrasını öğrenebilmek için biz aciz kullar kaç yıl beklemeliyiz? Dakika ve skor alalım. Bu konuyla ilgili en az iki film, üç tiyatro oyunu, epey makale görmezsek ikna olmayabiliriz. İki insan arasında başlamayan herhangi bir şey var mı? Bakın, biz de bunu çok merak etmekteyiz. Bir de şeyi. Sahi siz daha önce ne sanıyordunuz? Şimdi artık bu yeni şarkıya klip çekme vakti.

Uzun metrajlı klipler için yeni diyalog önerilerine geçebiliriz:

-Bedenim benim anlıyor musun, o benimdir ancak. Ben bedenimim. Sen? Sen kimsin? Saat kaç? Dayım çıktı mı? Halbuki onunla burada sözleşmiştik. Yoksa sen mi soyutladın onu? Dayı. Dayıı.

-Ben ben sanmıştım ki sen kendi iktidarını bana dayatmayacaksın. Oysa oysa yanılmışım. Sistem seni de kirletmiş. Aman Tanrım!

-Hayırdır inşaallah. İmgeme birşey mi oldu, ne?

-Hey bebek! Seni yeterince kendinle barışık görmüyorum. Halbuki bak bana. Kendini ifade etmenin önündeki kanalları şöyle bir açsak diyorum, şuraya uzanırsan. Ne dersin? Artık zamanı gelmedi mi?

-Onunla ilk kez kendim oluyordum. O da benle değişip bir başkası olmuştu. Kaotik bir ilişkiydi yani dıgıdık dıgıdık..

-Benimkisi şizofrenik bir olaydı ya seninkisi?

-Uyuşturucuyu ben kolumdan alıyorum, sistem sana onu kafandan zerkediyor.

-Bırak dedim bırak onu yere, kendi korkularınla gelme bana, soyun önyargılarından, aş bunu, elizanı göster.

-Özgürleşmek istiyorum özgür olmak anladın mı, güneyde bir ev, pancursuz.

-İlişkimizde üretim kalmamıştı. O kendisiyle barışık değildi. Babasıyla da. Ben barışıktım. Babamsa ölmüştü. Onu ben öldürmüştüm. Ellerimle. Bir üretim olmayınca da insan ister istemez, tabii bir başkasına ....

Bu tür filmleri yaşamda karşılığı yok, gerçek değil, diyerek eleştirmek çok

yanlış olur. Kaldı ki, sinemanın hayatta karşılığını bulmak da her zaman gerekmiyor, hele bu zamanda karşılığı olmasa daha iyi. Aslına bakarsanız ' E hadi artıkbireyolalım" türü filmlerin hayatta kesin bir karşılığı bulunuyor. Kesinlikle gerçek bu filmler. En azından İstanbul'da yaklaşık üç-beş kilometrelik mesafe de yaşayanlar için gerçek filmler oldukları tartışma götürmez. Bu nedenle onlar çok yararlıdır, öğreticidir, düşündürücüdür, etkileyicidir, derindir ve buna benzer şeylerdir. Hakikaten seyreden insanın boğazında bir iki düğüm husule getirmesi kaçınılmazdır. Ve böyle bakıldığında sinemalarda, örneğin Eskişehir'de Kılıçoğlu sinemasında ya da Bursa'da Burç sinemasında oynatılması ve ilgi görmesi beklentisi içine girmek ve bu gerçekleşmediğinde "Türkiye'de sinema yapmak çok zor. Salon yok. Seyirci desen, o zaten yok" demek yerine filmlerin sözkonusu üç-beş kilometrelik mahallerde yer alan sanat evlerinde ya da apartman dairelerinde ilgi görmesini beklemek ve oradaki eleştirilere göre değerlendirmek çok daha faydalıdır yaratıcısı için. Çünkü, Sarı Tebessüm, Çıplak, Düş Gezginleri, İki Kadın, Üçüncü Göz, Ateş üstünde Yürümek gibi şaheserlerin yaratıcılarının yaşadığı yaratıcılık sancılarını, sıkıntılarını Türkiye sineması adına bir Amasya'lı ya da Merzifon'lu izleyicinin anlamasını ve değerlendirmesini bekleyemeyiz. Dehşetengiz birşey. Anlaşılamamanın üzüntüsü içinde sinema okulu açan ve içine yaratıcılık üzerine dersler koyarak kendisini anlatma gayreti içine giren yönetmenlerimize bir lafım ve bir önerim var.

Lafım: Filmlerinizin, Türkiye sinema tarihine 12 Eylül dönemi belgesel sinemacılığının seçkin örnekleri olarak yazıldığından kuşkunuz olmasın. Bağlantılı olarak önerim ise: Filmlerinizden bahsederken kurduğunuz cümlelere küçük bir ekleme yapıp rahatlayın. Siz de rahatlayın biz de. "Filmim insanı tartışıyor, insanın gelgitlerini, çatışmalarını, düşlerini ....."gibi genellemeler yapmak yerine "Filmim şu semtteki ya da şu şu apartmandaki insanı tartışıyor, onun gelgitlerini, çatışmalarını....." ya da daha dolaysız olarak "Filmim beni anlatıyor bir de benim eski sevgilimi, onun eski sevgilisiyle şimdiki karısını bir de bizim çocukları" demeniz yeterli. Gerisini biz anlarız, merak etmeyin. Bu tür 12 Eylül kliplerinin unutulmaz eleştirmenleri için önerimiz ise, eleştirilerini gazetelerinin kültür sayfaları gibi taşra baskılarına giren bölümleri yerine kent haberleri bölümlerinde yayınlamaları ya da doğrudan semt dergilerinde kendilerine yer edinmeleri.

Bugün Türkiye'de Refah ve benzerlerinde billurlaşan zihniyet var olmasaydı birtakım sanat eserlerinin ve onların yaratıcılarının hali nice olurdu doğrusu meraka şayandır. Örneğin, Melih Gökçek o heykele tükürmeseydi ya da bazı Refahlı belediye başkanları o filmi 'Tarihe hakaret ediyor' diye yasaklatmasaydı, Türkiye'de sanat estetiği üzerine tartışmalar ne boyutta olurdu ve Gökçek'in tükürdüğü heykel ile Güner'in hakaret ettiği film hangi düzeyde tartışılırdı.

Türban tartışmasına benzemiyor mu bu durum? İnsanların istedikleri gibi giyinmelerini yasaklamaya kalktığınızda onları diğer düşünceleri nedeniyle hiç de hak etmedikleri halde birer özgürlük havarisi konumuna yükselttiğiniz gibi, sanatsal anlamda yetkinlikleri çok tartışma götürür eserleri yasaklamaya kalkarak onların

sahiplerine de gereksiz biçimde mağdur ve mazlum sanatçı payesi vermiş olmuyor musunuz? "İstanbul Kanatlarımın Altında" filmi vahim tarih hataları ile dolu, kötü oyunculuklar gösterisinden ibaret bir mizahi çizgi film noktasından, neredeyse düşünce özgürlüğünün timsali sanatsal yaratı konumuna bu sayede gelmedi mi? Etki tepki gitgelleri arasında kimin ne olduğunun toz dumana karıştığı bir dönem. Adamın biri anlamsız bir laf ediyor gülüp geçeceğine küfredenler var ortalıkta. Küfür edilince de haklı olarak özgürlük tartışması başlıyor ve herşey birbirine karışıyor. Bir aktarma daha yapsak iyi olur. "Sol içinde ve dışında radikal öznellik kendi amacını ilan eder; şeyleşmeye, onunla işbirliği yaparak karşı çıkar. Radikal öznelliğin herşeyi denetlemeye yönelik totaliter dürtüsü bu yüzdendir. Kapalı gruplar içinde durmadan insan ilişkileri üzerine konuşmak, tahakkümü teşvik eder. Kötü öznellik, öznelliği yok ederek sağlamlaştıran kötü kollektifi arar. Kollektivizm ve bireycilik birbirlerini yanlışta tamamlarlar. Özdeş monadlara bölünerek küçülen burjuva birey, sadece artıkları paylaşacak kadar endişeyle dolu bir kamuda ve kamu için son parçalarını arar. Birey, çözüm gücünü sürdürmek için umutsuz bir çabayla kamu haline gelir. Kadın hareketi, işçiler, silahlı mücadele, son politik ve kişisel olaylar üzerine anlamsız ve boş olumlamalar ya da kınamalar kişilerarası ilişkilerin araçları olarak hizmet ederler. Düşünce sloganlara, sloganlar birbirini ve kendini onaylama simgelerine indirgenir. Sınır tanımayan narsisizm, bireyciliğin son biçimi olarak ortaya çıkar; egoyu aynı anda yadsır ve bozulmuş biçimini devam ettirir." (Belleğini Yitiren Toplum'dan)

Ortalıkta sınır tanımayan ağır bir narsisizm dolanıyor. Uçuruma düşmüş insanlararası ilişkiler çeşitli dil oyunlarına, entellektüel görüntülerin ardına sığınılarak kurtarılmaya çalışılıyor. adına da sinema deniyor. Sorun da orada başlıyor. Bir mahallede yaşayan insanlar arasında olup bitenler hiç kimseyi ilgilendirmeyecekken, bu yaşantıların adeta belgeseli düzeyinde çekilen filmler yüzünden, bu tür yazılar yazılmaya çalışılıyor temcit pilavı tarzında. Türkiye'de sinema Metin Erksan gibi kendine özgü sinema dili olan bir auteur daha çıkaramamış durumdayken, Yılmaz Güney'in Umut'u ayarında bir film çekilememişken bu saçma 12 Eylül kliplerine daha ne kadar maruz kalacağımız üzerine kafa yormaktan bıkmış usanmış durumdayız. Bundan sonraki günlerdeki yeni modanın İstanbul Kanatlarımın Altında'nın gişe başarısının verdiği ilhamla tarihi mizah tarzında çizgi filmler yönüne kayacağı, Cüneyt Arkın filmlerinin postmodern versiyonlarının önümüze serileceği görülüyor. Ah! Bir de yeni bir Kemal Sunal bulunursa o da şık gişe yapar kanımızca. Tevfik Başer örneği yönetmenlerin daha nitelikli filmler çekebiliyor olmasının altında galiba yurt dışında yaşıyor olmaları yatıyor. Türkiye'de sinema yeni yaşını kutlarken Allah hepimize bol sabır ve sinir sağlamlığı nasip etsin. Amin.

FATİH ALTINÖZ

3 SANİYEDE 24 GÜNAH

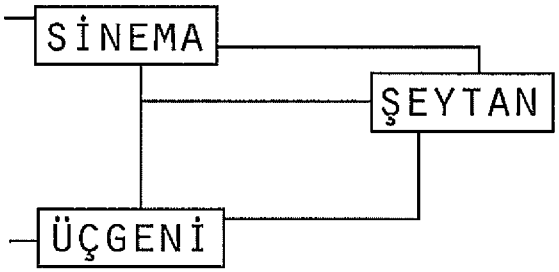

Underground (Kusturica)
Ulys'in Bakışı (Angelpoulos)
Güneş Yanığı (Mikhalkov)

Resmin dinimizde günah olduğu konusunda görüşler olduğuna göre herhalde sinema da saniyede 24 günah işlemek gibi bir şey. Acaba insanın iyi bir film çekmek için kötü bir Müslüman olmayı göze alması mı gerekiyor? Belki de yönetmenlerimizin bizi pek hoşnut etmeyen filmlerinin başarısızlığı, kollektif bilinçaltında yüzyıllardan beri taşınan bu tür gizli bir günah korkusundan kaynaklanıyor. Kuşkusuz tarih içinde resim sanatını zirvelere çıkarmış başka ülkelerin insanlarının torunları, "bakmaya" ve "görmeye" çoktandır alışık oldukları ve doydukları için sinemada bizden daha şanslı oldukları söylenebilir. Tarihin yazıyla başladığını söyleyen düşüncenin söz ile yazı arasında kurduğu ilişki, acaba göz için nasıl oluşturulabilir? Resim de dış dünyanın, görünüşün yazıya dökülmesidir ve belki de başka çeşit, görüntülü bir tarihi de bu eylem başlatır. Resme dökülen görüş, yeni resimlerle yinelenelerek ve yenilenelerek birikmeye başlar, sonunda bir görme kültürüne dönüşür. Sinemanın en önemli öğesinin görüntü, imge olduğunu iddia etmiyorum. Aksine sinemada hoş manzaraları, görsel açıdan iddialı planları (Çamlıca Tepesi Sendromu) öne çıka-

ranlara her zaman kuşkuyla bakmışımdır. İyi bir görsellik bir filmi hiçbir zaman sevmeme ya da benimsememe tek başına yetmez. Sinemada görselliğin her şey olduğu iddiası edebiyatta dilin her şey olduğu iddiasına benzer. Oysa ki her iki Öğe de, bence birer araçtır. Uzandıkları ya da dokunmaya çalıştıkları bir dünyanın ister istemez sebep olduğu düşünce ve duyumları yansıtmaya çalışırlar. Dil ve görsellik fetişizmi bazen öyle boyutlara varır ki, bu olguların gerçek tığı duyguları ve düşünceleri belli belirsiz, cümlelere dökmek mümkündür. Ama öte yandan hep bir şeyler eksik kalacağı ve yazıyla böyle bir yaşantı bu basitlikle anlatılamayacağı için de tam sinemaya yakışan bir sahnedir. Plan sonsuz güçlüdür ve çok abuk sabuk kamera açıları kullanılmadığı sürece de farklı çekimlerle de aynı etkiyi verecektir.

Önceki yıl "Underground" Altın Palmiye'yi aldığında aslında büyük ödülü "Ulis'in Bakışı'nın hakettiği gibi dedikodular gazetelerde yayınlanmıştı. U.B'ye kendilerini affettirmek için Jüri Özel Ödülü verdikleri de söyleniyordu. Bu filmlerin ikisi de vizyona girince bu görüşün tamamen yanlış olduğunu görme şansına sahip olduk. "Underground" bir hayli uzun, Amerikan absürd espri bombardımanının, daha doğuya (Avrupa daha doğuda) özgü, yerelliklerle süslü ve içi dolu karşılığını üretebilmiş bir film. Gerçekten de espri sağnağı insanı sersemletmesine rağmen, yine de bu mizah anlayışı içi boşaltılmış veya bir tümör durumuna indirilmiş olmadığından insanı kanserli yabancılaşmaların içine atmıyor. İyi mizah insanı yabancılaştırır da ama üçüncü şeylere karşı ve bilincini yitirmesine ve temel referanslarını kaybetmesine neden olmaz. Ama ne var ki "Underground" insana bu kadar sürede algılayabileceğinin ya da hazmedebileceğinin üzerinde yüklendiğinden zihni biraz yoruyor.

"Ulys'in Bakışı" ise ne yazık ki bana, bir talihsizlik sonucu bir seferinde bır "gece yolculuğu'na çıkan bir yönetmenimizin yaratış ergenliği bunalımlarını, nedensiz, başlangıçsız ve sonsuz sıkıntılarını hatırlattı. Alışık olmadığı halde acılı kebap yemiş gibi bir surat, uzun yüz çekimleri, uzun planlar, bır sıkılış bir sıkılış, öff, püff. Eskiden böyle olduğumuz anlarda büyükler bize sorarlardı, "Oğlum bir derdin mi var? Cevap yok, soru tekrar, "Ne oldu, allahaşkına söyle", çıt yok, acayip bir ısrar saatlerce sürerdi de ağzımızı açmazdık. Ergenlik çok zor ve sorunlu bir dönemdir, içinizde bir sıkıntı vardır ama ne olduğunu, nasıl dineceğini kendiniz de bulamazsınız. Nereden bileceksiniz ki doğa içinizde uyuyan bir takım canavarları uyandırıyor, büyütüyor? U.B bana Yunanlılarla bir sürü şeyin dışında bu güdük varoluş sorunsalının da ortak noktamız olduğunu hatırlattı. Demek ki Yunanlı olmak da kolay değil. Uzun uzun, devrilmiş ve gemilerle taşınan dev Lenin heykellerini çekmek de dünyanın en ucuz, en kolay, en adice sinemasal üçkağıtı. Başına devrilir inşallah da altında kalırsın! (Beddua bize has bir gelenek ve edebi bir olanaktır, ara sıra kullanmakta fayda var.) Tabii ki film bir "arayış" öyküsü de aynı zamanda, varoluşun hüznü ve çıkışsızlığını yaşayanlar bu güzel eylemi yemeklerde bile kullanır ve dejenere ederler.

"Güneş Yanığı" geçen günlerin içinde sık sık aklıma geliyor, seyretmemin üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen bazen geceleri uyumadan bu filmi düşünüyorum. Teknikle içeriğin aralarındaki sınır çizgilerinin ayırdedemeyeceğimiz bir şekilde nasıl derinden içiçe geçebileceğine dair mükemmel bir örnek. Film "kamera" açısını kameranın gösterdiğinden bağımsız olarak düşünmenize fırsat vermiyor, uzun, dingin, güneş ışışığının hakim olduğu planlar sizi Albay Kotov'un pastoral, ağırkanlı, sıhhatli, sözde huzur dolu dünyasına çekiyor. Film ilk iki saat boyunca dolaysız üretme hazzıyla dolu insanların günlük yaşantılarını, harikulade eğlencelerini gösteriyor. Sanki siz de dünyanın bir parçasısınız, onlarla gülüyor, onlarla göle giriyor, piyano dinliyorsunuz. Bu arada sivil savunma tatbikatı sonrası evde gaz maskeleriyle verilen mini piyano konseri sinema okullarında senaryo derslerinde ödev konusu olarak verilebilecek kadar zekice, olağanüstü hoş. Ödev şöyle olabilir: Bir kadınla bir adam gaz maskeleri takmış, yanyana iki taburede piyano çalıyorlar, hepsi gaz maskeli (?) beş altı insan da onları dinliyor. Bu sahnenin bu noktaya nasıl gelebileceğini bulunuz. Atom savaşı, kimyasal saldırı gibi kolaylıkla akla gelebilecek çözümlerin yanında, bir sivil savunma tatbikatı sonrası gaz maskelerini çıkarmamış, bunun yaşadıkları eğlenceyi arttıracağını düşünen insanlar galiba en dahiyane çözüm.

İtiraf etmeliyim, dünyadan bağımsız kendi içinde dünyalar olduğu iddia edilir. Bu yeryüzünün ağacı değil de ağacın yeryüzünü beslediğini düşünmek kadar, ya da kökünün kesilse bile bitkinin yaşamaya devam edebileceğini düşünmek kadar tuhaf bir yaklaşımdır. Çevremde şöyle cümleleri çok sık duyarım, 'Üfff, amma güzel kamera açısı', bu bana şunu anımsatır, "Üfff, yazar

yüklemi belirtili nesneye ne güzel monte etmiş."

Tekniği küçümsemek istemiyorum. Kamera açıları, kaydırma, zum, ambulans şoförlerinin hüznü sinemada önemli Öğelerdir. Ama bundan daha önemli bulduğum ve bir filmde beni en çok etkileyen olgular için bir örnek vermek istiyorum. "Küçük Dev Adam", Arthur Penn'in oldukça eski tarihli filminden bir sahne: Dustin Hoffman (K.D.A) yerli köyünde, onlarla beraber yaşamaktadır. Köydeki sıradan bir günün içinde insanlar değişik uğraşlar içindelerken uzaklardan çok güzel, sanki ıslıkla çalınan nefis bir müzik gelmeye başlar. "Kamera" Hoffman'ın yüzünü gösterir, müzik " kadar güzeldir ki Hoffman sanki gökyüzüne yükselmiş gibi dalmış bir ifadeyle "kameraya" bakar, sonsuz mutludur. Oysa ki bu duygu sadece bir an sürecektir, aniden yüzünü bir hüzün kaplar, yaklaşan Amerikan ordusudur, müzik marşlarıdır ve ölüm getirmektedirler. Planın etkisi olağanüstüdür. Hoffman müziği ilk duyduğunda bütün yabancılaşmaları aşarak, gayriihtiyari bu marşın ahengine ve uyumuna kendini bırakır. İkinci anda ise, güzelle sıvanan ya da gizlenen ölümün bilincine varır. "Güzellik" orospusu iyiden ve kötüden bağımsız herkesin koynuna girmektedir. Planın bırakılmış bu iki saatlik dinginliği, önceki gecemin de uykusuzluğunun etkisiyle bir ara az kaldı gözlerimin kapanmasına sebep oluyordu. Ama işte iki saatten sonra, filmdeki insanların sahte dinginlik ve huzurlarının arkasındaki terör (Stalin terörü demek istemiyorum) yavaş yavaş bu pastoral aynanın dokusunu çatlattı ve yüzeye sızmaya başladı. İşte " an Sovyet insanının sürdürdüğü maskeli balonun altında ne gibi tehditlerin ve dinamiklerin olduğunu yönetmen bize öylesine kusursuzca belletti ki, sanki yirmi otuz yıllık bir dönemi yaşamış gibi bir bilinç düzeyine yükseldik. Yönetmenin bizzat kendisinin canlandırdığı, derisinden sıhhat ve enerji taşan Albay Kotov'un (Bir itiraf daha, filmde kendisini sanki babasına hayran bakan beş yaşındaki bir çocuk gibi izledim) dev gövdesinin bir balonmuşçasına çöküşünü izlerken kimsesiz kalmış bir çocuk gibi bir çaresizliğe kapıldım. "Baba beni neden terkettin?" Kotov'u gizli polislerin ölüme götürdüğü son sahnede, gerçek hayatta ve filmde de kendi çocuğu olan olağanüstü sevimli küçük kızın bir süre arabayla gitmesi sonsuz sömürülebilecekken, yönetmen bu sahneyi Kotov'un kaçınılmaz trajedisini kavramamızı derinleştirmek için kullandığından gözyaşları gibi kolay bir kaçışa ve sahnenin etkisinden sıyrılmamıza izin vermiyor. "Uçurtmayı Vurmasınlar" gibi filmleri sevimli ve iyiniyetli bulmama rağmen, bu tür sahneleri kısa vadeli etki yaratmak amacıyla gözyaşı musluklarını açmak için kullandıklarından yeterince derine ulaşamadıklarını düşünürüm. Gözyaşları geldiğinde düşüncenin akışı ve berraklığı gevşer, kavrayış azalır, Mikhalkov'un yarattığı etki ise, bazen bize çok yakın biri öldüğünde ağlayamayışımız ve gidenin bırakacağı çözülüşleri ve bütün bu süreci derinden algılamamıza benziyor.

Görünürdeki cennetin altındaki terör, işte teknik dediğimiz budur, suretin altındaki hakikat, yoksa kamera 'acıları' değil. Tekniği bu düzeye kadar indirmek, bir yazarın kullandığı kağıtın içindeki selüloz oranında seçici olmasına benzer. Buradan şu doğru sonucu çıkaranlara çeşitli hediyeler dağıtılabilir; Kamera açısı önemlidir ama daha üst düzey teknik bir bütünün parçasıdır.

"Underground" olağanüstü yeteneği ve devasa bir malzemenin üzerindeki hakimiyeti çok belli olan bir yönetmenin iyi bir filmi.

"Ulys'in Bakışı" varlığının içinde bulunduğu tarihsel dönemle ilgili kafa karışıklığının ve psikolojik çaresizliğinin kişisel ve sanata ait olmayan sorunlarını, yönetmenin evinde, dört duvar arasında, sevgilisi ya da dostlarıyla değil de film yaparak çözmeye çalışması sonucunda ortaya çıkmış, hiçbir yere ulaşma şansı olmayan tarihsiz bir film. Yani vatandaş Theo sorunlarını yönetmen Theo'ya çözdürmeye çalışmış. Bu şuna benziyor, ev kirasını ödeyemeyişimizin verdiği çaresizlik ve hüznü anlatmak için bir film çekmek.

"Güneş Yanığı" gücünü gerçekten, anlatılması estetik olanaklar taşıyan bir baskı dönemini derinden, hücrelerine kadar yaşamış bir insanın, hiçbir ucuzluğa ve sömürüye kaçmadan, teknik ile içeriğin içiçe geçmesinin kusursuz bir örneğini verdiği olağanüstü bir film (Deha ile yaşanmışlık bir araya gelince şölen iki kat büyük oluyor) .

Her ne kadar "Underground'a iyi bir film desek de, "Ulys'in Bakışı'na küfretsek ve "Güneş Yanığı'nı aşkla sevsek de, bir türlü mutsuzluğun hayaletinin, kış geceleri iyi yalıtılmamış, tek camlı pencelerimizden, sonsuz eşyasız salonumuza sızıp, güzel votkamızdan bir kadeh aldıktan sonra tam karşımızdaki koltuğa oturmasına engel olamıyoruz.

ADNAN ÖZDEMİR

* Türkiye'deyim, 6 aylık bir seferden yeni geldim. Evdeyim. Daha önce neler yapardım hatırlamaya çalışıyorum.

* Başımdaki bir sabitleme vidası yerinden çıkmış sanki. Bir pusulanın yağın içinde dönüp durması gibi dönüp duruyor. Hiçbir şeye konsantre olmam gerekmiyor. Birgün sonra gelsem bugün olanlardan da haberim olmayacaktı nasılsa.

* Eve beni seyretmeye tanıdıklarımız

SEYİR(Cİ) DEFTERİ 2

geldi. Tuhaf tuhaf bakıp aralarında bir şeyler konuştular. Aslında onları duydum ama ne dediklerini anlayamadım. Sonra gittiler. Onların yok sayamadım çünkü bir gün sonra gelsem yine gelirlerdi. Sanırım relativite bu olsa gerek,

* Annemin yemeklerini özlemişim.

* Bir de annemin yemeklerini özlemişim.

* Bugün bir kabusla uyandım. Rüyamda birinin Mirkelam adıyla şarkı söyledi-

ğini duydum. Aslında kabusla uyandığımdan anlamlı ve günün tamamını uyuyarak geçirmeliydim: Gördüklerimin gerçek olduğunu öğrendim; Aziz Nesin aylar önce ölmüş.

* Halam da...

* İçinde dönüp durduğum umudumu yitirmedim. Pusulalar gibi kuzeyi hatırlamaya başladım belki de,

* Demiş miydim annemin yemeklerini...

* Sinema, konser v.b. olaylara komple girmiş durumdayım.

* Akşam ayı gördüm. Burada da çıkıyormuş. İçime su serpildi.

* Arkadaşlarımı hatırladım. Kadıköy'de buluştuk, içip gemilerden konuştuk. Yalnız bütün gün birşeyler eksikti. Yağmur da yağıyordu.

* "Yağmurlu günlerde hep dalgalı denizleri ararım. İçtiklerimi kusmak için, kusup da, yeniden içmek için."

* Bir iş bulup çalışmam gerektiğini söylediler, daha kazandıklarımı bile harcamadan. Ne saçma! Ben o paraları kazanmadım ki; bir hayvanın açlığını gidermek için avlanması gibi avla(n)dım.

* Biz de adettir av eti paylaşılır. Bu yüzden de avcılar avcılarla, avlar da avlarla dost olurlar. Ben de adetlere uydum tabi.

* Bu arada bir de askere gitmem gerekiyor. Unutmamak için bir yere not aldım. Askere gidilecek ya da bir şeyler ayarlanacak,

* Neredeyse belediye otobüsünde biriyle kavga ediyordum. İlla yer vermek istiyorsan kendin ver kardeşim, 40 yaşında olman ayakta durmayacağın anlamına gelmez ki. Hem o da ellı yaşlarında ve gayette genç görünüyor. Ben ki adetlere (işime geldiği zaman) uyan bir insanım, bu hiyerarşik, baskıcı adeti reddediyorum. Sonunda vidamı buldum. İşte, oh be.

* Haberleri seyretmeye, gazete de okumaya başladım. Hatta bir ay sonra 30 kupona bir fotoğraf makinasını bile alacağım.

* Vicdanım vidamı serbest bırakmam gerektiğini söyledi.

* Keşke İrlanda'da 40 sabun teklif etseydim. Belki o gülümseyişi satın alabilirdim. Arada bir lazım oluyor.

* Bir arkadaşımla görüştüm. Askerliği tecil ettirmek için yüksek lisans yapmanın uygun bir yol olduğuna beni ikna etti. Ben de bir başkasını. Böylece ilk defa okulların bir işe yaradığını anladık.

* Bugün bir kutu oralet alıp tek başıma içtim. Tadı hiç de güzel gelmedi. Ben zaten oralet sevmezdim bunu hatırladım.

* Hatırlamam gereken bir şey daha var ama neydi...?

* İşte her şeyi not etmenin zararı.

* Arabayı park ederken, evin önünde duran yeni bir Toyotaya çarptım. Sahibi ortalarda yoktu. Ön camına not yazıp bıraktım. Dedim ya her şeyi not etmeli. Aslında düşünüyorum da belki de bir gün sonra gelmeliydim.

* Ertesi gün çarptığım Toyota'nın sahibi bizim eve geldi. Polise haber vermiş. Bana 20 milyona patladı. Daha doğrusu bana beş, trafik sigortasına onbeş milyona patladı. Demek ki, herşeyi not etmemeliymiş. Bunu bir yere not aldım. Aynı yaşamımızı da bir yerlere not alıp, sonra da yerini unuttuğumuz gibi. Unutmadan söyliyeyim, arabanın sahibi bizim üst komşuymuş ve arabasına çarptığımda diğer meraklı komşularımız çoktan camlara çıkmışlardı. İhbar edilmektense mütevazilik göstermeyi yeğlemiştim. Biraz saf damgası yedim ama zararı yok, bundan da bir yerlerde yararlanırız böylece,

* Vicdanım beni bir kez daha ikaz etti.

* Sigortayla, polisle uğraşırken kuponları eksik toplamışım. Fotoğraf makinasını alamadım.

* Okul için sınava girdim. Kazanamasam askerim. "Kazanmak" işte burada tam anlamını buldu, kaybedenler asker, kazananlar kayboluyor,

* Arkadaşlarımın bir çoğu saklandı. Daha doğrusu arkadaşlığımızı çaldı deniz, sincaplar asla yalnız bırakmazlar dostlarını, ama yaşamdır saklayan onları. Niye yalan söylüyorum ki, kurtları sincap diye görmek niye?

* Yağmur yine başladı. Bu kahrolası vidayı nereye koymuştum?

* Lazım olunca bulunmaz lanet.

* Evet, evet bir gün sonra gelmeliydim.

* Sınavı kazandım. Birinci dönem bitti bile.

* Şizofrengide bir yazım çıktı. İkinciyi şimdi yazıyorum. Tek fark karada cümleler daha uzun oluyor(muş). Bu da çıkar mı bilmiyorum.

* Bir arkadaşım vinç satmaya başladı. Yanında bana da iş teklif etti. Bir bahane uydurup "vinçler benden uzun" diye kabul etmedim.

* Gemilere yakıt katkı maddesi satan bir firmada işe girdim. 8 aydır uzayan saçlarımı kestirdim. Takım elbise de giydim. Aslında işe daha da dayanabilirdim ama patron uyuzun biriymiş ona dayanamadım, 5.gün işten çıktım. Haftalığım içerde kaldı. Saçlarımı boşuna kestirdim. Ne diyeyim, havalar da hani iyice ısın.. Tamam, tamam sustum.

* Karada olmak güzel şey. Tam gününde gelmişim galiba.

* Tatile güneye gidiyorum.

* Fotoğraf çekiyoruz, denize girip dağ bayır tırmanıyoruz! Rahatladığımı söyleyebilirim.

* Tatilden döndük.

* Bu hafta yemek yemek çok ağır geldi. Mide kanaması sonrası tuzlu su içtim sanki.

* Düşleri yanında yürüyenler, zamanın an be an akmasını isterken, zamanı kan be kan akmasına dayanamazlar. Bu yüzden yalanla, düş arasında kaldıkları günlerde bir gülüşün özlemini tüttürürler soluklarında.

* Gözyaşlarını, hüzünlü güzelliğini ciğerlerinde.

* Askerliğimi 2000 senesine kadar ertelettim.

* Not: Dikkat, karıştırma! Hayat tecil ettirilmeyecek, bir kız bulunacak.

* Yine de hala hatırlamam gereken bir şey olduğunu hissediyorum.

* Bir aydır tatile beraber gittiğim arkadaşımla birlikte Kadıköy'deki gümüş tezgahlarının arkasında duruyoruz. Hiç bir iş yapmıyoruz. Gelip geçen kızları seyrediyoruz. Tezgahların arkasında durmak insana iş yapıyor olmaktan dolayı duyulan sorumluluk bilincinin tatmin edilmesi duygusunu veriyor. İyi bir şey yani. Kendi kendini tatmin olayının değişik bir versiyonu.

* Bugün, TRT 3'te "Türkü Türkü Türkiyem" adlı bir program seyrettim. Baş dönmemle birlikte, toprağın da aynı senkronda döndüğünü fark ettim. Dans bu işte. Dönme dolaba binmiş insanların neşesidir nefes almak, ister denizde, ister karada.

* Vicdanım neredesin?

* Ve şarkılar yardıma devam ediyor bana. Hissettiklerim doğruymuş, onu anımsadım sonunda. Hatırlamam gereken...

(Yazının sonu pek sonuymuş gibi olmadı ama biliyorum ki zaten hangi gün gelmiş olursam olayım sonunu daha yaşamadım ki...)

Not: Şaka, şaka.

ÖZGÜR LÜĞÜ

1996

**"Doktorun elini tuttu, salladı.
Sonra yarım sol etti.**

**Yan tarafta duran koltuğa
oturdu"**

M. Ş. Esendal

14

Şizofrengi. Ruhumun yarımadası. Yarısı dişlenmiş yasal elmam. Deli gömleğim. Sosyopat kelebeğim.

15

Orda öylece durmuş, soyut bir İstanbul'a ağıtlar yazıyordunuz. Migreniniz, tükenmez kaleminiz ve tükenmiş umu-

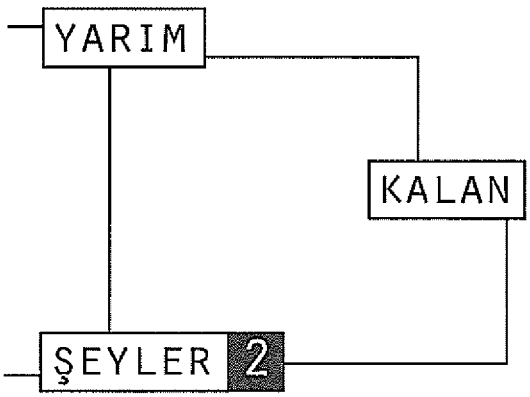

dunuzla içten arkadaşlara dıştan dörtlükler yazıyordunuz. Ben sizi hep uzaktan izliyordum. Uzak, hayran ve şaşkın...

16

Demirbank hayırlı günler diliyor mu hala?

17

- Senden nefret ediyorum. O yazılan sen misin? Bak ne diyeceğim, önce otur o yazdığın yazıları bir oku, ondan sonra git aynaya bak. Tanıyacak mısın bakalım aynadakini?

- Ama ben.....

-Sus. Sus da dinle. Rezil bir bürokrat oldun çıktın sonunda. Hiç bir şey ilgi-

lendirmiyor seni işinden başka. İnanamıyorum, sen bu hale nasıl gelirsin? Yoksa hep böyleydin de ben mi göremiyordum?

- Lütfen bir dakika.....

- Sus dedim sana! Neler konuşmuştuk seninle hatırlıyor musun? Acılardan konuşmuştuk. Dünyadan ve insanlardan. Doğruluktan, dürüstlükten. Yaşamdan ve ölümden. İkiyüzlü olmayan paylaşmalardan...

- Unutmadım hiç birini. Yok oldum doğru. Koptuk seninle, görüşemez olduk, fakat izin ver de anlatayım. Sen benim için....

- Çarkın dişlileri öğüttü seni. Bırak bu edebi gevelemeleri.

- Bilmiyorsun.

- Neyi bilmiyorum? Bütün gün dosyaların, mikrofonların, dosyaların, yönetmeliklerin, tüzüklerin içinde kayboluşunu mu? Geceyarılarına kadar oynadığın idarecilik oyununu mu? Sen politikaya filan da atılırsın şimdi.

- Haksızlık ediyorsun. "Buzlar Çözülmeden"i hatırlamıyor musun? Oradaki "deli" kaymakam da bürokrattı. Nasıl analarını ağlatmıştı ama, üçkağıtçının, namussuzun, puştun..

- Ne ilgisi var. Hakaret etme o yürekli insanlara. Utanmasan Don Kişotluk yapıyorum da diyeceksin.

Yel değirmenleri ne yana düşüyor?

- Evet Sanço "karanlıkta sesler yaklaşıyor, demek ki ilerliyoruz."

- Bak bak, sevsinler senin edebiyatını.

- Bizim için "hasta" diyorlarmış biliyor musun?

- Ne hastası?

- Akıl hastası!

- Dur bakalım işin rengi değişmeye başladı. O zaman sen gerçekten doğru dürüst bir şeyler yapıyorsun galiba.

- Beni dinlemiyordun, "sıfatımı" dinlemeye başladın. İmaj çağı çocuğu seni!

- Evet.

- Neden peki?

- Şimdi şöyle oluyor. Bakıyorsun kıçı dışarda bir çıplak kral var. Aaa kral çıplak diyorsun. Hah diyorlar işte bu herif hasta. Çünkü öyle her şey her yerde söylenmez. Doğru bile olsa söylenmez.

- Hruşçov gibi ha!

- Ne diyordu Hruşçov: "yaşadığınız şu çevrenin ne kadar boğucu bir yer olduğunu anlıyabilseydiniz! Bir çevre düşünün ki insana kıyı kıyı yanaşıp yan gözle bakıyorlar ve onda ya bir devrimci ya bir piskopat ya da palavracı arıyorlar; bir insan aramak kimsenin aklına gelmiyor. Oo diyorlar, bu bir psikopat! ve seviniyorlar. İşte bir palavracı! Bu yargıya varır varmaz da sanki Amerika kıtasını keşfetmişçesine keyifleniyorlar. Beni anlamayıp alnıma ne tür etiket yapıştıracaklarını kestiremeyince de suçu kendilerinde değil yine bende buluyorlar ve tuhaf bir adam bu, çok tuhaf bir adam diyorlar."

- Hruşçov günahlarını affetsin. Devam et bakalım.

- Varlığım henüz kirlenmemiş olanlara armağan olsun. Cevat Fehmi Başkut'a, deli çavuş ve deli kaymakama, Anton Çehov ve Hruşçov'a, sevgili karıma ve hayatın bütün ilkbaharlarına....

- Olur.

18

Thomas Moore versus Mazhar Osman Uzman

19

Afroditin siyah beyaz hüznündeydik. Dağıldık dağılmadık. Acısız kırılan bir diz kapağıydık. Ağladık, ağlamadık. Şahdamarımızda sarı bir gölge. Ne yaptık, ne yapmadık. Suçluydum, suçluydun, suçlu. Uyandık, uyanmadık. Önüm arkam solum "Yakupzade". Çağrıldık çağrılmadık.

20

Kadınların zeytin toplamaya gidip, erkeklerin kahvelerde "Kadınlar Sizin İçin" seyrettiği ve ayçekirdeği tükettiği o kurşun eskisi kasabada iyi ki, siz vardınız. Hekim değildiniz, gerçek bir sağlık işçisiydiniz. Yüreğiniz tıp öğrencileri için özdeşim modelleri barındıran kalın bir kitap gibiydi.

Anadolu aydını siz değilseniz, başka kimdi?

Kurulu düzen biyoritminizi anlamaktan uzaktı. Cezaya programlanmıştı. Sabah geç gelen akşam geç giden aşçı amca, cebinde katlanmış Cumhuriyeti, savunma yazıları ve çocuklarının adlarıyla, kirli derelerin ve kirli vicdanların korkulu rüyası!

21

"Cumhuriyetin ilk yılları gibiydi yüzün" İlhan Berk

.....

HALDUN SOYGÜR

İnsanoğlu ferdi ve sosyal hayatının gereği dosta ve dostluğa özlem duyar. Günlük hayatımızdaki üzüntüleri, sevinçleri tasaları, duygu ve düşünceleri paylaşacak, ruhumuzu ruhuyla doyuracak dostlara ihtiyaç duyarız. Bundan mahrum kalanlar benim gibi bunalıma girerler.

Çağımızda bilim başdöndürücü bir şekilde ilerledi. Artık dünya unutulup uzaya açılmaya başlandı. TV bilgisayar, video, sinema ve bilim-kurgu filimleriyle insanoğlunun hayal ve düşünce ufukları başdöndürücü bir şekilde genişletildi. Artık (bizim toplum için diyorum) eskiden olduğu gibi insani ilişkiler yerine, maddi ve maddesel doyumlarla yetinilmeye başlandı. İnsanlar fabrikalarda, bilgisayar, video-sinema v.b. gibi bilimin ürünleriyle kendi zamanlarını değerlendirmeye başladılar. Kitap, masal, bilmece, fıkra v.b. toplumumuzun ata mirası olan karşılıklı ve gruplu sevgi paylaşımına dayanan, aynı zamanda öğretiminde olduğu insan ilişkileri yok olmaya yüz tuttu. Yerine falancanın şu arabası var, niye bizde yok? Falan şu elbiseyi almış, ben de alacağım gibi.. maddi ve maddesel düşünce yer aldı.

Oysa Cenab-ı Allah'ın yeryüzüne zaman zaman gönderdiği dehalar vasıtasıyla, insanır çeşitli maddi ve manevi nimetlere sahip olurlar. Bizde maddi alanda az olsa da manen Batı'nın ruhunu fethedecek gönül mürşidi bir sürü dost vardır. Bir, Yunus Emre "Yaradılanı sev, Yaradandan ötürü", bir Mevlana'nın "Ne olursan ol, gel!" deyimleri hangi Batılı, klasikte vardır?

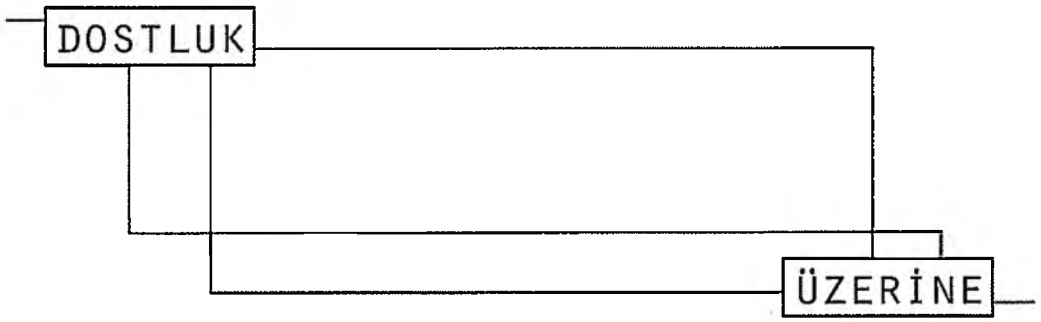

Hele Fuzuli denilen söz ustası "Aşk imiş her ne varsa alemde ilm bir kıyl ü kal imiş ancak" deyimi aşkı, dolayısıyla dostluğu paylaşımı, sevgiyi Şekspirden, Göte'den, Lamartin'den daha güçlü anlatmıştır.

Dünyaya dost diyarından geldik ve misafir kalarak bir süre tekrar dost diyarına gideceğiz. Gerçek dost Cenab-ı Allah'tır.

ASLAN DİLEK